

LAPORAN RASISME

MALAYSIA 2022

DISEDIAKAN OLEH:
PUSAT KOMAS

LAPORAN

RASISME

MALAYSIA

2022

Dikompilasi dan Disediakan oleh:
PUSAT KOMAS
Malaysia

Hak cipta terpelihara © 2023 Pusat KOMAS

Hak cipta laporan ini dimiliki oleh Pusat KOMAS. Kesemua atau sebahagian daripada laporan ini boleh diulang hasil dengan kebenaran dan pengakuan sumber daripada Pusat KOMAS. Pusat KOMAS tidak bertanggungjawab, tidak tertakluk dan tidak boleh diambil tindakan terhadap niat atau tindakan penghasilan semula penerbitan ini tanpa kebenaran Pusat KOMAS. Makluman berkenaan penggunaan sedemikian adalah wajib.

Ditebitkan di Malaysia oleh
PUSAT KOMAS
A-2-10, 8 Avenue, Jalan Sungai Jernih 8/1,
Seksyen 8, 46050, Petaling Jaya,
Selangor Darul Ehsan, Malaysia.
Tel/Fax: +603-79685415
Email: info@komas.org
Laman web: www.komas.org
Seni grafik oleh Rizo Leong

Prakata

Rasisme, diskriminasi kaum dan xenofobia (ketakutan terhadap orang asing) adalah lazim dalam semua masyarakat. Ia berlaku setiap hari dan menghalang kehidupan jutaan orang di seluruh dunia. Jika dibiarkan begitu sahaja, rasisme dan ketidaktoleran akan menyebabkan pemusnahan nyawa dan komuniti. Di Malaysia, isu-isu rasisme, diskriminasi kaum dan xenofobia terus berlaku. Walaupun Dato' Sri Ismail Sabri Yaakob memberi komitmen untuk memupuk perpaduan nasional melalui slogan 'Keluarga Malaysia', namun, prinsip-prinsip asas kesetaraan dan diskriminasi terus ditolak. Ini telah memberihkan permusuhan antara kumpulan etnik yang berbeza kerana mereka merasa bahawa mereka telah diperlakukan secara tidak adil berbanding kumpulan etnik lain – lantas mewujudkan bentuk-bentuk rasisme, diskriminasi kaum dan xenofobia.

Laporan Rasisme Malaysia bertujuan untuk mendokumentasi dan merekod insiden-insiden rasisme, diskriminasi ras dan xenofobia yang telah berlaku di Malaysia. Laporan ini merupakan yang pertama yang memberikan gambaran keseluruhan tentang isu rasisme dan diskriminasi kaum di Malaysia. Ia adalah penting dalam memerangi masalah rasisme, diskriminasi kaum dan xenofobia di Malaysia. Tren yang dikenalpasti berbeza setiap tahun, tetapi ia cukup signifikan untuk menjadi keimbangan. Malah, isu-isu ini, lebih kerap tidak dibincangkan. Laporan ini diharap dapat menjadi dokumen penting untuk menyedarkan orang ramai tentang rasisme, diskriminasi ras dan xenofobia di Malaysia.

Walaupun kami tidak menafikan bahawa laporan ini mungkin menarik kritikan, yang mengatakan bahawa laporan ini sengaja memperbesarkan isu-isu tersirat, kami percaya bahawa isu-isu "tersirat" seperti ini akan menyebabkan kesan serius jika dibiarkan begitu sahaja. Oleh itu, pendokumentasian insiden-insiden seperti ini adalah perlu, kerana laporan seperti ini akan memberi rakyat Malaysia satu kaedah untuk mempelajari dan memahami gejala rasisme, diskriminasi kaum dan xenofobia.

Kami berharap kerajaan MADANI yang baharu, pemimpin politik dan tokoh masyarakat dapat mempamerkan keazaman politik yang jelas dan komitmen untuk menangani isu kaum dan agama yang telah menghantui negara kita selama beberapa dekad. Usaha segera perlu diambil oleh kerajaan MADANI untuk memastikan bahawa fabrik sosial yang mengikat kita bersama tidak tercarik. Kami berharap kerajaan baharu ini akan meneraju negara dengan jujur untuk memastikan semua rakyat Malaysia dilayan secara sama rata dan bermaruah.

Dr. Ryan Chua
Pengarah Program
Pusat KOMAS

Kandungan

Prakata	v
Ringkasan Eksekutif	2
Konsep Utama dan Metodologi	4
Metodologi	7
Insiden Rasisme dan Diskriminasi Kaum	8
Politik Perkauman dan/atau Keagamaan	10
Prasangka, Provokasi dan/atau Penghasutan Berdasarkan Kaum dan/atau Agama 17	17
Diskriminasi Kaum dan/atau Agama dalam Sektor Pendidikan	20
Diskriminasi Kaum dan/atau Agama dalam Pekerjaan	21
Inisiatif dan Dasar Kerajaan yang Diskriminatif Berdasarkan Kaum	22
Diskriminasi Kaum dalam Hartanah	24
Rasisme dalam Sukan	25
Xenofobia	26
Usaha Membanteras Rasisme dan Diskriminasi Kaum	28
Laporan Khas: Projek Pemantauan Pilihanraya Umum ke-15 di Malaysia	41
Pengenalan	41
Kaedah	41
Tren Politik Perkauman dan Agama sewaktu PRU15	43
Penggunaan Politik Berunsurkan Kaum atau Agama oleh Gabungan Politik	47
Pasca-PRU15	48
Saranan dan Kesimpulan	48
Lampiran	50
Perlembagaan Persekutuan Malaysia	53
Rukun Negara Malaysia	55
Ikrar dan Komitmen Sukarela Malaysia untuk Pencalonan bagi Majlis Hak Asasi Manusia Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu penggal 2022 – 2024	56
Deklarasi Hak Asasi Manusia Sejagat	59
Deklarasi Hak Asasi Manusia ASEAN	60
Matlamat Pembangunan Lestari (SDG)	61
Cadangan Semasa Penilaian Berkala Berkala Ketiga Malaysia (2018)	62
Saranan dan Kesimpulan	64
Glosari	66

Ringkasan Eksekutif

Tahun 2022 menyaksikan jumlah insiden tertinggi sepanjang pemantauan dan pelaporan insiden rasisme, diskriminasi kaum dan xenofobia. Rakyat Malaysia terus menjadi mangsa kesenjangan dan diskriminasi berdasarkan kaum, warna kulit, keturunan, atau kewarganegaraan atau etnik mereka. Jumlah insiden yang tinggi ini mungkin disebabkan oleh Pilihan Raya Umum ke-15 dimana ahli politik, parti politik, dan ahli gabungan politik terus menggunakan isu kaum dan agama sebagai alat politik untuk memperoleh undi dan sokongan. Beberapa polisi dan inisiatif diperkenalkan untuk merangkul semangat inklusiviti, perpaduan, dan nilai hormat di antara semua rakyat Malaysia; namun, inisiatif-inisiatif tersebut terjejas akibat sikap kepura-puraan pemerintah yang kembali menggunakan retorik agama dan kaum untuk merebut dan mempertahan kekuasaan.

Graf 1. Insiden Rasisme, Diskriminasi Kaum dan Xenofobia vs Usaha-usaha melawan Rasisme, Diskriminasi Kaum dan Xenofobia

Pada tahun 2022, terdapat peningkatan dalam insiden rasisme, diskriminasi kaum dan xenofobia di Malaysia. Berdasarkan pemerhatian eksploratori insiden-insiden rasisme, diskriminasi ras dan xenofobia yang dilaporkan dalam media dan media sosial, terdapat 82 insiden yang telah didokumentasikan. Insiden-insiden ini dicerakinkan kepada lapan tren seperti berikut:

1. Politik Perkauman dan/atau Keagamaan
2. Prasangka, Provokasi dan/atau Penghasutan Berdasarkan Kaum dan/atau Agama
3. Diskriminasi Kaum dan/atau Agama dalam Sektor Pendidikan
4. Diskriminasi Kaum dan/atau Agama dalam Pekerjaan
5. Inisiatif dan Dasar Kerajaan yang Diskriminatif Berdasarkan Kaum
6. Diskriminasi Kaum dalam Pasaran Sewa
7. Rasisme dalam Sukan
8. Xenofobia

Sementara itu, sebanyak 74 usaha untuk memerangi rasisme, diskriminasi kaum dan xenofobia telah dikenal pasti. Usaha-usaha ini dikategorikan kepada dua tren yang berbeza:

1. Usaha/Tindakan yang baik oleh rakyat Malaysia yang berbilang bangsa
2. Kenyataan, komitmen, usaha atau tindakan oleh institusi atau orang yang berkuasa atau orang yang mempunyai pengaruh

Laporan ini juga mengandungi satu laporan khas mengenai "Projek Pemantauan Media Sosial mengenai Politik Kaum dan Agama semasa Pilihan Raya Umum ke-15". Projek pemantauan ini memantau perbincangan (di media sosial) semasa Pilihan Raya Umum ke-15.

Senarai insiden rasisme, diskriminasi kaum dan xenofobia yang didokumentasikan dalam laporan adalah tidak menyeluruh untuk merangkumi semua situasi dan masalah yang dialami oleh semua rakyat Malaysia, tetapi ia menyoroti beberapa tren utama mengenai rasisme, diskriminasi ras dan xenofobia di Malaysia. Tren-tren ini mungkin berbeza antara satu sama lain tetapi cukup signifikan untuk menjadi perhatian. Sebagai pemerhatian eksploratori dan kompilasi insiden-insiden rasisme, diskriminasi kaum dan xenofobia yang telah berlaku di Malaysia, laporan ini tidak sepatutnya dianggap sebagai satu indeks, tetapi sebagai petunjuk mengenai isu rasisme di Malaysia.

Perjuangan menentang rasisme bermula dengan pengetahuan dan kesedaran. Kami percaya bahawa laporan ini boleh berfungsi sebagai dokumen penting untuk memberi maklumat kepada orang ramai mengenai rasisme, diskriminasi kaum dan xenofobia di Malaysia. Kami berharap laporan ini dapat mencetus idea dan strategi baharu untuk mengatasi isu ini. Laporan ini juga bertujuan sebagai bahan penting untuk melancarkan proses libat urus dengan pihak berkepentingan seperti agensi kerajaan, parti politik, institusi pendidikan, ahli akademik dan organisasi bukan kerajaan (NGO). Dokumen ini juga menggariskan komitmen antarabangsa Malaysia untuk mempromosi perpaduan nasional dan dicontohi oleh pemegangtaruh yang lain.

Konsep Utama dan Metodologi

Prinsip Kesamarataan dan Tanpa Diskriminasi	Prinsip yang digariskan dalam fasal pertama Pengisytiharan Hak Asasi Manusia Sejagat (UDHR): “Semua manusia dilahirkan bebas dan sama rata dalam kehormatan dan hak” ¹ dan telah diolah semula dalam perjanjian hak kemanusiaan serumpun dan antarabangsa. Laporan ini berdasarkan prinsip asas ini.
Rasisme	Tiada definisi undang-undang yang diterimapakai bagi terma rasisme. Walau bagaimanapun, penjelasan paling lengkap berkenaan rasisme yang digariskan dalam Fasal 4 ICERD: “Negara Peserta mengutuk semua propaganda dan semua organisasi yang berdasarkan idea atau teori keunggulan satu bangsa atau sekelompok orang dari satu warna kulit atau asal keturunan etnik, atau yang berusaha untuk membenar atau mempromosikan kebencian kaum dan diskriminasi dalam bentuk apa pun, dan berjanji untuk menerima pakai langkah-langkah segera dan positif yang direka untuk menghapuskan semua perbuatan mengapi-apikan, atau diskriminasi sedemikian.”² Definisi rasisme dalam laporan ini akan berpandukan Pejabat Pesuruhjaya Tinggi Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu untuk Hak Asasi Manusia (OHCHR) seperti yang tercatat dalam penerbitan mereka, Dimensions of Racism (Dimensi-Dimensi Rasisme): “suatu gagasan yang meletakkan suatu kumpulan kaum dan/atau etnik tertentu di kedudukan yang lebih berkuasa berbanding yang lain atas sifat fizikal dan budaya, serta kekayaan ekonomi termasuk hubungan hierarki yang membolehkan kaum ‘yang lebih berkuasa’ mendominasi dan menguasai yang lain”.³ Rasisme adalah suatu pengalaman dan amalan yang lebih luas berbanding diskriminasi kaum. Ianya termasuklah ideologi perkauman, perilaku prejudis, penyusunan berstruktur dan amalan berinstitusi yang mengakibatkan kesenjangan kaum dan juga tanggapan palsu yang menyatakan bahawa amalan diskriminasi kaum adalah sah secara moral dan bersifat saintifik.⁴ Rasisme adalah kepercayaan yang berakar teguh yang membuatkan sesuatu kumpulan berasa lebih unggul

¹ Perkara 1, Deklarasi Hak Asasi Manusia Sejagat (UDHR)

² Perkara 4, Konvensyen Antarabangsa mengenai Penghapusan Diskriminasi Kaum (ICERD)

³ International Labour Organisation (ILO), International Organization for Migration (IOM), Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), & Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (2005). Racism and Migration. In K. Boyle (Ed.), Dimensions of Racism (pp. 111–134). OHCHR.

⁴ Artikel 2 (2), Declaration on Race and Racial Prejudice, available here: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-race-and-racial-prejudice>

	berbanding kumpulan lain. Ianya boleh dilihat dalam jenaka, cercaan dan jenayah kebencian. Rasisme juga boleh menjadi dasar kepada perilaku, nilai-nilai peribadi dan kepercayaan stereotaip.
Diskriminasi Kaum	Berpandukan Konvensyen Antarabangsa mengenai Pembasmian Semua Bentuk Diskriminasi Kaum (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (ICERD)), diskriminasi kaum didefinisikan sebagai: “sebarang perbezaan, penyingkiran, pembatasan atau perbuatan pilih-kasih berdasarkan kaum, warna kulit, keturunan atau negara-atau-etnik asal dengan tujuan atau mengakibatkan gangguan terhadap nikmat atau amalan taraf kesaksamaan hak asasi manusia dan kebebasan asasi dalam bidang politik, ekonomi, sosial budaya atau sebarang bidang kehidupan awam lainnya.”⁵ Bagi mengenalpasti sama ada sesuatu perilaku adalah diskriminasi kaum, perilaku tersebut perlulah dinilai <i>“tindakan tersebut memberi impak berbeza tanpa justifikasi ke atas sesebuah kumpulan yang dibezakan melalui kaum, warna, keturunan, atau asal-usul bangsa atau etnik.”⁶</i>
	Tindakan Khas Walau bagaimanapun, langkah-langkah tertentu <i>“bertujuan tunggal bagi mendapatkan kemajuan yang mencukupi untuk kumpulan kaum atau kumpulan individu tertentu yang memerlukan perlindungan sedemikian agar memastikan kumpulan atau individu menikmati layanan yang sama berlandaskan hak asasi manusia”⁷</i> dianggap tidak memenuhi syarat definisi diskriminasi kaum selagi langkah-langkah tersebut tidak menghala ke arah pengukuhan perbezaan hak bagi kumpulan-kumpulan berbeza, dan tidak diteruskan apabila objektif yang dikehendaki telah dicapai. Pada tahun 2009, Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu telah memberi penjelasan menerusi Syor Am No. 32 bertajuk “maksud dan skop tindakan khas dalam ICERD” di mana ia

⁵ Artikel 1, International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (ICERD)

⁶ CERD, General Recommendation No. 14, paragraph 2. This includes practices that are non-discriminatory in their purpose but have a discriminatory effect. See CERD Concluding Observations on the initial, second and third periodic report of the United States of America, adopted by the Committee during its 59th Session (2001), U.N. Doc. CERD/C/59/Misc.17/Rev.3, on the “the persistence of the discriminatory effects of the legacy of slavery, segregation, and destructive policies with regard to Native Americans.”, available at:

[https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=A%2f56%2f18\(SUPP\)&Lang=en](https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=A%2f56%2f18(SUPP)&Lang=en)

⁷ Untuk perbincangan lanjut berkenaan langkah istimewa, lihat: UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination, General Recommendation No. 32, CERD/C/GC/32, 2009, di sini:

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=6&DocTypeID=11

	memperincikan rangka-rangka serta penjelasan untuk pelaksanaan ICERD.⁸ Antara syarat bagi mendukung serta melaksanakan tindakan khas merangkumi: 1. Langkah-langkah khas yang sah hendaklah setimpal dengan situasi yang ingin dipulihkan, sah di sisi perundangan, menepati keperluan masyarakat yang demokratik, menghormati prinsip keadilan dan perkadaran, dan bersifat sementara. Langkah-langkah tersebut hendaklah digubal dan dilaksana berdasarkan keperluan serta berdasarkan penilaian yang realistik terhadap situasi semasa individu dan komuniti yang berkenaan. 2. Penilaian keperluan untuk tindakan khas hendaklah dilaksanakan berdasarkan data yang tepat, tidak terikat kepada kaum, warna kulit, keturunan dan asal etnik atau negara dan menggabungkan perspektif jantina, status dan keadaan sosio-ekonomi dan budaya pelbagai kumpulan dalam populasi dan penyertaan mereka dalam pembangunan sosial dan ekonomi negara. Di samping itu, tindakan sedemikian "tidak seharusnya menjerumus kepada pengekalan hak yang berasingan untuk kumpulan kaum yang berbeza" dan "ianya tidak wajar dilanjutkan setelah objektif tindakan tersebut dicapai". Oleh itu, tindakan khas hendaklah dirangka dengan teliti bagi memenuhi keperluan tertentu kumpulan atau individu berkenaan. Jika apa yang dirujuk sebagai "tindakan khas" tidak memenuhi had yang ditetapkan ini, tindakan tersebut dianggap sebagai diskriminasi kaum.
Xenofobia	Tiada definisi undang-undang yang telah diiktiraf pada peringkat antarabangsa tentang xenofobia. Walau bagaimanapun, menurut Pelapor Khas Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (United Nations Special Rapporteur) mengenai bentuk kontemporari rasisme, diskriminasi kaum, xenofobia dan intolerans berkaitan, xenofobia didefinisikan sebagai: <i>"perilaku spesifik berdasarkan persepsi bahawa pihak lain adalah asing atau berasal daripada luar komuniti atau negara berkenaan."</i>⁹ Xenofobia wujud apabila "individu dinafikan hak sama rata atas dasar asal-usul geografi sebenar atau sangkaan individu atau kumpulan tersebut, atau nilai, kepercayaan dan/atau praktis

⁸ UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD), *General Recommendation No. 32, The meaning and scope of special measures in the International Convention on the Elimination of All Forms [of] Racial Discrimination*, 24 September 2009, CERD/C/GC/32, available at: <https://www.refworld.org/docid/4adc30382.html>

⁹ UN Special Rapporteur on contemporary forms of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance, Report to the UN Human Rights Council on xenophobia, A/HRC/32/50, 13 May 2016, available here: <https://undocs.org/A/HRC/32/50>

yang dikaitkan dengan individu atau kumpulan berkenaan yang membuatkan mereka kelihatan seperti orang asing atau orang luar.”¹⁰

Secara umumnya, xenofobia memberi makna diskriminasi berdasarkan persepsi terhadap individu atau kumpulan lain sebagai asing atau berasal dari luar sesebuah komuniti atau negara.¹¹

Metodologi

Insiden rasisme, diskriminasi kaum dan xenofobia serta usaha-usaha untuk membanteras mereka telah dikumpul daripada sumber perdana media atas talian, portal laporan atas talian Pusat KOMAS ‘Laporkan Rasisme’ dan sumber sekunder seperti pandangan dan pendapat individu di media sosial.

Insiden-insiden ini telah dinilai berdasarkan ketetapan antarabangsa rasisme, diskriminasi kaum dan xenofobia serta komitmen Malaysia pada peringkat antarabangsa. Tambahan pula, insiden-insiden ini menunjukkan ketidakpatuhan kepada piawaian hak asasi manusia yang telah terkandung di dalam Perlembagaan Persekutuan Malaysia dan Rukun Negara.

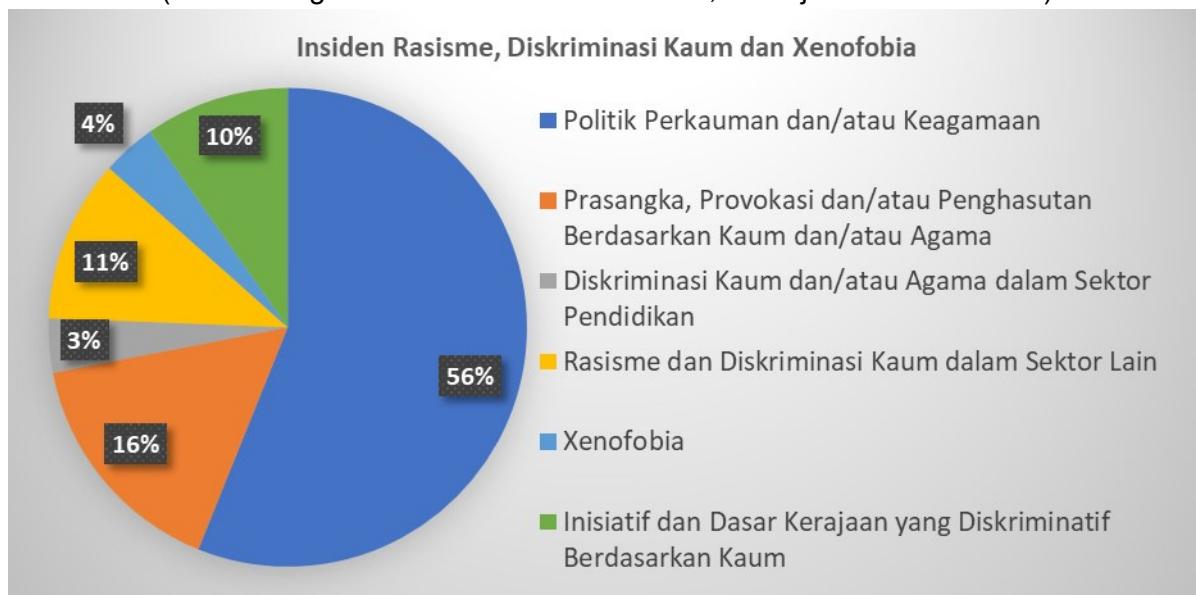
---

¹⁰ UN Special Rapporteur on contemporary forms of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance, Report to the UN Human Rights Council on xenophobia, A/HRC/32/50, 13 May 2016, available here: <https://undocs.org/A/HRC/32/50>

¹¹ Inter-Agency (International Labour Office (ILO), International Organization for Migration (IOM), and Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), in consultation with UNHCR), International Migration, Racism, Discrimination and Xenophobia, August 2001, available at: <http://www.refworld.org/docid/49353b4d2.html>, page 2

Insiden Rasisme dan Diskriminasi Kaum

Graf 2. Insiden Rasisme, Diskriminasi Kaum dan Xenofobia mengikut tren
(Nota: Kategori 'Lain-lain' termasuk Sukan, Pekerjaan dan Hartanah)

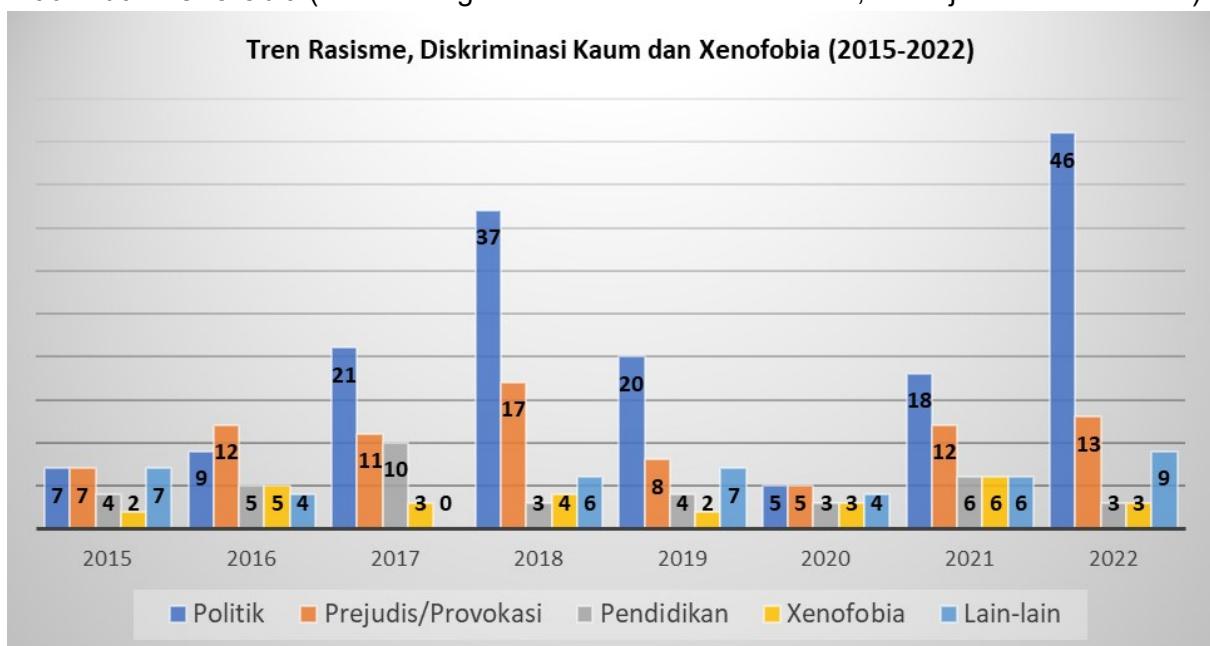
Sejumlah lapan puluh dua (82) insiden telah dikenal pasti sebagai rasisme, diskriminasi kaum atau xenofobia (rujuk Graf 1). Kategori yang paling banyak dikenal pasti adalah Politik Perkauman dan/atau Keagamaan (56%), diikuti oleh Prasangka, Provokasi dan/atau Penghasutan Berdasarkan Kaum dan/atau Agama (16%) dan Inisiatif dan Dasar Kerajaan yang Diskriminatif Berdasarkan Kaum (9%).

Graf 3. Jumlah Keseluruhan Insiden Rasisme, Diskriminasi Kaum dan Xenofobia seperti yang direkodkan dalam Laporan Rasisme Malaysia Pusat KOMAS dari tahun 2015 hingga 2022

Berbanding dengan jumlah insiden dalam laporan Diskriminasi Kaum Malaysia sebelumnya dalam tempoh lapan tahun, tahun 2022 menyaksikan peningkatan insiden rasisme, diskriminasi kaum dan xenofobia (kenaikan 49% dari jumlah tahun 2021) yang memecahkan rekod sebelumnya untuk jumlah insiden tertinggi (76 insiden pada tahun 2018).

Graf 4. Bilangan insiden yang direkodkan dalam setiap tren rasisme, diskriminasi kaum dan xenofobia (Nota: Kategori 'Lain-lain' termasuk Sukan, Pekerjaan dan Hartanah)

Berbanding dengan tren rasisme, diskriminasi kaum dan xenofobia di Malaysia sepanjang lapan tahun lepas, tren yang paling konsisten dan ketara pada tahun 2021 dan 2022, adalah tren Politik Perkauman dan/atau Keagamaan. Politik Perkauman dan/atau Keagamaan telah merangkumi jumlah insiden tertinggi dalam hampir semua tahun, tetapi jumlah insiden Politik Perkauman dan/atau Keagamaan pada tahun 2022 telah memecahkan rekod tertinggi sebelumnya (37 insiden pada tahun 2018, 46 insiden pada tahun 2022). Melihat puncak insiden Politik Perkauman dan/atau Keagamaan antara 2015 dan 2022, tidak dapat dinafikan bahawa peningkatan insiden yang direkodkan adalah selari dengan Pilihan Raya Umum ke-14 (2018) dan ke-15 (2022) yang bersejarah di Malaysia, di mana setiap pilihan raya menjadi lebih hangat dari yang sebelumnya. Isu perkauman dan agama sangat berkait rapat dengan politik dalam banyak cara yang akan diperhalusi lagi dalam bab seterusnya, dimana ianya merupakan isu serius yang perlu dibimbangi dan harus diselesaikan dengan segera.

Dalam laporan tahun 2022, dalam tren Prasangka, Provokasi dan/atau Penghasutan Berdasarkan Kaum dan/atau Agama (dikenali sebagai Provokasi Perkauman dan Agama dalam laporan tahun 2021), insiden tersebut meningkat sedikit daripada tahun sebelumnya. Di sisi lain, insiden dalam tren Diskriminasi Kaum dan/atau Agama dalam Sektor Pendidikan serta Xenofobia menurun. Sebaliknya, Pusat KOMAS menemui tren baru yang kami gelarkan sebagai Inisiatif dan Dasar Kerajaan yang Diskriminatif Berdasarkan Kaum, yang secara tidak disangka telah menghasilkan tren dengan jumlah insiden tertinggi di tangga ketiga. Perkembangan ini adalah membimbangkan dan memerlukan penelitian yang lebih mendalam.

Tren rasisme dalam media sosial yang termasuk dalam edisi laporan tahun 2021 telah dihentikan dalam edisi terkini kerana media sosial bukanlah punca tingkah laku yang bersifat rasisme, diskriminasi kaum atau xenofobia, tetapi ianya adalah platform untuk kandungan dan respon yang bersifat rasisme, diskriminasi kaum atau xenofobia. Beberapa insiden yang tercatat dalam bahagian-bahagian berikut bermula dari platform media sosial (contohnya, Facebook, Twitter, WhatsApp) sementara beberapa lagi berlaku di dunia fizikal tetapi

kemudian dirakam dan dikongsikan di platform media sosial, kebanyakannya dalam format gambar atau video. Insiden-insiden ini juga tersebar secara meluas dan telah tular di platform media sosial, mencetuskan banyak perbincangan dan debat di kalangan warganet. Secara keseluruhannya, hampir dari 41% daripada semua insiden yang direkodkan dalam laporan kami dipengaruhi oleh media sosial dalam cara yang diterangkan di atas. Oleh kerana platform media sosial terus berkembang dengan cepat, usaha penyelidikan dan pemantauan dalam media sosial adalah sangat penting bagi memahami bagaimana rasisme, diskriminasi kaum dan xenofobia menjadi lebih buruk di internet dan bagaimana isu-isu ini boleh ditangani, baik dalam talian maupun luar talian.

Politik Perkauman dan/atau Keagamaan

Politik berunsur perkauman dan/atau agama ialah penggunaan kaum dan/atau agama sebagai kategori manusia atau penanda hierarki, di dalam wacana politik, kempen, atau dalam iklim sosial dan budaya yang dihasilkan oleh amalan tersebut. Dalam bahagian ini, apa-apa usaha dan/atau dakwaan oleh ahli politik, parti politik dan kumpulan-kumpulan yang berkaitan untuk memberarkan atau mempromosikan rasisme, diskriminasi kaum dan/atau untuk menuntut kedudukan kuasa atas orang lain atas dasar ciri fizikal dan budaya, serta kekayaan ekonomi, melibatkan hubungan hierarki di mana kaum 'lebih unggul' menguasai dan mengawal orang lain akan disertakan. Selain itu, insiden di mana agama digunakan untuk mencipta apa-apa perbezaan, pengecualian, sekatan atau keutamaan berdasarkan bangsa, warna kulit, keturunan, atau asal kebangsaan atau etnik juga turut disertakan.

Selama beberapa dekad, kaum dan/atau agama telah menjadi alat berkesan yang digunakan oleh ahli politik dan parti politik di Malaysia untuk memajukan agenda politik mereka. Ia digunakan untuk mendapatkan keuntungan politik dan memastikan kawalan ke atas pengundi dan kawasan pilihan raya yang ditandingi mereka. Ahli politik dan parti politik ingin dikenali dan dihormati sebagai juara bagi sesetengah suku kaum, etnik dan agama mereka. Mereka akan mempermainkan isu perkauman dan agama menjelang dan semasa pilihan raya untuk membuktikan kebolehan mereka.

Kaum dan/atau agama dalam politik giat dipermainkan apabila kerajaan tidak stabil sebelum dibubarkan dan juga semasa Pilihan Raya Umum ke-15. Ia digunakan semasa pengenalan undang-undang dan dasar-dasar. Penyebaran kepercayaan etho-nasionalis boleh menimbulkan ketegangan antara etnik dan menimbulkan rasa takut. Pada tahun 2022, sejumlah 46 insiden politik perkauman dan/atau agama telah dokumentasikan. Insiden-insiden tersebut dilaporkan dalam Jadual 1.

Jadual 1. Insiden-Insiden Politik Perkauman dan Agama Yang Dilaporkan

Tarikh Berita	Insiden
5 Januari 2022	Tun Dr Mahathir menafikan mengamalkan rasisme di dalam kenyataan awal beliau mengenai 'analogi chopstick' yang mendakwa kaum Cina gagal berasimilasi di Malaysia. ¹²
9 Januari 2022	Pengerusi DAP Perak Nga Kor Ming menjadikan arahan pengusiran terhadap pembangunan kuil yang tidak mendapat permit kerana

¹² Free Malaysia Today, "Guna analogi 'chopstick' bukan untuk main isu perkauman, kata Dr M", 5 Januari 2022. Lihat: <https://www.freemalaysiatoday.com/category/bahasa/tempatan/2022/01/05/guna-analogi-chopstick-bukan-untuk-main-isu-perkauman-kata-dr-m/>

	ianya membahayakan orang awam sebagai isu perkauman dan mendakwa ianya layanan terpilih terhadap kaum minoriti. ¹³
11 Februari 2022	Senator Khairil Nizam, Ketua Komunikasi PAS mendakwa kerjasama parti Melayu tidak akan meningkatkan perkauman. ¹⁴
5 April 2022	Wan Fayhsal mendakwa Pakatan Harapan yang liberal tidak dapat memberikan perlindungan yang diperlukan oleh orang Melayu. ¹⁵
7 April 2022	Wan Fayhsal mendakwa bahawa komuniti Cina mengundi DAP kerana mereka mempunyai mentaliti ‘komuniti mereka perlu dilindungi’. ¹⁶
11 April 2022	Presiden Putra, Ibrahim Ali mendakwa orang Melayu akan kehilangan tanah mereka dalam masa 20 tahun tanpa penjagaan dan pemuliharaan yang baik. ¹⁷
1 Mei 2022	Presiden Putra, Ibrahim Ali mengingatkan orang Melayu-Muslim tentang sejarah mereka yang dijajah dan memperingatkan mereka tentang masa depan di mana bangsa Melayu akan jatuh. ¹⁸
11 Mei 2022	Ketua Penerangan PAS Pusat, Khairil Nizam membela agenda Persatuan Ummah dan menekankan bahawa pemimpin Malaysia mesti Melayu-Muslim. ¹⁹
15 Mei 2022	Presiden UMNO Zahid Hamidi menyeru agar agenda Melayu dan Bumiputera menjadi keutamaan utama kerajaan. ²⁰
3 Julai 2022	PEJUANG meletakkan sasaran untuk mengurangkan kesenjangan kemiskinan di kalangan orang Melayu. ²¹
5 Julai 2022	Pesuruhjaya PAS Selangor, Dato' Dr Ahmad Yunus Hairi memperingatkan bahawa kegagalan untuk menyatukan umat Islam akan merosakkan agama dan negara. ²²

¹³ (Terjemahan) China Press, “Nga Kor Ming menghantar surat kepada Menteri Besar Perak untuk membatalkan arahan penutupan tokong oleh Pejabat Tanah”, 8 Januari 2022. Lihat:

<https://www.chinapress.com.my/20220109/%e9%9c%87%e6%83%8a%e5%9c%9f%e5%9c%b0%e5%b1%80%e4%b8%8b%e4%bb%a4%e6%b8%85%e7%a9%ba%e6%b4%9e%e5%ba%99-%e5%80%aa%e5%8f%af%e6%95%8f%e8%87%b4%e5%87%bd%e5%a4%a7%e8%87%a3%e5%90%81%e6%8c%87%e7%a4%ba%e6%92%a4/>

¹⁴ HarakahDaily, “Gabungan parti Melayu bukan untuk ‘lebih perkauman’”, 11 Februari 2022. Lihat:

<https://harakahdaily.net/index.php/2022/02/11/gabungan-parti-melayu-bukan-untuk-lebih-perkauman/>

¹⁵ (Terjemahan) The Vibes, “Pakatan Liberal tidak dapat memberikan perlindungan yang diinginkan oleh orang Melayu: Wan Fayhsal.”, 5 April 2022. Lihat:

<https://www.thevibes.com/articles/news/57883/liberal-pakatan-cant-give-malays-protection-they-want-wan-fayhsal>

¹⁶ Malaysiakini, “Wan Fayhsal: Orang Cina mengundi DAP kerana mempunyai mentaliti pelindung komuniti juga.”, 7 April 2022. Lihat: <https://www.malaysiakini.com/news/617257>

¹⁷ Malaysia Gazette, “Melayu ‘hilang’ negara dan tanah air dalam tempoh 20 tahun – Tok Him”, 11 April 2022. Lihat:

<https://malaysiagazette.com/2022/04/11/melayu-hilang-negara-dan-tanah-air-dalam-tempoh-20-tahun-tok-him/>

¹⁸ Malaysia Gazette, “Ingatan imbasan barah kuasa Melayu Islam – Tok Him”, 1 Mei 2022. Lihat:

<https://malaysiagazette.com/2022/05/01/ingatan-imbasan-barah-kuasa-melayu-islam-tok-him/>

¹⁹ Berita Harian, “Biar ditolak UMNO, PAS teruskan agenda penyatuan ummah”, 11 Mei 2022. Lihat:

<https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2022/05/954372/biar-ditolak-umno-pas-teruskan-agenda-penyatuan-ummah>

²⁰ (Terjemahan) The Sun Daily, “Teruskan perkasa agenda Melayu, Bumiputera untuk dua dekad akan datang: Zahid”, 15 Mei 2022. Lihat:

<https://www.thesundaily.my/local/continue-to-empower-malay-bumiputera-agenda-for-the-next-two-decades-zahid-ix9202390>

²¹ Sinar Harian, “Pejuang mahu kurangkan jurang kemiskinan orang Melayu,” 3 Julai 2022. Lihat:

<https://www.sinarharian.com.my/article/209777/BERITA/Politik>

²² HarakahDaily, “PAS Selangor terus terajui politik penyatuan ummah”, 5 Julai 2022. Lihat:

<https://harakahdaily.net/index.php/2022/07/05/pas-selangor-terus-terajui-politik-penyatuan-ummah/>

28 Julai 2022	Tun Dr. Mahathir mendakwa bahawa politik di Malaysia tidak dapat dipisahkan dari etnik. ²³
4 Ogos 2022	Tun Dr. Mahathir menyatakan minatnya untuk menubuhkan gabungan baru yang berdasarkan agenda Melayu dan Islam. ²⁴
20 Ogos 2022	Presiden PAS, Hadi Awang mendakwa bahawa bukan Muslim dan bukan Bumiputera membentuk majoriti "pemberi rasuah". ²⁵
1 Oktober 2022	Wakil QIAM menyeru parti politik Melayu untuk membentuk kerajaan bersama dan mengelakkan pecahan undi Melayu. ²⁶
12 Oktober 2022	Setiausaha Agung PAS, Datuk Seri Takiyuddin mendesak bahawa dominasi politik oleh kumpulan majoriti adalah adil dan tidak rasis. ²⁷
18 Oktober 2022	Tun Dr. Mahathir mendakwa bahawa orang Melayu hanya ingin diperintah oleh kerajaan yang dikuasai oleh orang Melayu. ²⁸
25 Oktober 2022	Tun Dr. Mahathir menyeru sokongan terhadap PEJUANG untuk memelihara masa depan orang Melayu. ²⁹
5 November 2022	Menteri Besar Perak, Datuk Saarani mendesak pengundi Cina dan India untuk mengambil inspirasi daripada pengundi bukan Melayu dalam pilihanraya negeri terdahulu. ³⁰
5 November 2022	Calon bebas, Joseph Tang ingin mempertahankan nasib komuniti Cina. ³¹
6 November 2022	Penyokong Barisan Nasional mengeluarkan cercaan bersifat perkauman terhadap calon Pakatan Harapan untuk Ayer Hitam. ³²
6 November 2022	Pembaca Berita 7:57 Awesome TV membuat kenyataan rasis ketika bersiaran. ³³

²³ Malaysia Gazette, "Politik Malaysia tak boleh pisah dengan perkauman – Tun M", 28 Julai 2022. Lihat: <https://malaysiagazette.com/2022/07/28/politik-malaysia-tak-boleh-pisah-dengan-perkauman-tun-m/>

²⁴ Astro Awani, "Tun M bakal tubuh gagasan baharu berteraskan agenda Melayu, Islam", 4 Ogos 2022. See: <https://www.astroawani.com/berita-malaysia/tun-m-bakal-tubuh-gagasan-baharu-berteraskan-agenda-melayu-islam-374396>

²⁵ (Terjemahan) Malay Mail, "Hadi Awang mendakwa bukan Muslim dan bukan Bumiputera membentuk kebanyakan 'punca rasuah'.", 24 Ogos 2022. Lihat:

<https://www.malaymail.com/news/malaysia/2022/08/20/pas-hadi-claims-non-muslims-non-bumiputra-make-up-the-bulk-of-roots-of-corruption/23819>

²⁶ Utusan, "PRU-15 untuk penyatuan Melayu?", 1 Oktober 2022. See: <https://www.utusan.com.my/nasional/2022/10/pru-15-untuk-penyatuan-melayu/>

²⁷ Berita Harian, "Dominasi golongan majoriti bukan rasis - PAS", 12 Oktober 2022. Lihat: <https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2022/10/1011217/dominasi-golongan-majoriti-bukan-rasis-pas>

²⁸ Astro Awani, "PRU15: Pilih Melayu penjenayah atau Melayu bebas kes jenayah - Tun Mahathir", 18 Oktober 2022. See: <https://www.astroawani.com/berita-politik/pru15-pilih-melayu-penjenayah-atau-melayu-bebas-kes-jenayah-tun-mahathir-386489>

²⁹ Utusan, "Undi Pejuang demi orang Melayu - Tun M", 25 Oktober 2022. See: <https://www.utusan.com.my/nasional/2022/10/undi-pejuang-demi-orang-melayu-tun-m/>

³⁰ Malaysia Gazette, "Saarani seru pengundi Cina, India kembali sokong BN", 5 November 2022. See: <https://malaysiagazette.com/2022/11/05/saarani-seru-pengundi-cina-india-kembali-sokong-bn/>

³¹ Sinar Harian, "Calon Bebas mahu bela nasib kaum Cina", 5 November 2022. Lihat: <https://www.sinarharian.com.my/article/229541/berita/politik/calon-bebas-mahu-bela-nasib-kaum-cina>

³² (Terjemahan) Malay Mail, "Sheikh Umar dari DAP Johor mengkritik penyokong BN di atas kata-kata kesat yang dilontarkan.", 6 November 2022. Lihat: <https://www.malaymail.com/news/malaysia/2022/11/06/johor-daps-sheikh-umar-hits-back-at-bn-supporters-of-mca-president-over-slur/37760>

³³ Harian Metro, "PRU-15: Penyampai berita Awesome TV Berita 7:57 didakwa keluarkan kenyataan perkauman", 6 November 2022. Lihat:

<https://www.hmetro.com.my/mutakhir/2022/11/900576/pru-15-penyalaman-berita-awesome-tv-berita-757-didakwa-keluarkan-kenyataan>

6 November 2022	Presiden MCA, Datuk Seri Wee Ka Siong menyeru pengundi Cina untuk menyokongnya supaya beliau dapat berkhidmat lebih banyak untuk komuniti Cina. ³⁴
6 November 2022	Presiden PAS, Hadi Awang menuduh bahawa persempadanan semula kawasan pilihan raya telah mengakibatkan kemerosotan kuasa politik Melayu. ³⁵
7 November 2022	Timbalan Presiden UMNO, Datuk Seri Khaled Nordin berjanji untuk lebih lantang dalam menangani isu-isu Melayu setelah memenangi pilihan raya. ³⁶
7 November 2022	Poster kempen tahun 2016 yang mencetuskan sentimen perkauman telah dikongsikan semula di media sosial. ³⁷
9 November 2022	Perdana Menteri Ismail Sabri membuat tuduhan mengatakan DAP yang mengawal Pakatan Harapan walaupun DAP mempunyai calon-calon pilihanraya dari kaum Melayu. ³⁸
9 November 2022	Raja Pop Jamal Abdillah memberi amaran kepada orang Melayu-Muslim untuk tidak mengundi DAP dalam video TikTok yang telah tular. ^{39, 40}
10 November 2022	Mantan Presiden MCA, Liow Tiong Lai menyatakan bahawa MCA adalah platform terbaik untuk orang Cina menyuarakan pandangan mereka mengenai pentadbiran. ⁴¹
10 November 2022	Timbalan Presiden Parti Demokratik Progresif, Datuk Henry Harry menyatakan bahawa GPS mesti menang untuk memastikan wakil-wakil Bidayuh dapat membawa suara mereka dengan kuat. ⁴²
10 November 2022	Timbalan Ketua Menteri Sarawak, Datuk Amar Awang menyeru etnik Lun Bawang untuk memenangkan GPS agar pembangunan mereka dapat dijamin. ⁴³

³⁴ (Terjemahan) Oriental Daily, " Pertempuran Ayer Hitam, Wee: Kekalkan undi Melayu, rebut undi Cina", 6 November 2022. Lihat: <https://www.orientaldaily.com.my/news/nation/2022/11/06/523958>

³⁵ Hadi Awang [@paspusat] "Ceramah Perdana di Besut", 6 November 2022. Facebook:

<https://www.facebook.com/abdulhadiawang/posts/pfbid02uhckhvoQwWPH6S65CKZVSZhWfriaYPAjyguwtu4YhKFXD1EpxfcBPye9QzH1f6Rjl>

³⁶ Utusan, "PRU15: Khaled akan lantang angkat isu Melayu", 7 November 2022. Lihat:

<https://www.utusan.com.my/nasional/2022/11/pru15-khaled-akan-lantang-angkat-isu-melayu/>

³⁷ (Terjemahan) Oriental Daily, "Jamal membuat laporan polis terhadap poster "Cina Babi" yang tular pada tahun 2016", 7 November 2022. Lihat: <https://www.orientaldaily.com.my/news/nation/2022/11/07/524404>

³⁸ Berita Harian, "PRU15: Jangan terperangkap helah DAP - PM" 9 November 2022. Lihat:

<https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2022/11/1023316/pru15-jangan-terperangkap-helah-dap-pm>

³⁹ YouTube, "Jamal Abdillah menyeru rakyat untuk menolak DAP pada PRU15", 11 November 2022, Ucapan asal Jamal Abdillah dapat ditonton di dalam video berikut <https://www.youtube.com/watch?v=YE2hgBTtan0>

⁴⁰ Berita Harian, "Saya hanya mahu orang Melayu bersatu - Jamal Abdillah", 9 November 2022. Lihat:

<https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2022/11/1023218/saya-hanya-mahu-orang-melayu-bersatu-jamal-abdillah>

⁴¹ (Terjemahan) Free Malaysia Today, "Komuniti Cina memerlukan suara yang kuat di Parlimen dan kerajaan, kata Liow.", 10 November 2022. Lihat:

<https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2022/11/10/chinese-community-needs-strong-voice-in-parliament-govt-says-liow/>

⁴² Sarawak Voice, "Perwakilan kuat wakili suara 20,000 Bidayuh", 10 November 2022. Lihat:

<https://sarawakvoice.com/2022/11/10/perwakilan-kuat-wakili-suara-200000-bidayuh/>

⁴³ Sarawak Voice, "Kaum minoriti elak berpecah, sokong penuh GPS GPS", 10 November 2022. Lihat:

<https://sarawakvoice.com/2022/11/10/kaum-minoriti-elak-berpecah-sokong-penuh-gps/>

11 November 2022	Presiden PAS, Hadi Awang mendakwa DAP hanya menggunakan calon Melayu untuk mendapatkan undi orang Melayu-Muslim. ⁴⁴
11 November 2022	Calon DAP untuk Bukit Bendera, Syerleena dikecam dan dituduh membenci dan mengkhianati bangsanya sendiri untuk bertanding di bawah tiket DAP. ⁴⁵
14 November 2022	Ketua DAP Perak, Nga Kor Ming memberi amaran bahawa Malaysia akan menjadi seperti Afghanistan jika Perikatan Nasional berkuasa. ⁴⁶
14 November 2022	Pelakon Zul Huzaimey membuat kenyataan untuk ‘menyembelih orang kafir’ dalam kempen PAS. ^{47, 48}
15 November 2022	Ketua PAS Perak, Razman memberi penekanan bahawa Perikatan Nasional adalah pilihan terbaik untuk memelihara dominasi Melayu-Muslim di Perak. ⁴⁹
15 November 2022	Mantan Perdana Menteri, Muhyiddin Yasin menggesa pengundi Melayu untuk menyokong Perikatan Nasional untuk menyelamatkan negara. ⁵⁰
15 November 2022	Timbalan Presiden Parti Pesaka Bumiputera Bersatu menyatakan hasrat parti untuk memenangi tiga kerusi Bidayuh agar suara Bidayuh lebih kuat didengari. ⁵¹
15 November 2022	Presiden PAS, Hadi Awang mendakwa DAP hanya menggunakan calon Melayu untuk mempengaruhi pengundi Melayu. ⁵²
15 November 2022	Presiden PAS, Hadi Awang menyatakan bahawa masyarakat Malaysia yang sama rata melalui konsep "Malaysian Malaysia" bertentangan dengan ‘apa yang telah dicipta oleh Tuhan di Malaysia’ dan menekankan bahawa hanya Tuhan yang dapat memusnahkan sebuah bangsa apabila masa untuk hukuman tiba. ⁵³

⁴⁴ Malaysiakini, “Hadi bimbang DAP calonkan ramai orang Melayu”, 11 November 2022. See:

<https://www.malaysiakini.com/news/643666>

⁴⁵ (Terjemahan) Malay Mail, “Di Bukit Bendera, calon DAP Syerleena masih ditanya ‘Adakah awak seorang Melayu?’”, 14 November 2022. Lihat:

<https://www.malaymail.com/news/malaysia/2022/11/14/in-bukit-bendera-dap-hopeful-syerleena-says-still-asked-are-you-a-malay/39068>

⁴⁶ (Terjemahan) Free Malaysia Today, “Nga dari DAP sekali lagi memberi amaran ‘Taliban’”, 14 November 2022. Lihat:

<https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2022/11/14/daps-nga-sounds-another-taliban-warning/>

⁴⁷ Istilah ‘kafir harbi’ digunakan dalam sejarah Islam untuk menggambarkan golongan “kafir” atau bukan Islam yang boleh dibunuh kerana menentang Nabi Muhammad atau Allah. Ini adalah berbeza dengan istilah “kafir dhimmi” yang lebih kontemporari.

⁴⁸ Kroni Rakyat [@KroniRakyat] 13 November 2022. *Resit dah disimpan.. Twitter.*

<https://twitter.com/KroniRakyat/status/1591587182661480448?s=20&t=B49xyQYxnritY2whorWsOQ>

⁴⁹ (Terjemahan) Malaysiakini, “PAS Perak: PN adalah pilihan terbaik untukkekalkan dominasi Malay-Muslim”, 15 November 2022. Lihat: <https://www.malaysiakini.com/news/644316>

⁵⁰ (Terjemahan) KiniTV, “Muhyiddin: PN perlukan sokongan Melayu untuk memenangi Putrajaya”, 15 November 2022.

Lihat: <https://www.kinitv.com/en/kininews/120512>

⁵¹ (Terjemahan) The Borneo Post, “GPS sasarkan untuk memenangi 3 kerusi Bidayuh di dalam PRU15, ujar Sagah”, 15 November 2022. Lihat:

<https://www.theborneopost.com/2022/11/15/gps-aims-for-clean-sweep-of-all-3-bidayuh-seats-in-ge15-says-sagah/>

⁵² Hadi Awang [@abdulhadiawang] 15 November 2022. *Saya sebenarnya mempunyai kerisauan terhadap calon-calon Melayu yang dipergunakan oleh Parti Tindakan Demokratik (DAP) dalam Pilihan Raya Umum Ke-15 (PRU-15) ini. Twitter.*

<https://twitter.com/abdulhadiawang/status/1592320002656727041/>

⁵³ Hadi Awang [@paspusat] 15 November 2022. *ALLAH YANG CIPTAKAN BANGSA, ALLAH YANG HAPUSKAN JUGA.* Twitter.

<https://twitter.com/paspusat/status/1592360896000856064/>

16 November 2022	Perikatan Nasional melancarkan buku untuk komuniti India dan berjanji untuk sentiasa menjaga kesejahteraan orang India. ⁵⁴
16 November 2022	Timbalan Presiden MIC, Datuk Seri Saravanan memperingatkan orang India supaya berhati-hati terhadap sebarang hasutan yang menyebabkan penolakan terhadap Barisan Nasional. ⁵⁵
17 November 2022	Presiden Parti Warisan, Shafie Apdal menggunakan frasa "satu ekor Cina" yang membawa konotasi haiwan semasa mempertikaikan GRS kerana tidak menggantung menteri Cina. ⁵⁶
17 November 2022	Persatuan Kontraktor Melayu Malaysia (PKMM) menyatakan sokongan terhadap Barisan Nasional disebabkan oleh bantuan dan sokongan dari BN. ⁵⁷
17 November 2022	Pemimpin Pemuda PAS Selangor, Mohd Sukri menyamakan undi untuk PH dengan kurang sensitiviti terhadap komuniti Melayu-Muslim. ⁵⁸
18 November 2022	'Superman Hew' menyeru sokongan untuk PH sambil mengutuk 'orang Melayu bertudung' dalam ucapan yang penuh dengan unsur perkauman. ⁵⁹

Pemerhatian Utama & Analisis

Peningkatan penggunaan kaum dan/atau agama dalam politik dapat dilihat dalam tempoh dan sepanjang Pilihan Raya Umum ke-15. Beberapa ahli politik dan parti politik dari kerajaan dan pembangkang telah menggunakan kaum dan/atau agama sebagai alat untuk menjadikan diri mereka relevan di dalam politik. Lima tren politik berdasarkan kaum dan/atau agama telah dikenalpasti sepanjang tahun itu, iaitu: (1) menjadikan insiden sebagai isu kaum, (2) penyebaran ideologi rasisme dan sikap prejudis, (3) mewakili kumpulan kaum dan/atau agama, (4) mencela kaum dan/atau kumpulan etnik lain, dan (5) menimbulkan rasa takut.

Ahli politik dan parti politik cenderung untuk menjadikan sesuatu insiden sebagai isu kaum, dengan mengatakan bahawa insiden tersebut berlaku disebabkan agenda licik untuk memperkuatkan satu kaum/agama atau merosakkan kaum/agama yang lain. Contohnya termasuk tuntutan Nga Kor Ming, ketua DAP Perak, bahawa arahan kerajaan negeri Perak untuk mengosongkan kawasan tokong yang tidak berlesen adalah perlakuan tidak adil terhadap kaum minoriti, dan tuntutan Presiden PAS, Hadi Awang, bahawa proses persempadanan semula telah mengurangkan kuasa orang Melayu. Membingkaikan sesuatu insiden - yang pada asalnya bebas dari unsur perkauman - adalah merugikan buat

⁵⁴ WartaRakyat, "Pelancaran Handbook 'Valimai' mendekatkan PN dengan masyarakat India", 16 November 2022 Lihat: <https://wartarakyat.com.my/index.php/2022/11/16/pelancaran-handbook-valimai-mendekatkan-pn-dengan-masyarakat-india/>

⁵⁵ (Translation) Utusan, "Jangan terperangkap sentimen benci pemimpin hingga tolak BN", 16 November 2022. Lihat: <https://www.utusan.com.my/nasional/2022/11/jangan-terperangkap-sentimen-benci-pemimpin-hingga-tolak-bn/>

⁵⁶ (Terjemahan) Daily Express, "Shafie memohon maaf kepada komuniti Cina atas kenyataannya.", 17 November 2022. Lihat: <https://www.dailyexpress.com.my/news/202847/shafie-apologises-to-chinese-community-on-remarks/>

⁵⁷ Utusan, "PRU15: Kontraktor Melayu di bawah PKMM ikrar sokong BN", 17 November 2022. Lihat: <https://www.utusan.com.my/nasional/politik/2022/11/pru15-kontraktor-melayu-di-bawah-pkmm-ikrar-sokong-bn/>

⁵⁸ PAS Pusat [@paspusat], "Undi PH = Undir DAP", 17 November 2022, Twitter: <https://twitter.com/paspusat/status/1593084687995797504?s=48&t=FKXx33ZtWUE7JlutnS27YQ>

⁵⁹ (Terjemahan) Malaysia Now, "Dalam ucapan yang sarat dengan unsur perkauman, 'Superman Hew' menyeru untuk menyokong PH sambil mengutuk 'Melayu bertudung'", 18 November 2022. Lihat: <https://www.malaysianow.com/news/2022/11/18/in-racially-charged-speech-superman-hew-urges-support-for-ph-while-condemning-head-wrapped-malays>

masyarakat awam kerana sentimen perkauman yang dibangkitkan tanpa usul periksa telah mengalihkan perhatian dari suatu utama yang berlaku dan diselesaikan. Apabila ahli politik meniup sentimen perkauman, mereka mungkin dianggap sebagai jaguh dan benteng kaum tertentu yang telah menjadi 'mangsa' di dalam insiden tersebut, dan ianya telah meningkatkan imej ahli politik itu di kalangan kumpulan etnik berkenaan. Ianya adalah penting untuk mana-mana insiden yang bersifat perkauman, rasisme, atau diskriminasi kaum harus diambil tindakan oleh pihak berkuasa dan diselesaikan secara telus untuk memartabatkan keadilan dan kesamarataan di negara ini. Namun, membingkaikan insiden yang pada awalnya neutral adalah satu tindakan manipulasi politik untuk kepentingan politik sendiri dan harus dikecam.

Demikian juga, penyebaran dan pengkalan ideologi rasisme dan sikap prasangka adalah antara tren popular yang ditemui dalam bab ini. Beberapa kali ahli politik dan/atau parti politik telah cuba untuk mengabsahkan komposisi etnosentrik kerajaan sebagai 'tidak rasis'. Sebagai contoh, ketegaran Setiausaha Agung PAS, Takiyuddin Hassan dalam menyatakan bahawa dominasi politik oleh kumpulan majoriti adalah adil dan tidak rasis dan ini adalah suatu contoh di mana PAS mengkehendaki satu bangsa dan/atau kumpulan etnik tertentu - dalam kes ini kumpulan etnik majoriti - untuk meraih kekuasaan di mana mereka boleh melaksanakan dominasi dan kawalan ke atas mereka yang lain. Pandangan bahawa ianya adalah sesuai bagi bangsa majoriti untuk mendominasi negara secara keseluruhan hanya semata-mata kerana menjadi bangsa majoriti adalah etnosentrik dan ianya telah meletakkan satu bangsa di atas bangsa yang lain apabila Malaysia seharusnya dikenali kerana kepelbagaian multietnik dalam populasinya. Untuk satu bangsa menuntut hak pemilikan yang 'sebenar' ke atas negara dan dengan itu mempunyai hak untuk mentadbir negara, telah merendahkan martabah bangsa-bangsa lain sebagai perhiasan belaka. Keadaan menjadi lebih buruk apabila ada individu-individu yang mengambil kesempatan untuk menyeru kepada keganasan terhadap kumpulan-kumpulan etnik lain. Oleh itu, pengabsahan komposisi etnosentrik sesebuah kerajaan adalah seumpama ideologi rasisme yang mengancam pembangunan keseluruhan negara.

Ahli politik dan parti politik sendiri juga terus berkempen dengan mengatakan bahawa ianya menjadi kewajipan mereka untuk menjadi penjaga dan/atau pembela etnik dan agama mereka sendiri, dengan menuntut bahawa hanya wakil dari etnik dan agama mereka sendiri sahaja yang mampu menjaga masyarakat mereka, yang mengandaikan bahawa wakil-wakil dari etnik dan agama lain tidak akan melaksanakan mandat mereka terhadap masyarakat tersebut. Cara berkempen ini diamalkan oleh calon-calon dari semua parti politik, sama ada parti itu berdasarkan etnik atau tidak. Walaupun mempunyai wakil dari semua kaum dan agama adalah ideal, komposisi multietnik para ahli Parlimen tidak harus datang dengan mengorbankan kebebasan pengundi untuk memilih calon terbaik untuk berkhidmat kepada mereka. Akhirnya, ahli Parlimen harus dipilih berdasarkan kebolehan dan khidmat mereka terhadap pengundi mereka, bukan kerana mereka layak memegang jawatan semata-mata kerana etnik atau agama mereka.

Ironisnya, pada masa yang sama, ahli politik dan parti politik didapati memburuk-burukkan kumpulan etnik dan bangsa lain, membuat dakwaan atau tuntutan yang merendahkan kumpulan etnik lain, yang menunjukkan kepercayaan mendalam mereka bahawa kumpulan etnik lain lebih rendah daripada mereka. Percubaan oleh ahli politik untuk menimbulkan rasa takut, terutamanya semasa Pilihan Raya Umum ke-15, turut dikenal pasti di mana ahli politik

dan parti politik sendiri membuat dakwaan yang sengaja bahawa kaum dan agama mereka akan terancam jika calon atau parti lawan dipilih.

Akibat daripada tindakan berbeza yang dinyatakan di atas, pelbagai tren politik berdasarkan kaum dan/atau agama dikenal pasti boleh menimbulkan emosi negatif dan rasa takut, mempengaruhi cara dan pola bagaimana orang mengundi. Walaupun tindakan tersebut mungkin mempunyai manfaat jangka pendek bagi calon atau parti politik, ia mungkin mempunyai kesan jangka panjang terhadap hubungan antara kaum, mewujudkan ketidakpercayaan dan permusuhan antara kaum.

Prasangka, Provokasi dan/atau Penghasutan Berdasarkan Kaum dan/atau Agama

Selain daripada digunakan oleh ahli politik dan parti politik, kaum dan/atau agama juga digunakan sebagai alat oleh individu, kumpulan dan/atau agensi untuk mengekalkan ideologi dan prasangka perkauman mereka. Dalam bahagian ini, apa-apa bentuk komunikasi dalam ucapan, penulisan atau tingkah laku yang menyerang atau menggunakan bahasa yang merendahkan atau diskriminatif berhubung kepada individu atau kumpulan berdasarkan etnik, kebangsaan, bangsa, warna kulit dan/atau keturunan disertakan. Seperti bab terdahulu, insiden di mana agama digunakan untuk mencipta sebarang perbezaan, pengecualian, sekatan atau keutamaan berdasarkan kepada bangsa, warna kulit, keturunan, atau asal kebangsaan atau etnik juga disertakan. Insiden yang mengandungi ungkapan perkauman dan/atau keagamaan mengenai prasangka, provokasi dan hasutan disorotkan dalam Jadual 2.

Jadual 2. Laporan Insiden Ungkapan Perkauman dan/atau Keagamaan Mengenai Prasangka, Provokasi dan/atau Hasutan.

Tarikh Berita	Insiden
16 Januari 2022	Penulis blog makanan tempatan Ceddy Ang dihina oleh seorang netizen yang menyuruhnya “balik ke China” kerana tidak bersetuju dengan cara makanan tertentu dinamakan. ⁶⁰
16 Mac 2022	Menteri Perpaduan Negara, Datuk Halimah memerintahkan ahli parlimen Kulasegaran supaya “balik rumah dan makan thosai” semasa sesi Parlimen. ⁶¹
27 Jun 2022	Presiden Pesaka, Zainol Fadzi mengatakan bahawa silat boleh menyatukan orang Melayu, bukan politik. ⁶²
8 Julai 2022	Filem Mat Kilau memburukkan ahli-ahli daripada kaum dan agama

⁶⁰ (Terjemahan) Malaysia Trend, “Perbalahan mengenai nama 'char koey teow', netizen: Jika anda ingin makan CKT Cina, pulanglah ke China”, 16 Januari 2022. Lihat: <https://www.malaysiatrend.com/2022/01/17/food-blogger-ceddyornot-blasts-racist-netizen-for-making-racist-comments-on-disagreement-over-char-kuey-teow/>

⁶¹ (Terjemahan) Malaysiakini, “Ahli Parlimen dan menteri perpaduan bergaduh di Dewan Rakyat mengenai siasatan Mitra”, 16 Mac 2022. Lihat: <https://www.malaysiakini.com/news/614612>

⁶² Sinar Harian, “Hanya silat boleh satukan Melayu, bukan politik”, 27 Jun 2022. Lihat:

<https://www.sinharrian.com.my/article/208842/EDISI/Hanya-silat-boleh-satukan-Melayu-bukan-politik>

	lain. ⁶³
8 Julai 2022	Seseorang mengatakan bahawa hantu 'Hindu' tidak boleh dilihat kerana mereka berkulit gelap. ⁶⁴
28 Julai 2022	Menteri Hal Ehwal Ugama, Idris Ahmad menyeru agar Bon Odori dan Oktoberfest tidak diadakan. ^{65, 66, 67}
2 Ogos 2022	Iklan rasisme 'mata sepet' oleh sebuah restoran sushi Malaysia. ⁶⁸
2 Ogos 2022	Penduduk menentang rancangan membina kuil di Damansara Damai, dengan mendakwa bahawa bukan-Muslim telah "diperuntukkan" banyak tanah di Semenanjung Malaysia berbanding dengan orang Melayu. ⁶⁹
9 September 2022	Kontraktor membuat kenyataan mengancam dengan kata-kata kesat dan perkauman terhadap penyelia tapak pembinaan di Pusat Perniagaan Taman Dagang. ⁷⁰
15 September 2022	Hantaran Twitter mencemarkan nama pemandu Lalamove sebagai "Cina Tua Bodoh". ⁷¹
24 Oktober 2022	Hantaran Twitter yang memburukkan stereotaip kaum India. ⁷²
29 Oktober 2022	Hantaran Twitter yang memperlihatkan kebencian terhadap orang Melayu. ⁷³

⁶³ (Terjemahan) World of Buzz, ““Ianya amat mengecewakan” - Kumpulan Sikh Malaysia Mengecam Filem Mat Kilau Kerana Menghina Mereka Daripada Kaum dan Agama Lain.”, 8 Julai 2022. Lihat:

<https://worldofbuzz.com/it-is-distasteful-msian-sikh-group-condemns-mat-kilau-for-villianising-members-of-other-races-religions/>

⁶⁴ (Terjemahan) Says, “Lelaki Mengajar Kanak-kanak Bahawa Mereka Tidak Dapat Melihat Hantu 'Hindu' Kerana Kulit Hantu tersebut Gelap”, 8 Julai 2022. Lihat: <https://says.com/my/news/man-teaches-kids-the-reason-they-cannot-see-hindu-ghosts-is-because-they-are-dark>

⁶⁵ (Terjemahan) Malaysiakini, “Oktoberfest tidak patut dibenarkan – Menteri”, 28 Julai 2022. Lihat:

<https://www.malaysiakini.com/news/630011>

⁶⁶ Isma.org, “Pesta Arak Oktoberfest Tidak Sesuai, Kenyataan Ahli Parlimen DAP Memalukan”, 3 Ogos 2022. Lihat:

<https://isma.org.my/pesta-arak-oktoberfest-tidak-sesuai-kenyataan-ahli-parlimen-dap-memalukan/>

⁶⁷ (Terjemahan) The Vibes, “Hormati semua pandangan: Wan Fayhsal mempertahankan kenyataan Idris mengenai Bon Odori, Oktoberfest”, 3 Ogos 2022. Lihat:

<https://www.thevibes.com/articles/news/67509/respect-all-views-wan-fayhsal-defends-idris-remarks-on-bon-odori-oktoberfest>

⁶⁸ (Terjemahan) Says, “Restoran Sushi Malaysia Diserang Kerana Rasisme 'Mata Sepet' di Dalam Iklan”, 2 Ogos 2022. Lihat:

<https://says.com/my/news/are-you-proud-of-this-m-sian-sushi-restaurant-slammed-for-slanted-eye-racism-in-ad>

⁶⁹ (Terjemahan) World of Buzz, “Cadangan MBPJ Untuk Membina Kuil di Damansara Damai Menghadapi Tentangan Hebat Oleh Komuniti Muslim”, 2 Ogos 2022. Lihat: <https://worldofbuzz.com/mbpj-s-proposal-to-build-temple-in-damansara-damai-meets-heavy-resistance-by-muslim-community/>

⁷⁰ Kosmo, “Gagal dapat projek punca kontraktor ugut bunuh, main isu perkauman”, 9 September 2022. Lihat:

<https://www.kosmo.com.my/2022/09/09/gagal-dapat-projek-punca-kontraktor-ugut-bunuh-main-isu-perkauman/>

⁷¹ (Terjemahan) Hype, “Pembuat Roti Tempatan Dikritik Kerana Panggil Pemandu Lalamove “Cina Tua Bodoh””, 15 September 2022. Lihat: <https://hype.my/2022/292590/local-baker-criticised-for-calling-lalamove-driver-cina-tua-bodoh/>

⁷² (Terjemahan) Twitter, “Tweet yang menggunakan stereotaip kaum terhadap komuniti India”, 24 Oktober 2022. Lihat:

<https://twitter.com/Justnirutweets/status/1584228869317353472>

⁷³ (Terjemahan) Twitter, “Pautan Twitter yang mengungkapkan kebencian terhadap orang Melayu” seperti yang dilaporkan kepada Pusat KOMAS melalui borang Laporkan Rasisme pada 29 Oktober 2022. Lihat:

<https://twitter.com/potatoatom/status/1586094510911938560?s=46&t=-2-ADpzWk2Hf4Y-Tlom0Ew>

9 Disember 2022

Orang awam menyeru untuk menyokong atau memboikot produk daripada kaum lain.⁷⁴

Pemerhatian Utama & Analisis

Beberapa ungkapan prasangka, kepercayaan, dan pandangan perkauman seseorang telah dirakamkan pada tahun 2022. Ungkapan-ungkapan ini memperlihatkan pandangan yang terpendam bahawa kumpulan etnik majoriti mempunyai kedudukan kekuasaan untuk mendominasi dan mengawal orang lain kerana mereka adalah pemilik sebenar tanah ini. Jika mereka tidak bersetuju dengan pandangan etnik minoriti, kumpulan etnik minoriti akan diminta untuk kembali ke "negara asal" mereka. Selain itu, mereka juga mendakwa bahawa kuota tanah yang terhad hanya boleh diberikan kepada kumpulan minoriti etnik lain dengan alasan mereka adalah 'pemilik sebenar' tanah di negara ini. Dakwaan yang dibuat oleh individu dan kumpulan ini bersifat diskriminatif kerana ia memperlihatkan pandangan yang terpendam mengenai keunggulan sesuatu etnik ke atas etnik lain.

Selain itu, terdapat beberapa insiden di mana individu, kumpulan, dan/atau agensi tertentu mengungkapkan kepercayaan stereotaip yang terpendam mengenai kaum dan etnik lain. Insiden di mana seorang lelaki mengatakan hantu Hindu tidak dapat dilihat kerana mereka berkulit gelap mungkin dipandang sebagai jenaka, tetapi ia membantkitkan stereotaip yang mengaitkan semua orang Hindu dengan kulit gelap dengan cara yang merendahkan kumpulan agama itu (dalam video, hantu dari budaya Melayu dan Cina dapat dilihat dengan jelas, tetapi hantu dari budaya India/Hindu tidak dapat dilihat dengan jelas kerana warna kulit dan ini digunakan sebagai jenaka). Selain itu, iklan "mata sepet" menggunakan ciri wajah yang stereotaip dengan orang Jepun serta memasukkan beberapa perkataan Jepun secara rawak tetapi biasa digunakan sebagai jenaka bertujuan menarik penonton untuk menonton iklan tersebut. Ini dilakukan dengan tidak menyenangkan terutamanya apabila restoran yang diiklankan sebenarnya adalah sebuah restoran Jepun. Ada yang bahkan membuat generalisasi bahawa seluruh etnik adalah miskin, kotor, dan mempunyai tidak beradab, memperlihatkan kepercayaan yang terpendam di mana satu kumpulan merasa lebih unggul daripada yang lain, yang menyebabkan ketidaksetaraan etnik.

Prasangka perkauman dan/atau agama juga boleh diperkuuhkan dalam filem. Filem 'Mat Kilau', filem yang menggambarkan tokoh sejarah yang berjuang melawan penjajah British didapati memburukkan mereka dari beberapa bangsa dan agama. Walaupun filem tersebut adalah fiksyen dan bermaksud sebagai cerita yang menarik, adegan dalam filem itu dikatakan telah menyakitkan hati bangsa dan agama lain. Ia juga berpotensi untuk mencipta salah faham berkenaan kaum dan agama. Terinspirasi daripada filem tersebut, terdapat kumpulan yang memanfaatkan filem itu, mendakwa bahawa 'silat', seni bela diri Melayu tradisional, dapat menyatukan orang Melayu. Realitinya, terdapat jurulatih silat telah memberi ruang kepada orang yang bukan Melayu untuk mempelajari silat dan mengambil bahagian dalam pertandingan silat; oleh itu, kenyataan yang dibuat dapat dilihat sebagai bertentangan dengan apa yang kelihatan sebagai langkah progresif untuk mempromosikan inklusiviti dan perpaduan nasional.

⁷⁴ Laporan yang dibuat melalui borang Laporkan Rasisme Pusat KOMAS pada 9 Disember 2022.

Diskriminasi Kaum dan/atau Agama dalam Sektor Pendidikan

Institusi-institusi pendidikan sepatutnya menjadi tempat pembelajaran yang selamat bagi setiap pelajar tanpa mengira bangsa, warna kulit, keturunan, atau asal kewarganegaraan atau etnik. Namun, pada kenyataannya, prasangka dan stereotaip perkauman dibentuk sejak kecil. Cemuhan, ejekan yang memperlekehkan, perlakuan yang tidak adil dan pengecualian sosial berdasarkan bangsa, warna kulit, keturunan, atau asal kebangsaan atau etnik boleh menonjolkan rasisme dan diskriminasi kaum, membentuk sikap, kepercayaan dan nilai-nilai yang berakar kuat di mana satu kumpulan merasa lebih unggul dari yang lain.

Pada tahun 2022, tiga insiden rasisme dan diskriminasi kaum di sektor pendidikan dilaporkan. Laporan-laporan tersebut menyoroti insiden dimana seorang pelajar telah disekat dari mengamalkan hak untuk kebudayaan dengan memakai pakaian budaya dalam perayaan kebudayaan yang dianjurkan oleh sekolah dan penafian terhadap suatu kumpulan etnik tertentu untuk mendapat peluang yang sama untuk pendidikan tinggi. Jadual 3 menyoroti insiden-insiden perkauman yang dilaporkan dalam sektor pendidikan.

Jadual 3. Kejadian Diskriminasi Ras dan/atau Agama yang Dilaporkan dalam Sektor Pendidikan

Tarikh Berita	Insiden
18 Mei 2022	Pelajar didenda kerana memakai kurta di majlis Hari Raya. ⁷⁵
25 April 2022	Kantin sekolah ditutup semasa Ramadan; kanak-kanak bukan Islam terpaksa makan di dalam kereta. ⁷⁶
9 Ogos 2022	Charles Santiago mendakwa 200 pelajar India cemerlang ditolak tempat kemasukan ke universiti. ⁷⁷

Pemerhatian Utama & Analisis

Kejadian diskriminasi kaum yang berlaku dalam sektor pendidikan memberi impak yang tidak adil dan berbeza pada kumpulan tertentu yang dibezakan oleh kaum, warna kulit, keturunan, atau asal kewarganegaraan atau etnik. Sebagai contoh, tindakan mengenakan denda kepada pelajar kerana memakai pakaian tradisional (kurta) dalam satu perayaan kebudayaan yang dianjurkan telah menafikan hak kebebasan mengamalkan budaya pelajar tersebut. Dalam kes ini, hukuman tersebut menafikan pengiktirafan terhadap amalan budaya kumpulan etnik tertentu.

Selain itu, pelajar bukan Islam juga terjejas apabila sebuah institusi pendidikan memutuskan untuk menutup kantin sekolah semasa bulan Ramadan. Pelajar bukan Islam yang tidak

⁷⁵ (Terjemahan) World of Buzz, "Pelajar didenda kerana memakai Kurta di majlis Raya, rakyat Malaysia menganggapnya tidak munasabah", 18 Mei 2022 Lihat: <https://worldofbuzz.com/msian-student-gets-fined-for-wearing-kurta-at-a-rayagathering-msians-think-it-is-unreasonable/>

⁷⁶ (Terjemahan) Sin Chew Daily, "Kanak-kanak hanya boleh makan dalam kereta semasa Ramadan: Kebenaran terbongkar selepas seorang lelaki dikritik di media sosial", 25 April 2022. Lihat: <https://www.sinchew.com.my/20220425>

⁷⁷ (Terjemahan) The Sun Daily, "200 pelajar India cemerlang ditolak tempat matrikulasi", 9 Ogos 2022. Lihat: <https://www.thesundaily.my/home/200-straight-a-indian-students-denied-matriculation-places-klang-mp-DX9563063>

menganut agama Islam dan oleh itu tidak berpuasa seperti yang diwajibkan untuk umat Islam, tidak dapat membeli dan/atau mendapatkan makanan mereka walaupun mereka tidak berpuasa. Dalam kes ini, pelajar terhalang daripada menjalankan aktiviti harian mereka kerana satu amalan keagamaan/budaya lain dikuatkuasakan ke atas mereka, yang membangkitkan isu diskriminasi.

Selain itu, terdapat dakwaan pelajar kaum India yang mendapat keputusan cemerlang dalam peperiksaan pendidikan menengah mereka namun dikekang untuk melanjutkan pengajian di institut pengajian tinggi. Walaupun ini bukan kali pertama dakwaan ini timbul, perkara ini masih perlu diberi perhatian untuk mengingatkan wujudnya kuota etnik dalam pendidikan tinggi awam untuk pengetahuan umum. Kuota etnik mungkin diperlukan untuk membantu kumpulan yang terpinggir untuk mendapat dorongan yang diperlukan supaya berada di garisan permulaan yang sama dengan kumpulan lain; tetapi, jika kuota etnik terbukti tidak sesuai sebagai pelan jangka panjang kerana ianya mendiskriminasi kumpulan lain, ia harus dipertimbangkan semula. Jika tidak, perlakuan diskriminasi kaum dalam pendidikan tinggi Malaysia akan mengganggu peluang sama rata etnik dan bukan sahaja akan menimbulkan keresahan antara kumpulan etnik, tetapi juga peningkatan penghijrahan keluar modal intelek ('brain drain') di mana ekonomi dan pembangunan negara akan terjejas.

Diskriminasi Kaum dan/atau Agama dalam Pekerjaan

Peluang yang sama rata harus diberikan kepada semua orang tanpa mengira bangsa, warna kulit, keturunan atau kewarganegaraan atau etnik. Dalam pekerjaan, majikan, pekerja individu dan agensi pekerjaan mempunyai tanggungjawab untuk memastikan persekitaran kerja yang bebas dari perkauman dan gangguan perkauman.

Secara khususnya, majikan dan agensi pekerjaan mempunyai tanggungjawab untuk menyediakan dan mengekalkan peluang sama rata untuk semua pemohon pekerjaan dan pekerja, di mana tiada pemohon atau pekerja menerima layanan yang tidak setara berbanding yang lain berdasarkan faktor perkauman. Selain itu, pekerja secara individu mempunyai tanggungjawab untuk memastikan bahawa tidak ada bentuk diskriminasi dan gangguan perkauman berlaku dalam persekitaran kerja. Pada tahun 2022, empat kejadian diskriminasi kaum dan/atau agama dalam pekerjaan telah dikenal pasti. Kejadian-kejadian ini dinyatakan dalam Jadual 4.

Jadual 4. Kejadian Diskriminasi Kaum dalam Sektor Swasta yang dilaporkan

Tarikh Berita	Insiden
8 April 2022	Pengurus Mr DIY menolak untuk mengambil pekerja India. ⁷⁸
21 April 2022	Perbezaan gaji antara pekerja Melayu dan Cina. ⁷⁹

⁷⁸ (Terjemahan) Weird Kaya, "Pengurus Mr DIY dituduh pengamal rasisme kerana didakwa enggan mengambil pekerja kaum India", 8 April 2022. See: <https://weirdkaya.com/mr-diy-manager-accused-of-racism-indian-employees/>

⁷⁹ MStar, "Mujur FB ada fungsi 'translation', majikan kantoi amal diskriminasi gaji... Gadis ini selidik iklan berlainan bahasa, kerja sama upah berbeza.", 21 April 2022. See: <https://www.mstar.com.my/lokal/viral/2022/04/21/mujur-fb-ada-fungsi-translation-majikan-kantoi-amal-diskriminasi-gaji-gadis-ini-selidik-iklan-berlainan-bahasa-kerja-sama-upah-berbeza#close>

1 Julai 2022	Pengetahuan tentang Islam menjadi syarat bagi jawatan pembantu pentadbiran dalam Lembaga Pengurusan Penyu di Muzium Sarawak. ⁸⁰
24 Julai 2022	Dakwaan diskriminasi kaum dalam kenaikan pangkat dan pekerjaan dalam perkhidmatan awam. ⁸¹

Pemerhatian Utama & Analisis

Dalam dua kes pertama yang dilaporkan, majikan gagal menyedia dan mengekal peluang yang sama rata untuk semua pemohon pekerjaan dan pekerja. Dalam kes Mr DIY, pengurus telah mendiskriminasi pemohon dari kaum India dalam menentukan siapa yang harus ditawarkan pekerjaan. Sementara itu dalam kes perbezaan gaji, seorang pekerja Melayu dilaporkan menerima layanan bersifat pilih kasih dan dalam hal ini, gaji yang lebih rendah berbanding pekerja Cina. Dalam hal ini, mangsa tidak diberi peluang yang sama rata dalam pengambilan pekerjaan dan/atau gaji yang adil kerana faktor bangsa dan etnik mereka.

Sementara itu, dalam insiden di mana pengetahuan tentang Islam menjadi syarat bagi jawatan pembantu pentadbiran di Lembaga Pengurusan Penyu di Muzium Sarawak, insiden ini dianggap diskriminatif kerana jawatan itu tidak memerlukan seseorang untuk mempunyai pengetahuan tentang Islam untuk dapat bekerja. Apabila agama digunakan sebagai syarat bagi jawatan, calon kerja yang berpotensi dari kumpulan etnik lain akan tersisih dan tidak diberikan peluang yang sama rata untuk diambil bekerja. Ini juga mungkin tercermin dalam pekerjaan dan kenaikan pangkat dalam perkhidmatan awam seperti yang diungkapkan oleh Datuk Dr Abdul Latiff Ahmad, bekas Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Tugas-tugas Khas) yang menyatakan bahawa kira-kira 90% daripada 1.2 juta orang kakitangan awam adalah Bumiputera, menimbulkan persoalan sama ada bangsa seseorang telah menjadi faktor penentu dalam pengambilan dan kenaikan pangkat kakitangan awam.

Inisiatif dan Dasar Kerajaan yang Diskriminatif Berdasarkan Kaum

Fokus ke arah pemberdayaan Bumiputera terus menjadi keutamaan kerajaan Malaysia hari ini. Inisiatif, undang-undang, dan dasar yang berpihak kepada Bumiputera yang telah diperkenalkan enam dekad lalu semasa pemerintahan Barisan Nasional dengan alasan mengurangkan ketidakseimbangan sosioekonomi dan memudahkan mobiliti ke atas bagi Bumiputera, masih dikekalkan walaupun terdapat pelbagai perubahan dalam kerajaan persekutuan.

Kerajaan Malaysia cuba untuk memberi penjelasan bahawa inisiatif dan dasar yang berpihak secara etnik masih diperlukan sebagai "tindakan khas" untuk memperbaiki kesilapan masa

⁸⁰ (Terjemahan) Malay Mail, "Muzium Sarawak menyatakan pengetahuan agama tidak wajib selepas dikritik kerana iklan jawatan", 1 Julai 2022. See: <https://www.malaymail.com/news/malaysia/2022/07/01/religious-knowledge-not-mandatory-says-sarawak-museum-after-copping-flak-for-job-ad/15154>

⁸¹ (Terjemahan) The Rakyat Post, "Bekas Penjawat Awam Dakwa Berlaku Diskriminasi, Banyak Calon Berkelayakan Bukan Melayu Tidak Dapat Pekerjaan Yang Diingini", 24 Julai 2022. See: <https://www.therakyatpost.com/news/malaysia/2022/07/24/former-civil-servant-alleges-discrimination-many-qualified-non-malays-do-not-get-the-jobs-they-want/>

lalu dan memberikan peluang serta meningkatkan penyertaan bagi komuniti yang mengalami kelemahan sosioekonomi. Walau bagaimanapun, tindakan tersebut tidak memenuhi syarat-syarat untuk penggunaan dan pelaksanaan tindakan khas yang diiktiraf di peringkat antarabangsa.

Pada tahun 2022, kerajaan Malaysia di bawah pimpinan Perdana Menteri Ismail Sabri dilaporkan mengekal dan memperkenal beberapa dasar yang berpihak kepada Bumiputera di bawah alasan mengurangkan ketidakseimbangan sosioekonomi dan memudahkan mobiliti ke atas bagi Bumiputera. Walau bagaimanapun, tidak ada usaha yang diambil oleh kerajaan untuk menangani isu-isu yang dialami oleh kumpulan etnik lain. Jadual 5 menunjukkan inisiatif dan dasar yang diskriminatif dari segi kaum yang dilaporkan.

**Jadual 5. Inisiatif dan Dasar Kerajaan yang Diskriminatif
dari Segi Kaum yang Dilaporkan.**

Tarikh Berita	Inisiatif dan Dasar Kerajaan
8 Januari 2022	Penerangan Rancangan Tindakan Masyarakat India (PTMI) diadakan semasa sambutan Ponggal. ⁸²
10 Februari 2022	Unit Pemacu Agenda Bumiputera (TERAJU) dikekalkan untuk mengukuhkan status sosioekonomi Bumiputera. ⁸³
14 Februari 2022	Pelaksanaan pemilikan Bumiputera sebanyak 30% oleh EPU di dalam urusan jual beli tanah. ⁸⁴
19 Februari 2022	Peruntukan RM 67 juta untuk membangunkan 28 projek keusahawanan inovasi Bumiputera. ⁸⁵
4 Mac 2022	Keutamaan kepada kontraktor tempatan terutamanya Bumiputera untuk projek pengangkutan dan mitigasi banjir. ⁸⁶
19 Mac 2022	Keutamaan kepada kepentingan Bumiputera sebanyak 61% berkaitan dengan kontrak kerja rangkaian 5G dan perkhidmatan untuk penjual tempatan. ⁸⁷

⁸² (Terjemahan) Malaysiakini, "Tidak sensitif untuk adakan taklimat pelan India sewaktu Ponggal - Kulasegaran", 8 Januari 2022. Lihat: <https://www.malaysiakini.com/news/606114>

⁸³ (Terjemahan) Bernama, "TERAJU masih relevan untuk tingkatkan sosio-ekonomi Bumiputera", 10 Februari 2022. Lihat: <https://www.bernama.com/en/business/news.php?id=2050788>

⁸⁴ (Terjemahan) The Edge Markets, "Supermax membatalkan pembelian tanah berjumlah RM 73 juta dari S P Setia", 14 Februari 2022. Lihat: <https://www.theedgemarkets.com/article/supermax-aborts-plan-acquire-rm73m-land-s-p-setia>

⁸⁵ Berita Harian, "Peruntukan RM67 juta bangunkan 28 projek inovasi usahawan Bumiputera", 19 Februari 2022. Lihat: <https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2022/02/924516/peruntukan-rm67-juta-bangunkan-28-projek-inovasi-usahawan-bumiputera>

⁸⁶ (Terjemahan) The Malaysian Insight, "Kabinet akan fokus kepada pengangkutan, projek kawalan banjir", 4 Mac 2022. Lihat: <https://www.themalaysianinsight.com/s/369961>

⁸⁷ (Terjemahan) Free Malaysia Today, "Adakah kuota 61% Bumiputera menjadi kayu ukur baharu, tanya Guan Eng kepada Tengku Zafrul", 19 March 2022. Lihat: <https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2022/03/19/is-61-bumi-quota-the-new-benchmark-guan-eng-asks-tengku-zafrul/>

4 April 2022	Majlis Daerah Perak Tengah milarang pengusaha restoran melaksanakan makan di restoran (dine-in) semasa Ramadan. ⁸⁸
1 Julai 2022	Kementerian Kerja Raya dan Kementerian Kewangan akan menyelesaikan isu kontraktor Melayu yang dipaksa untuk menutup kedai. ⁸⁹

Pemerhatian Utama & Analisis

Walaupun pentadbiran Perdana Menteri Ismail Sabri mendakwa bahawa inisiatif dan dasar seperti ini diperlukan untuk memberdayakan kedudukan sosioekonomi Bumiputera kerana terdapat jurang yang besar dari segi kekayaan, pendapatan, dan pemilikan aset, tindakan yang diambil tidak nampak direka dan dilaksanakan berdasarkan keperluan, dan tidak berdasarkan pada penilaian yang realistik mengenai situasi semasa individu dan komuniti yang berkaitan. Sehingga kini, kerajaan Malaysia tidak dapat menjelaskan keperluan untuk meneruskan tindakan tersebut berdasarkan penilaian tindakan yang dilaksanakan berasaskan data yang tepat, yang dikesan berdasarkan bangsa, warna, keturunan dan asal usul etnik atau kebangsaan dalam status sosioekonomi dan keadaan budaya bagi pelbagai kumpulan dalam populasi serta penyertaan mereka dalam pembangunan sosial dan ekonomi negara. Oleh itu, inisiatif dan dasar yang diperkenalkan oleh Perdana Menteri Ismail Sabri tidak memenuhi had "tindakan khas" yang ditetapkan oleh piawaian antarabangsa⁹⁰. Tindakan sedemikian juga menyebabkan pemeliharaan hak yang berbeza bagi kumpulan etnik yang berlainan dan oleh itu dianggap sebagai diskriminasi kaum.

Keputusan Menteri Perpaduan Negara Halimah Mohamed Saddique untuk mengadakan taklimat Pelan Tindakan Komuniti India (PTMI) semasa perayaan Ponggal (festival menuai bagi orang India yang berlangsung selama beberapa hari) juga tidak sensitif terhadap budaya suku kaum lain dan diskriminatif terhadap komuniti India kerana tidak mengiktiraf kepentingan perayaan itu bagi komuniti India. Tindakan oleh Menteri tersebut secara tidak langsung telah merendahkan kepentingan acara itu bagi komuniti India.

Diskriminasi Kaum dalam Hartanah

Keutamaan pilihan bagi bangsa, warna kulit, keturunan atau asal kebangsaan atau etnik tertentu sebagai syarat dalam pasaran harta tanah bukanlah perihal baharu di Malaysia. Pemilik harta tanah biasanya akan menyatakan keutamaan bangsa tertentu untuk penyewa di portal sewaan dalam talian di mana ia menafikan pengiktirafan dan peluang sama rata untuk orang dari kumpulan etnik lain untuk menyewa harta tanah tersebut. Pada tahun 2022, tiga kejadian diskriminasi etnik dilaporkan dalam sektor harta tanah. Kejadian ini dinyatakan dalam Jadual 6.

---

⁸⁸ (Terjemahan) [Ahvin Raaj] "Bukan Muslim terkesan kerana restoran tutup sewaktu Ramadan kerana arahan dari Majlis Daerah", 4 April 2022, Twitter: <https://twitter.com/ahvinraaj/status/1510801341014151168>

⁸⁹ (Terjemahan) Malay Mail, "Tok Pa: Kementerian Kerja Raya, Kewangan akan selesaikan isu kontraktor Melayu yang terpaksa hentikan kerja", 1 Julai 2022. Lihat: <https://www.malaymail.com/news/malaysia/2022/07/01/tok-pa-works-ministry-mof-to-resolve-issue-of-malay-contractors-being-forced-to-wind-up/15284>

⁹⁰ UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD), *General Recommendation No. 32, The meaning and scope of special measures in the International Convention on the Elimination of All Forms [of] Racial Discrimination*, 24 September 2009, CERD/C/GC/32, available at: <https://www.refworld.org/docid/4adc30382.html>

Jadual 6. Kejadian Diskriminasi Bangsa yang Dilaporkan dalam Sektor Hartanah

Tarikh Berita	Insiden
30 Jun 2022	Hanya kaum Cina dibenarkan untuk menyewa lot kedai. ⁹¹
30 Jun 2022	Kaum India tidak dibenarkan menyewa penginapan di Bentong Homestay. ⁹²
18 Julai 2022	Hanya kaum Cina atau Melayu sahaja dibenarkan untuk menyewa hartanah di sini. ⁹³

Pemerhatian Utama & Analisis

Kebanyakan pemilik hartanah cenderung menetapkan keutamaan bangsa mereka untuk penyewa di portal sewaan dalam talian kerana prasangka dan stereotaip mereka terhadap kumpulan etnik lain, sama ada berdasarkan pengalaman sendiri atau tidak. Mereka akan mengatakan bahawa harta mereka adalah milik mereka dan mereka berhak untuk memutuskan siapa yang mereka mahu menyewa harta mereka. Walau bagaimanapun, tindakan pemilik hartanah ini merugikan bakal penyewa, terutamanya mereka yang sangat memerlukan tempat tinggal. Pemilihan penyewa untuk kawasan komersial berdasarkan bangsa (lihat Kejadian 1 dalam Jadual 5) melambangkan niat untuk mengecualikan secara fizikal sesetengah bangsa dari kawasan tersebut, yang tidak berbeza dengan pengasingan kaum, fenomena yang semakin berkembang di Malaysia yang merugikan kepelbagaian dan kesatuan kaum di negara ini.

Tindakan pemilik hartanah ini sama dengan diskriminasi kaum kerana mereka telah menetapkan keutamaan tertentu berdasarkan kaum, warna kulit, keturunan atau asal kebangsaan atau etnik dan telah menyebabkan seseorang itu tidak diiktiraf hak-hak asasnya dan beliau tidak dapat menikmati dan melaksana hak-hak asasnya secara sama rata dalam kehidupan beliau. Tindakan sedemikian juga mencipta impak yang tidak sewajarnya ke atas orang dari asal bangsa atau etnik tertentu.

Rasisme dalam Sukan

Sukan sering menjadi medium yang menyatukan orang tanpa mengira bangsa, warna kulit, keturunan, atau asal kewarganegaraan. Sukan menyediakan platform untuk berinteraksi melangkau ideologi dan kepercayaan. Ia mencerminkan idea perpaduan dan, dengan masa yang berlalu, diharapkan bahawa normalisasi kesetaraan dan persaudaraan akan tercapai.

Namun, budaya sukan yang harmoni boleh menjadi keruh di kalangan orang yang terlibat dalam permainan, seperti penyokong, jurulatih, dan bahkan pemain sendiri. Perilaku yang

⁹¹ Laporan yang dibuat melalui borang Laporkan Rasisme Pusat KOMAS pada 30 Jun 2033.

⁹² (Terjemahan) Says, "Kaum India tidak dibenarkan" – Satu pasangan dinafikan hak menyewa di Bentong Homestay oleh pemilik Airbnb yang bersikap rasis", 30 Jun 2022. Lihat: <https://says.com/my/news/no-indians-allowed-couple-denied-stay-at-bentong-airbnb-by-racist-host>

⁹³ (Terjemahan) World of Buzz, ““Awak perlu mengerti.” – Ejen dari kaum Cina menafikan bersikap rasis setelah menstereotaipkan seorang penyewa dari kaum India”, 18 Julai 2022. Lihat: <https://worldofbuzz.com/you-must-understand-the-reason-chinese-agent-denies-being-racist-after-stereotyping-msian-indian-tenant/>

tidak sihat - seperti rasisme - tidak hilang dari arena ini. Pada tahun 2022, dua insiden perkauman dilaporkan dalam media. Insiden-insiden ini dinyatakan dalam Jadual 7.

Jadual 7. Insiden-Insiden Perkauman yang Dilaporkan dalam Sukan

Tarikh Berita	Insiden
8 Oktober 2022	Penyokong Melaka United memanggil pemain pertahanan import Terengganu FC "negro bodo". ⁹⁴
29 Oktober 2022	Jurulatih Indonesia memanggil pemain-pemain Malaysia "hitam, putih". ⁹⁵

Pemerhatian Utama & Analisis

Dalam kedua-dua kes, kata-kata yang diucapkan adalah bersifat perkauman. Dalam kes pertama, penyokong Melaka United membuat kenyataan xenofobia terhadap pemain pertahanan import Kelab Bola Sepak Terengganu, memanggilnya "negro bodoh" (ungkapan yang menghina sesuatu etnik), apabila pasukan Terengganu memenangi perlawanan menentang pasukan Melaka. Penyokong mungkin mengalami lonjakan emosi kerana melihat pasukan mereka kalah dan bertindak atas kemarahan. Dalam kes kedua, jurulatih Indonesia memanggil pasangan badminton Malaysia, yang terdiri daripada individu berketurunan India dan Cina, sebagai "hitam" dan "putih". Walaupun kenyataan jurulatih mungkin tidak disengajakan mengandungi kebencian terhadap kaum, ia masih dianggap sebagai menghina kaum sasaran dan menunjukkan sikap, nilai, dan kepercayaan stereotaip yang terkandung dalam seseorang terhadap kaum dan kumpulan etnik yang lain. Oleh itu, banyak kerja yang perlu dilakukan untuk menyelesaikan prasangka perkauman dan perkauman di kalangan orang yang terlibat dalam sukan supaya sukan dapat menjadi platform untuk menyatukan bukannya memecah belahan.

Xenofobia

Xenofobia didefinisikan sebagai rasa takut dan kebencian terhadap orang asing atau pendatang atau segala sesuatu yang aneh atau asing. Ketika Malaysia bergelut dengan isu-isu berkaitan diskriminasi kaum di kalangan warganya sendiri, beberapa pengguna internet juga meluahkan sentimen negatif terhadap pendatang asing. Kejadian-kejadian berikut merakam insiden rakyat Malaysia menunjukkan rasa takut terhadap orang asing dan dalam beberapa keadaan yang melibatkan sikap bermusuhan.

Jadual 8. Kejadian-kejadian xenofobia yang dilaporkan

Tarikh Berita	Insiden
7 Januari 2022	Menteri Dalam Negeri, Dato' Seri Hamzah Zainuddin memperingatkan semua orang Rohingya agar jangan keras kepala

⁹⁴ Utusan, "Melaka United terpalit kontroversi perkauman", 8 Oktober 2022. Lihat:

<https://www.utusan.com.my/sukan/2022/10/melaka-united-terpalit-kontroversi-perkauman/>

⁹⁵ (Terjemahan) New Straits Times, "Netizen mengkritik kenyataan jurulatih badminton Indonesia tentang "hitam, putih"", 29 Oktober 2022. See: <https://www.nst.com.my/sports/badminton/2022/10/844786/netizens-smash-indonesian-badminton-coachs-black-white-remark>

	dan angkuh. ⁹⁶
9 Februari 2022	MB Perak, Dato' Seri Saarani menasihati pekerja Thailand untuk "membawa pulang 'tom Yam' bukan Covid-19". ⁹⁷
5 Oktober 2022	Pelajar Sudan dihina secara perkauman kerana tidak memakai pelitup muka. ⁹⁸

Pemerhatian Utama & Analisis

Dua kes pertama melibatkan tokoh berpengaruh memberikan kenyataan yang ditujukan terhadap etnik dan warga negara asing. Dalam satu kes, rakyat Rohingya telah digambarkan secara negatif oleh Menteri Dalam Negeri dengan penggunaan kata-kata seperti "keras kepala". Sebagai konteks, etnik Rohingya adalah pelarian yang menderita akibat penganiayaan oleh kerajaan Myanmar kerana mereka memeluk agama Islam. Dalam kes yang lain, sindiran Menteri Besar yang meminta pekerja Thailand untuk membawa pulang tomyam adalah tidak relevan dengan ucapannya, lantas meninggalkan kesan yang kurang baik pada para pendengar. Adalah membimbangkan untuk melihat ahli politik menunjukkan sikap negatif terhadap warga asing kerana ia menagncam keselamatan orang asing untuk tinggal di negara ini secara damai dan akur dengan xenofobia di kalangan orang ramai.

Kes ketiga melibatkan rasisme terhadap seorang pelajar Sudan. Walaupun kejadian itu bermula kerana pelajar itu melanggar peraturan dengan tidak memakai pelitup muka di dalam bas (dia mengaku bahawa dia telah terlupa), reaksi oleh dua orang tempatan di dalam bas tersebut yang menghina dan menjerit kata-kata kesat terhadapnya selama lima minit boleh dianggap sebagai terlalu berlebihan. Intoleransi yang ditunjukkan dalam senario ini memberikan gambaran bagaimana ahli masyarakat boleh bersikap xenofobia dan telah memberikan gambaran negatif terhadap keramahan yang telah lama dipromosikan oleh industri pelancongan Malaysia.

---

⁹⁶ (Terjemahan) The Borneo Post, "Jangan degil, Hamzah memberi amaran kepada orang Rohingya", 7 Januari 2022. Lihat: <https://www.theborneopost.com/2022/01/07/dont-be-stubborn-hamzah-warns-rohingyas/>

⁹⁷ (Terjemahan) Malay Mail, "Bawa 'tom Yam', bukan Covid-19, MB Perak beritahu pekerja Thailand yang akan pulang ke Malaysia", 9 Februari 2022. Lihat: <https://www.malaymail.com/news/malaysia/2022/02/09/bring-tom-yam-not-covid-19-perak-mb-tells-thai-workers-returning-to-malaysi/2040552>

⁹⁸ (Terjemahan) World of Buzz, "Pelajar Sudan yang terlupa pakai pelitup muka di dalam bas didiskriminasi berdasarkan kaumnya oleh rakyat Malaysia", 5 Oktober 2022. Lihat: <https://worldofbuzz.com/sudanese-student-who-forgot-to-wear-mask-in-bus-gets-racially-discriminated-by-msian-uncle/>

Usaha Membanteras Rasisme dan Diskriminasi Kaum

Dalam laporan Pusat KOMAS yang terdahulu, setiap tindakan baik yang memudahcara peningkatan pembangunan negara dan penyatuan sosial akan diklasifikasikan sebagai ‘usaha’. Laporan 2022 meneruskan usaha mendokumentasikan tindakan baik tersebut tetapi berbeza daripada laporan-laporan sebelumnya kerana ia memperincikan tindakan baik tersebut, bergantung kepada tujuan ucapan dan tindakan tertentu, iaitu: (1) Tindakan yang baik dalam hidup dalam masyarakat pelbagai kaum dan (2) Usaha untuk mempromosikan perpaduan negara dan menentang diskriminasi kaum.

Pengkelasan ini membolehkan kita mengukur tahap sumbangan terhadap perpaduan negara. Dalam kategori pertama, kami mengangkat semangat tindakan harian rakyat Malaysia yang niat utamanya adalah untuk berbuat baik tetapi pada masa yang sama membawa keharmonian di kalangan pelbagai etnik di Malaysia. Dalam kategori kedua, kami mengiktiraf usaha yang disengajakan untuk mempromosikan perpaduan dan harmoni dalam negara dan/atau memerangi rasisme dan diskriminasi kaum, sama ada melalui kenyataan atau tindakan konkret. Ini mengurangkan ketidakseimbangan daripada laporan-laporan terdahulu.

Sebanyak tujuh puluh empat (74) insiden direkodkan dalam bahagian ini, dengan sedikit peningkatan daripada enam puluh satu (61) insiden tahun lepas. Antara insiden-insiden ini, sebelas (11) diberikan label sebagai ‘tindakan yang baik oleh rakyat Malaysia yang berbilang kaum’, manakala enam puluh tiga (63) adalah ‘kenyataan, komitmen, usaha atau tindakan oleh institusi atau orang-orang yang mempunyai kuasa atau pengaruh’.

Jadual 9. Tindakan yang baik oleh rakyat Malaysia yang berbilang kaum.

Tarikh Berita	Insiden
16 Januari 2022	Penduduk kondominium menggantikan stiker yang bersifat rasis dalam lif dengan pesanan anti-rasis. ⁹⁹
18 Januari 2022	Penganut Hindu membantu seorang wanita Melayu untuk melahirkan bayinya di dalam trak semasa perayaan Thaipusam. ¹⁰⁰
18 Januari 2022	Bekas guru tadika membesarakan anak perempuan seorang Indonesia selama lebih dari 20 tahun sambil memelihara agama Islam anak tersebut. ¹⁰¹

⁹⁹ (Terjemahan) World of Buzz, “RakyatMalaysia terkejut mendapati stiker perkauman di dalam lif kondominium, kemudian menggantikannya dengan mesej anti-perkauman”, 16 Jun 2022. Lihat: <https://worldofbuzz.com/racist-sign-at-condominium-leaves-netizens-fuming/>

¹⁰⁰ Free Malaysia Today, “Peserta Thaipusam membantu seorang wanita Melayu melahirkan bayinya di dalam trak pikap di Batu Caves”, 18 Januari 2022. Lihat:

<https://www.freemalaysiatoday.com/category/bahasa/tempatan/2022/01/18/peserta-thaipusam-bantu-wanita-bersalin-dalam-kenderaan-di-batu-caves/>

¹⁰¹ Harian Metro, “Beza agama, bangsa bukan penghalang untuk hidup harmoni”, 18 Januari 2022. Lihat:

<https://www.hmetro.com.my/mutakhir/2022/01/801222/beza-agama-bangsa-bukan-penghalang-untuk-hidup-harmoni>

9 Februari 2022	Surirumah memohon keizinan dari jiran untuk membakar mercun di kawasan perumahan sempena Tahun Baru Cina. ¹⁰²
6 April 2022	Sekolah berkongsi ruang letak kereta dengan surau semasa bulan Ramadan. ¹⁰³
7 April 2022	Pasangan campuran (Cina dan Indonesia) berkunjung ke kubur sempena perayaan Ching Ming bersama-sama. ¹⁰⁴
16 Jun 2022	Pasangan India Malaysia memilih pakaian tradisional Melayu untuk majlis perkahwinan mereka. ¹⁰⁵
14 Julai 2022	Semangat Malaysia sejati dirakam sewaktu perkahwinan Melayu di Tawau dengan persembahan tarian singa. ¹⁰⁶
30 Ogos 2022	Lelaki Melayu meminjamkan baju untuk membantu lelaki Cina yang tidak memenuhi peraturan pakaian setelah dihalang dari mengambil ujian memandu. ¹⁰⁷
18 Oktober 2022	Bekas anggota tentera berkumpul bersama untuk mengenang ikatan pelbagai kaum yang terjalin setelah 50 tahun. ¹⁰⁸
24 November 2022	Rakan sekerta dari pelbagai bangsa mengumpulkan wang untuk lelaki yang ibunya dimasukkan ke ICU. ¹⁰⁹

Sebanyak 11 kejadian melibatkan rakyat Malaysia dari latar belakang yang berbeza menunjukkan bagaimana kehidupan pelbagai kaum di Malaysia sepatutnya diamalkan oleh semua etnik. Kejadian-kejadian yang dilaporkan telah membuktikan bahawa kaum dan agama bukanlah penghalang atau faktor pemecah belah untuk rakyat Malaysia hidup secara harmoni dengan saling hormat dan memahami antara satu sama lain.

¹⁰² Harian Metro, "Minta kebenaran bakar mercun kerana tidak mahu disalah erti", 9 Februari 2022. Lihat: <https://www.hmetro.com.my/mutakhir/2022/02/808615/minta-kebenaran-bakar-mercun-kerana-tidak-mahu-disalah-erti>

¹⁰³ (Terjemahan) Malaysiakini, "Semangat 'muhibbah': Sekolah dipuji kerana berkongsi tempat letak kereta dengan surau", 6 April 2022. Lihat: <https://www.malaysiakini.com/news/617117>

¹⁰⁴ (Terjemahan) World of Buzz, "Pasangan bercampur kaum memberi inspirasi dengan mengunjungi kubur semasa perayaan Ching Ming untuk menghormati mendiang", 7 April 2022. Lihat:

<https://worldofbuzz.com/mixed-marriage-couple-inspiringly-still-visits-cemetery-for-ching-ming-festival-to-pay-respect/>

¹⁰⁵ (Terjemahan) Malay Mail, "Pasangan India Malaysia tular kerana memilih pakaian tradisional Melayu untuk majlis perkahwinan", 16 Jun 2022. Lihat: <https://www.malaymail.com/news/life/2022/06/16/malaysian-indian-couple-goes-viral-for-choice-of-traditional-malay-attire-for-wedding-dinner-video/12658>

¹⁰⁶ (Terjemahan) The Star, "Semangat Malaysia yang sejati terhias sewaktu majlis perkahwinan Melayu di Tawau dengan persembahan tarian singa", 14 Julai 2022. Lihat:

<https://www.thestar.com.my/news/nation/2022/07/14/true-malaysian-spirit-captured-at-malay-wedding-in-tawau-with-lion-dance-performance>

¹⁰⁷ (Terjemahan) Sin Chew Daily, "Lelaki Cina gagal menepati syarat pakaian dan dihalang adri ujian memandu, telah terima bantuan kemeja dari lelaki Melayu", 30 Ogos 2022. See: <https://www.sinchew.com.my/?p=4055219>

¹⁰⁸ Free Malaysia Today, "Bekas tentera berkumpul untuk mengenang ikatan pelbagai kaum yang terjalin selama 50 tahun", 18 Oktober 2022. Lihat: <https://www.freemalaysiatoday.com/category/top-lifestyle/2022/10/18/ex-airmen-gather-to-relive-50-year-multiracial-bond/>

¹⁰⁹ (Terjemahan) World of Buzz, "Rakyat Malaysia berkongsi bagaimana rakan sekerta dari pelbagai etnik mengumpulkan wang untuk ibunya yang berada di ICU", 24 November 2022. Lihat:

<https://worldofbuzz.com/msian-shares-how-his-multi-racial-colleagues-pooled-money-for-his-mum-who-was-in-icu/>

Di antara kejadian-kejadian tersebut, beberapa menunjukkan contoh kebaikan yang diamalkan di Malaysia yang melibatkan orang dari pelbagai etnik dalam situasi yang sukar. Kita dapat melihat rakyat membantu satu sama lain merentasi etnik yang berbeza, menunjukkan bahawa rakyat Malaysia tidak diskriminatif dalam membantu orang yang memerlukan, seperti penganut Hindu yang berusaha untuk membantu wanita Melayu yang sedang mengandung dalam proses kelahiran sambil menangguhkan perayaan mereka. Yang paling ketara, kita melihat seorang wanita Cina yang tergerak hatinya untuk membesarkan bayi Indonesia yang berusia dua bulan seperti anaknya sendiri, sambil memelihara identiti Islam anak itu. Ini bukanlah tugas yang mudah mengambil kira cabaran dalam memberikan penjagaan dan pendidikan kepada bayi yang bukan dari etniknya (iaitu Cina) dalam iklim politik etnik-agama di negara ini. Kejadian-kejadian ini telah menunjukkan kepada kita bahawa rakyat Malaysia tanpa mengira latar belakang etnik mereka akan berusaha membantu orang yang memerlukan.

Sementara itu, terdapat juga kejadian yang menunjukkan rakyat Malaysia menerima amalan budaya dari etnik yang berbeza, kadang-kadang hingga mengambil elemen budaya tersebut ke dalam perayaan mereka sendiri. Kejadian-kejadian ini adalah contoh keterbukaan budaya yang telah diamalkan oleh rakyat Malaysia sejak lama dengan memelihara nilai dan identiti mereka. Rasa hormat dan kesediaan untuk berunding juga ditunjukkan dalam keadaan di mana seorang wanita Cina telah meminta izin kepada jiran untuk membakar mercun di kawasan perumahan semasa perayaan Tahun Baru Cina, serta hubungan timbal balik antara sekolah dan surau di mana sekolah telah menawarkan tempat letak keretanya kepada pengunjung surau semasa Ramadan selama 10 tahun manakala surau juga telah menyediakan tempat letak keretanya untuk ibu bapa.

Selain itu, perhimpunan bekas anggota tentera udara dari semua etnik juga merupakan contoh apa yang dimaksudkan dengan inklusiviti. Dalam perhimpunan tersebut, dilaporkan bahawa mereka telah mengenali satu sama lain selama 50 tahun dan perhimpunan tersebut adalah untuk memperingati persahabatan mereka. Salah seorang daripada mereka berkata bahawa mereka sebenarnya telah hidup dengan semangat 'Keluarga Malaysia' sebelum ia diperkenalkan dan hubungan mereka telah bertahan sekian lama.

Akhirnya, terdapat satu insiden yang dilaporkan di mana seorang penghuni kondominium dilaporkan telah menukar stiker yang bersifat rasis pada butang lif di kediamannya dengan stiker anti-rasis yang dibuatnya sendiri. Insiden ini telah mengajar kita bahawa setiap rakyat biasa di Malaysia boleh dan mempunyai kemampuan untuk menentang rasisme dengan keupayaan masing-masing.

Kami percaya bahawa tindakan-tindakan terpuji oleh rakyat biasa di Malaysiasepatutnya diberikan lebih banyak liputan oleh media dan kami berharap agar lebih ramai rakyat Malaysia akan terinspirasi dan melakukan bahagian mereka dalam mempromosikan hubungan etnik yang lebih baik dalam komuniti masing-masing.

Jadual 10. Pernyataan, Komitmen, Usaha atau Tindakan oleh Institusi atau Orang Berpengaruh atau dengan Pengaruh.

Tarikh Berita	Insiden
4 Januari 2022	DAP Perak menyatakan hak bukan Muslim harus dihormati dan larangan minuman keras harus dibatalkan. ¹¹⁰
9 Januari 2022	Agenda Parti Bangsa Malaysia (PBM) termasuk melibatkan ahli dari pelbagai kaum. ¹¹¹
17 Januari 2022	Menteri Perpaduan Negara Datuk Halimah Mohamed Sadique menyeru orang ramai untuk menghargai kemajmukan masyarakat dalam ucapan beliau sempena Thaipusam. ¹¹²
25 Januari 2022	PBM menyatakan bahawa sudah tiba masanya untuk menamatkan politik berasaskan kaum dan agama. ¹¹³
14 Februari 2022	DAP Sarawak mencadangkan bahawa generasi ketiga orang Cina dan India Sarawak menerima status bumiputera. ¹¹⁴
15 Februari 2022	Rang Undang-Undang Sarawak yang mengiktiraf anak hasil kahwin campur sebagai penduduk asal telah diluluskan. ¹¹⁵
24 Februari 2022	Mantan Perdana Menteri Najib Razak menyatakan bahawa sekolah vernakular penting untuk memberi pilihan kepada ibu bapa. ¹¹⁶
21 Mac 2022	Ahli Parlimen PAS menuntut tindakan terhadap majikan yang tidak membenarkan penggunaan tudung kepada pekerja Muslim. ¹¹⁷

¹¹⁰ (Terjemahan) China Press, “DAP Perak: Hak bukan Melayu perlu dihormati, batalkan larangan alkohol”, 4 Januari 2022. Lihat: <https://www.chinapress.com.my/20220104>

¹¹¹ (Terjemahan) Malaysiakini, “Agenda Parti Bangsa Malaysia agenda termasuklah penglibatan ahli pelbagai kaum”, 9 January 2022. See: <https://www.malaysiakini.com/news/606271>

¹¹² (Terjemahan) New Straits Times, “Hargai kemajmukan masyarakat, kata Halimah dalam ucapan Thaipusam”, 17 Januari 2023. Lihat: <https://www.nst.com.my/news/nation/2022/01/763855/cherish-and-appreciate-plural-society-halimah-says-thaipusam-message>

¹¹³ (Terjemahan) New Straits Times, “Tiba masa untuk politik kaum dan agama ditamatkan, kata PBM”, 25 Januari 2022. Lihat: <https://www.nst.com.my/news/nation/2022/01/765946/time-all-race-and-religion-based-politics-end-says-pbm>

¹¹⁴ (Terjemahan) Free Malaysia Today, “Generasi ketiga Sarawak, tanpa mengira kaum, juga adalah kaum asal, kata DAP”, 14 Februari 2022. Lihat: <https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2022/02/14/3rd-generation-sarawakians-regardless-of-race-are-also-natives-says-dap/>

¹¹⁵ (Terjemahan) Free Malaysia Today, “Lulus - Rang undang-undang Sarawak yang mengiktiraf anak hasil kahwin campur sebagai kaum asal”, 15 Februari 2022. Lihat: <https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2022/02/15/passed-sarawak-bill-recognising-mixed-marriage-children-as-natives/>

¹¹⁶ (Terjemahan) The Star, “Sekolah vernakular penting untuk memberi pilihan kepada ibu bapa, kata Najib”, 24 Februari 2022. Lihat: <https://www.thestar.com.my/news/nation/2022/02/24/vernacular-schools-important-to-give-parents-choices-says-najib>

¹¹⁷ (Terjemahan) Malaysiakini, “Ahli Parlimen PAS mahu tindakan terhadap majikan yang tidak membenarkan penggunaan tudung kepala”, 21 Mac 2022. Lihat: <https://www.malaysiakini.com/news/615249>

24 Mac 2022	Raja Perlis menyatakan bahawa pendekatan Islam di Perlis harus bebas daripada unsur-unsur perkauman dan ketidakharmonian. ¹¹⁸
3 April 2022	Menteri Perpaduan Negara menyeru untuk mengukuhkan semangat Keluarga Malaysia semasa Ramadan. ¹¹⁹
4 April 2022	Dewan Pemuda Perak Tengah membatalkan larangan makan tengah hari (dine-in) semasa Ramadan. ¹²⁰
6 April 2022	Ahli Parlimen Muar, Syed Saddiq mempersoalkan adakah orang Melayu mendapat manfaat ketika 'pelindung' politik hidup dalam kemewahan. ¹²¹
7 April 2022	Mr DIY mengambil tindakan terhadap pekerja atas diskriminasi perkauman dalam proses pengambilan pekerja. ¹²²
6 Mei 2022	Nik Nazmi menyeru PH untuk memberi tumpuan kepada isu rakyat untuk PRU15. ¹²³
9 Mei 2022	Penyanyi Mimifly mengutuk penggunaan terma 'Negro' untuk menggambarkan pasangannya dan menjelaskan sebab mengapa terma tersebut mengaibkan. ¹²⁴
17 Mei 2022	Menteri Luar Datuk Seri Saifuddin Abdullah menyeru kerajaan untuk mengawal unsur-unsur politik perkauman. ¹²⁵
1 Jun 2022	Ahli ekonomi veteran Tan Sri Kamal Salih mencadangkan untuk menghapuskan Dasar Ekonomi Baru dan menggantikannya dengan dasar berdasarkan keperluan. ¹²⁶

¹¹⁸ SuaraMerdeka, "Pendekatan Islam di Perlis hendaklah bebas daripada unsur perkauman, permusuhan – Raja Perlis", 24 Mac 2022. Lihat: <https://suaramerdeka.com.my/pendekatan-islam-di-perlis-hendaklah-bebas-daripada-unsur-perkauman-permusuhan-raja-perlis/>

¹¹⁹ (Terjemahan) Malay Mail, "Menteri Perpaduan Negara: Perkuat semangat Keluarga Malaysia pada Ramadan ini", 3 April 2022. Lihat: <https://www.malaymail.com/news/malaysia/2022/04/03/national-unity-minister-strengthen-spirit-of-keluarga-malaysia-this-ramadan/2051282>

¹²⁰ (Terjemahan) The Vibes, "Majlis Perbandaran Perak Tengah menarik balik larangan makan tengahari di tempat makan semasa Ramadan", 4 April 2022. Lihat: <https://www.thevibes.com/articles/news/57874/perak-tengah-council-rescinds-ramadan-afternoon-dine-in-ban>

¹²¹ (Terjemahan) Malaysiakini, "Adakah orang Melayu mendapat manfaat ketika 'pelindung' politik hidup mewah? - Syed Saddiq", 6 April 2022. Lihat: <https://www.malaysiakini.com/news/617135>

¹²² (Terjemahan) Free Malaysia Today, "Tindakan diambil terhadap pekerja atas diskriminasi berdasarkan kaum, kata Mr DIY", 7 April 2022. Lihat: <https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2022/04/07/action-taken-against-employee-over-racial-discrimination-says-mr-diy/>

¹²³ (Terjemahan) Free Malaysia Today, "Tumpukan kepada isu rakyat untuk PRU15, kata Nik Nazmi kepada PH", 6 Mei 2022. Lihat: <https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2022/05/06/focus-on-peoples-issues-for-ge15-nik-nazmi-tells-ph/>

¹²⁴ Kosmo, "Perkataan 'negro' dikira biadab, cari gaduh – Mimi Fly", 9 Mei 2022. Lihat: <https://www.kosmo.com.my/2022/05/09/perkataan-negro-dikira-biadab-cari-gaduh-mimi-fly/>

¹²⁵ Berita Harian, "Bendung elemen politik perkauman, elak permusuhan, keganasan", 17 Mei 2022. Lihat: <https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2022/05/956476/bendung-elemen-politik-perkauman-elak-permusuhan-keganasan>

¹²⁶ (Terjemahan) The Vibes, "Hapuskan DEB, gantikan dengan dasar berdasarkan keperluan untuk menetapkan semula ekonomi: Pengasas MIER", 1 Jun 2022. Lihat: <https://www.thevibes.com/articles/news/62239/scrap-nep-replace-with-needs-based-policy-to-reset-economy-mier-founder>

9 Jun 2022	Malaysia akan mempromosikan konsep kehidupan damai bersama untuk memerangi Islamofobia. ¹²⁷
11 Jun 2022	Sultan Nazrin menggesa Malaysia untuk kekal menjadi contoh kepelbagaian budaya. ¹²⁸
19 Jun 2022	Raja Muda Kedah meminta pencipta kandungan media sosial supaya berhati-hati sebelum menghantar kandungan. ¹²⁹
14 Julai 2022	Menteri Pengajian Tinggi, Datuk Seri Dr Noraini Ahmad menyatakan bahawa makanan Keluarga Malaysia mesti mempertimbangkan kepelbagaian kaum di institusi pengajian tinggi awam. ¹³⁰
31 Julai 2022	Ahli Parlimen Raub menasihatkan Menteri Hal Ehwal Agama untuk tidak campur tangan dalam acara budaya bukan Islam, iaitu Oktoberfest. ¹³¹
14 Ogos 2022	Pengerusi DAP Perak, Nga Kor Ming menyeru Perdana Menteri untuk menghapuskan perbezaan Bumiputera/Bukan Bumiputera. ¹³²
20 Ogos 2022	Beberapa pemimpin ¹³³ mengkritik kenyataan Hadi Awang yang memprovokasi perkauman yang mengatakan bukan Islam ¹³⁴ menjadi punca segala rasuah. Polis Diraja Malaysia (PDRM) telah memulakan siasatan terhadap kenyataan ini. ^{135 136 137}

¹²⁷ Berita Harian, "Malaysia bawa konsep budaya hidup bersama tangani Islamofobia", 9 Jun 2022. Lihat:

<https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2022/06/964177/malaysia-bawa-konsep-budaya-hidup-bersama-tangani-islamofobia>

¹²⁸ (Terjemahan) Malaysiakini, "Sultan Nazrin: Malaysia harus terus menjadi teladan kepelbagaian budaya", 11 Jun 2022.

Lihat: <https://www.malaysiakini.com/news/624301>

¹²⁹ (Terjemahan) Malay Mail, "Raja Muda Kedah mengingatkan pembuat kandungan media sosial untuk berhati-hati sebelum memuat naik kandungan", 19 Jun 2022. Lihat: <https://www.malaymail.com/news/malaysia/2022/06/19/raja-muda-of-kedah-tells-social-media-content-creators-to-exercise-caution-before-posting-content/13117>

¹³⁰ (Terjemahan) New Straits Times, "Makanan Keluarga Malaysia mesti mempertimbangkan kepelbagaian kaum di IPT", 14 Julai 2022. Lihat: <https://www.nst.com.my/news/nation/2022/07/813403/keluarga-malaysia-meals-must-consider-diversity-races-ipts>

¹³¹ (Terjemahan) Free Malaysia Today, "Jangan campur tangan dalam acara kebudayaan bukan Islam, kata menteri", 31 Julai 2022. Lihat: <https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2022/07/31/dont-interfere-in-non-muslim-cultural-events-minister-told/>

¹³² (Terjemahan) Oriental Daily, "Nga Menggesa PM mengamalkan slogan "Keluarga Malaysia" dengan Membatalkan perbezaan antara Bumi dan bukan-Bumi", 14 Ogos 2022. Lihat:
<https://www.orientaldaily.com/news/perak/2022/08/14/505573>

¹³³ Malaysia Gazette, "Tuduh bukan Islam punca rasuah, DAP dakwa kenyataan Hadi rasis", 21 Ogos 2022. Lihat:
<https://malaysiagazette.com/2022/08/21/tuduh-bukan-islam-punca-rasuah-dap-dakwa-kenyataan-hadi-rasis/>

¹³⁴ (Terjemahan) Malay Mail, "Ti-Malaysia mengutuk Hadi atas kenyataan perkauman, kata rasuah buta warna dan menjelaskan semua", 22 Ogos 2022. Lihat: <https://www.malaymail.com/news/malaysia/2022/08/22/ti-malaysia-condemns-hadi-for-racist-statement-says-corruption-colour-blind-and-affects-all/24026>

¹³⁵ (Terjemahan) Malay Mail, "Guan Eng menggesa rakyat Malaysia melaporkan Hadi atas ucapan kebencian, menuntut permintaan maaf awam atas kenyataan yang mengaitkan rasuah dengan bukan-Bumi", 23 Ogos 2022. Lihat:
<https://www.malaymail.com/news/malaysia/2022/08/23/guan-eng-urges-malaysians-to-report-hadi-for-hate-speech-demands-public-apology-for-statement-linking-corruption-to-non-bumi/24237>

¹³⁶ (Terjemahan) New Straits Times, "Parti Warisan Pulau Pinang menyerang Hadi mengenai dakwaan 'akar umbi rasuah'", 23 Ogos 2022. Lihat:

<https://www.nst.com.my/news/nation/2022/08/824845/parti-warisan-penang-hits-out-hadi-over-roots-corruption-claim>

¹³⁷ (Terjemahan) Malay Mail, "Polis akan menyiasat Hadi Awang atas kenyataan perkauman olehnya", 28 Ogos 2022. Lihat:

21 Ogos 2022	Presiden MUDA, Syed Saddiq berjanji untuk memastikan tidak ada politik perpecahan di Sabah. ¹³⁸
28 Ogos 2022	Pelakon menuntut penyertaan semula pelakon bukan Melayu dalam drama dan filem tempatan. ¹³⁹
30 Ogos 2022	Agong menyatakan bahawa kesatuan, integrasi, dan perpaduan kaum adalah kunci kepada kesejahteraan negara. ¹⁴⁰
31 Ogos 2022	Sultan Selangor memberi amaran kepada orang ramai terhadap pengaruh politik, perkauman dan agama yang membawa konflik dan perpecahan. ¹⁴¹
3 September 2022	Atlet gimrama menyatakan harapannya untuk melihat lebih ramai individu daripada etnik lain menyertai pasukan kebangsaan. ¹⁴²
16 September 2022	'Rapper' menyebarkan mesej perpaduan sempena Hari Malaysia. ¹⁴³
17 September 2022	Ketua Pengarah Majlis Sukan Negara Malaysia menegaskan bahawa kualiti diberikan keutamaan berbanding etnik dalam pemilihan atlet kebangsaan. ¹⁴⁴
23 September 2022	Polis di Pulau Pinang menggesa orang ramai berhenti mengaitkan isu perlumbaan haram dengan perkauman. ¹⁴⁵
29 September 2022	Pengerusi DAP, Lim Guan Eng menyeru PAS untuk menghentikan perkaumannya dan pendekatan ekstrem. ¹⁴⁶

<https://www.malaymail.com/news/malaysia/2022/08/28/police-to-investigate-hadi-awang-over-racial-remarks/25267>

¹³⁸ (Terjemahan) Malay Mail, "Presiden Muda Syed Saddiq berjanji untuk memastikan tidak ada politik perpecahan di Sabah", 21 August 2022. Lihat: <https://www.malaymail.com/news/malaysia/2022/08/21/muda-president-syed-saddiq-vows-to-ensure-no-politics-of-division-in-sabah/23851>

¹³⁹ Harian Metro, "'Meriahkan' pembabitan pelakon bukan Melayu dalam drama, filem", 28 Ogos 2022. Lihat: <https://www.hmetro.com.my/rap/2022/08/876226/meriahkan-pembabitan-pelakon-bukan-melayu-dalam-drama-filem>

¹⁴⁰ (Terjemahan) Free Malaysia Today, "Solidariti, integrasi, perpaduan kaum kunci kebahagiaan negara, kata Agong", 30 Ogos 2022. Lihat: <https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2022/08/30/beware-of-wolves-in-sheeps-clothing-out-to-divide-the-people-says-king/>

¹⁴¹ Harian Metro, "Waspada unsur yang menghancurkan - Sultan Selangor", 31 Ogos 2022. Lihat: <https://www.hmetro.com.my/mutakhir/2022/08/877214/waspada-unsur-yang-menghancurkan-sultan-selangor>

¹⁴² Harian Metro, "Nak Melayu, India masuk", 3 September 2022. Lihat: <https://www.hmetro.com.my/utama/2022/09/878197/nak-melayu-india-masuk>

¹⁴³ (Terjemahan) Free Malaysia Today, "Pemuzik rap menyebarkan mesej perpaduan pada Hari Malaysia", 16 September 2022. Lihat: <https://www.freemalaysiatoday.com/category/leisure/2022/09/16/rappers-spread-message-of-unity-on-malaysia-day/>

¹⁴⁴ Harian Metro, "Pilih kualiti bukan kaum", 17 September 2022. Lihat: <https://www.hmetro.com.my/utama/2022/09/882654/pilih-kualiti-bukan-kaum>

¹⁴⁵ Utusan, "Lumba haram: Jangan timbulkan isu perkauman", 23 September 2022. Lihat: <https://www.utusan.com.my/nasional/2022/09/lumba-haram-jangan-timbulkan-isu-perkauman/>

¹⁴⁶ (Terjemahan) New Straits Times, "Hentikan perkauman dan pendekatan ekstremis anda, kata Guan Eng kepada Pas", 29 September 2022. Lihat: <https://www.nst.com.my/news/politics/2022/09/835453/stop-your-racism-and-extremist-approaches-guan-eng-tells-pas/>

2 Oktober 2022	Kerajaan Kelantan menganjurkan 'Malam Puisi Malaysia', satu manifestasi kepelbagaian budaya. ¹⁴⁷
4 Oktober 2022	Ahli Parlimen Padang Rengas, Nazri Aziz menyeru untuk undang-undang anti-perkauman. ¹⁴⁸
8 Oktober 2022	Perdana Menteri mengumumkan bahawa polemik perkauman dan agama telah berkurangan sejak diperkenalkan 'Keluarga Malaysia'. ¹⁴⁹
8 Oktober 2022	DAP menyuarakan hasrat untuk bertanding di kerusi-kerusi parlimen yang majoritinya Melayu. ¹⁵⁰
15 Oktober 2022	Timbalan Ketua Menteri Sarawak menyeru calon-calon untuk mengelakkan menggugat isu perkauman semasa kempen pilihan raya. ¹⁵¹
15 Oktober 2022	Pemimpin pembangkang Anwar Ibrahim menyatakan bahawa PH mempertahankan semua kaum dan bukan hanya Melayu sahaja. ¹⁵²
20 Oktober 2022	Pengarah Komunikasi BN menyatakan bahawa mereka tidak hanya akan memperjuangkan kepentingan satu kaum atau agama tertentu. ¹⁵³
23 Oktober 2022	Pengerusi DAP Lim Guan Eng mempersoalkan peruntukan yang sedikit untuk kaum India dan Cina dalam Bajet 2023. ¹⁵⁴
24 Oktober 2022	Ahli Parlimen Muar, Syed Saddiq menyertai 'rapper' India dalam lagu tentang kesamarataan kaum yang dilancarkan semasa Deepavali. ¹⁵⁵

¹⁴⁷ Utusan, "Malam puisi Malaysia manifestasi pelbagai kaum", 2 October 2022. Lihat:

<https://www.utusan.com.my/gaya/sastera/2022/10/malam-puisi-malaysia-manifestasi-pelbagai-kaum/>

¹⁴⁸ (Terjemahan) Free Malaysia Today, "Nazri menyeru diperkenalkan undang-undang anti-perkauman untuk mengekalkan harmoni", 4 October 2022. Lihat: <https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2022/10/04/nazri-calls-for-anti-racism-laws-to-preserve-harmony/>

¹⁴⁹ (Terjemahan) Malay Mail, "Polemik perkauman, agama berkurangan sejak konsep Keluarga Malaysia diperkenalkan, kata PM", 8 Oktober 2022. Lihat: <https://www.malaymail.com/news/malaysia/2022/10/08/racial-religious-polemics-reduced-since-keluarga-malaysia-concept-introduced-says-pm/32520>

¹⁵⁰ Utusan, "DAP menyuarakan hasrat untuk bertanding di kerusi-kerusi parlimen yang majoritinya Melayu", 8 Oktober 2022. Lihat: <https://www.utusan.com.my/berita/2022/10/dap-idam-kerusi-parlimen-majoriti-melayu/>

¹⁵¹ Astro Awani, "Tolak calon yang menghancurkan kedamaian di Sarawak - Uggah", 15 Oktober 2022. Lihat: <https://www.astroawani.com/berita-politik/tolak-calon-yang-menuang-tuba-dalam-perpaduan-rakyat-sarawak-uggah-386093>

¹⁵² Free Malaysia Today, "PH mempertahankan semua kaum dan bukan hanya Melayu sahaja", 15 Oktober 2022. Lihat: <https://www.msn.com/en-my/news/berita/ph-pertahan-semua-kaum-bukan-hanya-melayu-kata-anwar/ar-AA12ZqtT>

¹⁵³ Utusan, "BN tidak akan memperjuangkan kepentingan satu kaum atau agama sahaja", 20 Oktober 2022. Lihat: <https://www.utusan.com.my/terkini/2022/10/bn-tidak-akan-berjuang-hanya-untuk-kaum-agama-tertentu/>

¹⁵⁴ MalaysiaGazette, "Guan Eng mempersoalkan peruntukan yang sedikit untuk kaum India dan Cina dalam bajet 2023", 24 Oktober 2022. Lihat: <https://malaysiagazette.com/2022/10/24/guan-eng-persoal-peruntukan-rendah-bajet-2023-kepada-india-cina/>

¹⁵⁵ Free Malaysia Today, "Syed Saddiq menyertai pemuzik rap India dalam lagu tentang kesamarataan kaum yang dilancarkan semasa Deepavali", 24 Oktober 2022. Lihat: <https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2022/10/24/syed-saddiq-raps-political-message-of-equality-in-deepavali-clip/>

1 November 2022	Kementerian Perpaduan Negara menjalankan program 'Semarak Uniti Keluarga Malaysia' di seluruh negara untuk menyatukan rakyat Malaysia. ¹⁵⁶
1 November 2022	Wira veteran DAP Lim Kit Siang menyatakan bahawa Ketuanan Malaysia diperlukan, bukannya Ketuanan Melayu. ¹⁵⁷
5 November 2022	Ketua Polis Negara mengingatkan calon-calon untuk tidak menyentuh isu-isu sensitif yang boleh mengganggu ketenteraman awam semasa tempoh kempen GE15. ¹⁵⁸
7 November 2022	BN mencadangkan bahawa bahasa-bahasa kaum lain diajar di sekolah kebangsaan pada tahap asas dalam manifesto GE15. ¹⁵⁹
8 November 2022	Calon bebas dari suku Orang Asli GE15 berjanji untuk menjaga kepentingan semua kaum. ¹⁶⁰
10 November 2022	Polis memberi amaran kepada orang ramai agar tidak mengedarkan kandungan video yang menyentuh isu agama dan perkauman. ¹⁶¹
14 November 2022	PH menyatakan hasrat untuk mencipta Akta Anti-Kebencian selepas kemenangan dalam PRU-15. ¹⁶²
21 November 2022	Polis mengeluarkan amaran kepada orang ramai agar tidak memuat naik kandungan provokatif di media sosial selepas munculnya pos TikTok pada hari 13 Mei selepas PRU-15. ¹⁶³

¹⁵⁶ Berita RTM, "Semarak Uniti Keluarga Malaysia, program untuk menyatukan rakyat Malaysia", 1 November 2022. Lihat: <https://berita.rtm.gov.my/~berita/index.php/semasa/50018-semarak-uniti-keluarga-malaysia-satu-padu-rakyat-dengan-pelbagai-elemen>

¹⁵⁷ (Terjemahan) New Straits Times, "GE15: Kita perlukan Ketuanan Malaysia, bukan Ketuanan Melayu, kata Kit Siang", 1 November 2022. Lihat: <https://www.nst.com.my/news/politics/2022/11/845800/ge15-we-need-ketuanan-malaysia-not-ketuanan-melayu-says-kit-siang>

¹⁵⁸ (Terjemahan) The Star, "GE15: Jangan sentuh isu sensitif semasa kempen pilihanraya, pesan IGP kepada calon", 5 November 2022. Lihat: <https://www.thestar.com.my/news/nation/2022/11/05/ge15-dont-touch-on-sensitive-issues-during-campaigning-igp-tells-candidates>

¹⁵⁹ Berita Harian, "Manifesto BN: Bahasa-bahasa kaum lain diajar di sekolah kebangsaan", 7 November 2022. Lihat: <https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2022/11/1022451/manifesto-bn-semua-bahasa-etnik-diajar-di-sekolah-kebangsaan>

¹⁶⁰ Sinar Harian, "Saya wakil Orang Asli tetapi, saya akan menjaga kepentingan semua kaum", 8 November 2022. Lihat: <https://www.sinarharian.com.my/article/230043/berita/politik/saya-wakil-orang-asli-tapi-boleh-jaga-semua-bangsa>

¹⁶¹ Sinar Harian, "Polis memberi amaran kepada orang ramai agar tidak menyebarkan video berkaitan agama dan kaum", 10 November 2022. Lihat: <https://www.sinarharian.com.my/article/230516/berita/semasa/polis-arah-henti-sebar-video-sentuh-agama-perkauman>

¹⁶² Utusan, "PH menyatakan hasrat untuk mencipta Akta Anti-Kebencian selepas kemenangan dalam PRU-15", 14 November 2022. Lihat:

<https://www.utusan.com.my/berita/2022/11/ph-mahu-wujud-akta-anti-kebencian-jika-menang-pru15/>

¹⁶³ Astro Awani, "GE15: Polis memberi amaran berkenaan kandungan provokatif di laman sosial", 21 November 2022. Lihat: <https://www.astroawani.com/berita-malaysia/pru15-kemas-kini-berunsur-perkauman-di-laman-sosial-pdrm-beri-amaran-392990>

22 November 2022	Pimpinan PH menyeru tindakan segera diambil terhadap mereka yang menyebarkan video yang memperkuatkan sentimen perkauman yang memerlukan kepada kanak-kanak. ¹⁶⁴
22 November 2022	TikTok menyatakan bahawa mereka dalam keadaan 'kewaspadaan tinggi' dan sedang 'bertindak secara agresif' untuk menghapuskan kandungan kebencian selepas PRU-15. ¹⁶⁵
23 November 2022	Ahli Majlis Tertinggi Umno, Datuk Seri Johari Abdul Ghani menyeru parti-parti politik untuk berhenti menggunakan isu perkauman dan agama untuk kepentingan politik sendiri. ¹⁶⁶
23 November 2022	Aktivis DAP 'Superman Hew' ditangkap atas dakwaan ucapan PRU-15 yang berunsur perkauman. ¹⁶⁷
26 November 2022	AMANAH membuat laporan polis terhadap pengguna media sosial yang mencetuskan isu-isu berkaitan agama. ¹⁶⁸
30 November 2022	Pemerintah Negeri Sembilan, Tuanku Muhriz Tuanku Munawir menyeru ahli politik untuk berhenti menggunakan isu perkauman atau agama untuk menghasut rakyat Malaysia melawan satu sama lain. ¹⁶⁹
30 November 2022	Pimpinan PKR mencadangkan undang-undang anti-kebencian dipertimbangkan dengan meningkatnya serangan kebencian. ¹⁷⁰
2 Disember 2022	MCMC menyatakan komitmen untuk mempercepat kajian kerangka pengurusan kandungan. ¹⁷¹

¹⁶⁴ (Terjemahan) New Straits Times, "Video TikTok berunsur perkauman disasarkan kepada kanak-kanak harus dihentikan - Wakil PH, golongan ibu bapa", 22 November 2022. Lihat: <https://www.nst.com.my/news/nation/2022/11/853674/racially-motivated-videos-tiktok-targeting-children-ph-leaders-parents>

¹⁶⁵ (Terjemahan) Malay Mail, "TikTok memantau kandungan video berunsur perkauman", 23 November 2022. Lihat: <https://www.malaymail.com/news/malaysia/2022/11/22/tiktok-says-on-high-alert-aggressively-removing-hate-content-post-ge15/41334>

¹⁶⁶ (Terjemahan) The Vibes, "Hentikan penggunaan kaum dan agama untuk kepentingan politik sendiri, seru Johari Ghani", 23 November 2022. Lihat: <https://www.thevibes.com/articles/news/78236/stop-using-race-religion-for-own-political-interests-urges-johari-ghani>

¹⁶⁷ (Terjemahan) New Straits Times, "Aktivis DAP 'Superman Hew' ditahan kerana ucapan PRU15", 23 November 2022. Lihat: <https://www.nst.com.my/news/crime-courts/2022/11/854288/dap-activist-superman-hew-nabbed-over-ge15-speech>

¹⁶⁸ Harian Metro, "Amanah buat laporan polis terhadap pengguna media sosial cetus isu perkauman", 26 November 2022. Lihat: <https://www.hmetro.com.my/mutakhir/2022/11/908519/amanah-buat-laporan-polis-pengguna-media-sosial-cetus-isu-perkauman>

¹⁶⁹ (Terjemahan) Free Malaysia Today, "Hentikan hasutan dengan isu perkauman, agama, kata Tuanku Muhriz kepada pemimpin-pemimpin", 30 November 2022. Lihat: <https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2022/11/30/stop-inciting-people-with-race-religion-tuanku-muhriz-tells-leaders/>

¹⁷⁰ (Terjemahan) Malaysiakini, "Pimpinan PKR mencadangkan undang-undang anti-ucapan kebencian di kala serangan hasutan yang meningkat", 30 November 2022. Lihat: <https://www.malaysiakini.com/news/646376>

¹⁷¹ (Terjemahan) Malay Mail, "Kebencian dalam talian: MCMC mengatakan komitmen untuk mempercepat kajian kerangka pengurusan kandungan", 2 Disember 2022. Lihat: <https://www.malaymail.com/news/malaysia/2022/12/02/online-hate-mcmc-says-committed-to-expediting-review-of-content-management-framework/43166>

5 Disember 2022	Menteri Fahmi menghubungi wakil TikTok Malaysia untuk menjelaskan mekanisme kawal selia kebencian dan klip propaganda. ¹⁷²
11 Disember 2022	Kementerian Pendidikan menyiasat tuduhan buli setelah Perdana Menteri berkongsi surat mangsa buli di media sosial. ¹⁷³
12 Disember 2022	Hannah Yeoh menyatakan bahawa beliau sebagai seorang Ahli Parlimen tidak melihat warna kulit dan wakil rakyat seharusnya melayani semua golongan. ¹⁷⁴
15 Disember 2022	Menteri Pendidikan memberi amaran bahawa tindakan tegas akan diambil untuk mengurangkan ekstremisme dan perkauman dalam sekolah. ¹⁷⁵
20 Disember 2022	Pemerintah Perak, Sultan Nazrin Muizzuddin Shah menyatakan bahawa tindakan segera diperlukan untuk menghentikan pandangan keagamaan dan etnik yang ekstrem. ¹⁷⁶

Tinjauan insiden yang termasuk dalam bahagian ini merangkumi kenyataan, komitmen, usaha atau tindakan dibuat oleh ahli politik atau wakil-wakil parti politik (27 insiden), diikuti oleh Menteri dan Timbalan Menteri (12 insiden), Raja-Raja (6 insiden), Polis (5 insiden), dan entiti-entiti kategori lain pada insiden berikutnya.

Kenyataan yang dibuat oleh ahli politik atau wakil-wakil parti politik terutamanya adalah sekitar tema hak dan kesetaraan; menentang dan berusaha untuk mengurangkan politik perkauman; menjadikan politik pelbagai kaum sebagai agenda mereka; dan menyenaraikan kemungkinan untuk membuat undang-undang untuk mengurangkan ucapan kebencian dan perkauman jika diberi peluang untuk memimpin negara sebagai sebahagian daripada ucapan kempen mereka.

Sebelum Pilihan Raya Umum ke-15 (PRU15), kenyataan oleh Menteri dan Timbalan Menteri lebih menumpukan mesej positif berkaitan dengan pentingnya memelihara dan mempromosikan perpaduan kebangsaan semasa perayaan; usaha dalam mempromosikan

¹⁷² (Terjemahan) Malay Mail, "Menteri Fahmi bertemu wakil TikTok tempatan untuk menerangkan mekanisme kawal selia terhadap ucapan kebencian dan klip propaganda", 2 Disember 2022. Lihat:

<https://www.malaymail.com/news/malaysia/2022/12/05/minister-fahmi-calls-up-local-tiktok-reps-to-explain-regulatory-mechanism-on-hate-speech-propaganda-clips/43508>

¹⁷³ (Terjemahan) New Straits Times, "Kementerian Pendidikan menyiasat dakwaan buli setelah PM berkongsi surat mangsa di media sosial", 11 Disember 2022. Lihat: <https://www.nst.com.my/news/nation/2022/12/859875/education-ministry-probing-bullying-claim-after-pm-shares-victims-letter>

¹⁷⁴ (Terjemahan) Malay Mail, "Hannah Yeoh: Sebagai MP saya buta warna , wakil harus melayani semua", 12 Disember 2022. Lihat: <https://www.malaymail.com/news/malaysia/2022/12/12/hannah-yeoh-i-am-colourblind-as-an-mp-reps-should-serve-all/44763>

¹⁷⁵ (Terjemahan) Malay Mail, "Menteri Pendidikan memberi amaran akan tindakan tegas dalam membendung ekstremisme, perkauman di sekolah", 15 Disember 2022. Lihat:

<https://www.malaymail.com/news/malaysia/2022/12/15/education-minister-warns-stern-action-to-curb-extremism-racism-in-schools/45431>

¹⁷⁶ (Terjemahan) New Straits Times, "Sultan Nazrin: Tindakan segera perlu untuk menghentikan pandangan agama, etnik yang melampau", 20 Disember 2022. Lihat: <https://www.nst.com.my/news/nation/2022/12/862646/sultan-nazrin-immediate-action-needed-stop-extreme-religious-ethnic-views>

perpaduan kebangsaan oleh kerajaan; dan apa yang Malaysia boleh tawarkan kepada dunia dalam pengurusan Islamofobia. Seiring dengan kemuncak PRU15, kami telah melihat perubahan dalam kenyataan yang dibuat oleh mereka yang lebih tertumpu pada kempen politik tanpa unsur kebencian perkauman. Sejurus selepas PRU15, kami telah menyaksikan kenyataan yang dibuat oleh Menteri yang baru yang lebih menumpukan kepada menguruskan isu video kebencian perkauman yang menjadi viral di platform media sosial segera selepas PRU15 dan kami telah mendapati bahawa mereka menekankan untuk mengurangkan perkauman di sekolah-sekolah awam.

Sebelum PRU15, titah Raja-Raja senantiasa menyeru rakyat untuk mempromosikan kepelbagaian budaya Malaysia dan bagaimana pendekatan agama di Malaysia harus bebas dari elemen perkauman dan ketidakharmonian. Seiring dengan PRU15, kami telah mendapati bahawa titah Raja-Raja dibuat dengan lebih teliti, menitikberatkan kesepaduan kaum sebagai kunci kepada kesejahteraan negara dan mengelakkan konflik dan segera selepas PRU15, kami telah melihat bahawa Raja-Raja telah tegas dalam mesej yang dilanjutkan supaya ahli politik menghentikan hasutan ketegangan perkauman di antara komuniti-komuniti di negara ini.

Perubahan dalam bahasa dan mesej yang dibawa ini boleh difahami sebagai isyarat bahawa Raja-Raja sedang berbicara dengan cara yang mencerminkan sentimen rakyat dan kami percaya bahawa mesej seperti ini harus diperkuatkan lagi untuk mengingatkan mereka yang berkuasa untuk mengelakkan penggunaan kaum dan agama yang salah untuk memenuhi agenda politik mereka.

Walaupun insiden-insiden yang disebutkan di atas adalah penting kerana ianya merupakan sebahagian besar daripada bahagian ini, ia juga perlu direkodkan bahawa kenyataan-kenyataan yang dibuat oleh pihak polis terutamanya memberi yang tumpuan pada usaha mengawal penyebaran video di media sosial yang dianggap menyentuh sensitiviti kaum dan didakwa memprovokasi kebencian terhadap kumpulan etnik lain di Malaysia semasa tempoh kempen PRU15. Kami percaya bahawa tindakan-tindakan ini penting kerana ia memberikan keyakinan kepada rakyat bahawa keselamatan dan keamanan negara dijaga dengan baik oleh pihak berkuasa dan isu-isu sensitiviti kaum tidak diambil mudah di Malaysia.

Usaha untuk mempromosikan perpaduan nasional juga telah dilakukan di sektor hiburan. Melalui insiden-insiden yang kami sertakan dalam laporan ini, seniman seniwati telah meminta watak-watak lakonan dipilih daripada pelbagai latar belakang etnik; menentang penggunaan perkataan kesat berdasarkan kaum; dan juga menghasilkan muzik rap untuk mempromosikan hubungan etnik yang lebih baik serta acara pembacaan puisi untuk mengumpulkan peminat seni dari pelbagai kumpulan etnik untuk menikmati keindahan puisi bersama-sama. Adalah baik untuk melihat bahawa komuniti seni dan hiburan memikirkan dengan serius tentang promosi perpaduan nasional dalam komuniti.

Seruan dan tindakan-tindakan penting berkaitan dengan elemen-elemen utama dalam membina hubungan etnik yang lebih baik yang perlu diberi perhatian adalah seruan yang dibuat oleh bekas ahli ekonomi supaya kerajaan meninjau semula Dasar Ekonomi Baru (DEB) dan mempertimbangkan polisi berlandaskan keperluan dan keputusan Majlis Daerah Perak Tengah untuk menarik balik larangan waktu operasi restoran semasa Ramadan selepas mendapat tentangan di media sosial. Perbincangan mengenai DEB telah lama berlaku dan

seringkali berlangsung di forum tertutup dan dengan menyertakannya dalam laporan ini, kami percaya bahawa perbincangan tersebut perlu diperluaskan di ruang awam dengan khalayak yang lebih ramai. Majlis Daerah Perak Tengah patut dipuji atas tindakan mereka kerana tidak mudah untuk meninjau semula keputusan yang telah dibuat dan bertanggungjawab kepada rakyat.

Dalam sukan, kami telah merekodkan insiden-insiden yang memerlukan komposisi pasukan yang lebih inklusif dalam beberapa sukan yang terdiri terutamanya daripada satu kumpulan etnik; dan insiden yang menunjukkan komitmen Majlis Sukan Kebangsaan untuk memberi keutamaan kepada kualiti dalam proses pemilihan atlet berbanding pilihan etnik. Insiden-insiden ini sepatutnya menjadi pedoman kepada kita bahawa sukan juga tidak terlepas daripada rasisme dan diskriminasi kaum seperti yang dinyatakan dalam Laporan Rasuah Malaysia pada tahun-tahun sebelumnya, dan pemantauan berterusan perlu dilakukan untuk membongkar insiden-insiden sedemikian.

Dalam edisi Malaysia Racism Report ini, kami telah merekodkan tindakan-tindakan dari sektor perniagaan seperti tindakan Mr DIY terhadap pengurusnya yang mengamalkan rasisme dalam pengambilan pekerja dan komitmen Tiktok untuk menghapuskan kandungan yang provokasi serta kebencian di platform tersebut. Selama ini, terdapat dakwaan bahawa sektor perniagaan tidak perlu bertanggungjawab terhadap isu-isu rasisme dan diskriminasi kaum tetapi insiden-insiden ini membuktikan sebaliknya. Insiden-insiden ini seharusnya dicontohi oleh syarikat-syarikat lain dalam sektor perniagaan untuk mempromosikan hubungan etnik dan perpaduan nasional yang lebih baik di Malaysia.

Laporan Khas: Projek Pemantauan Pilihanraya Umum ke-15 di Malaysia

Pengenalan

Selepas dua perubahan kerajaan yang belum pernah berlaku dalam sejarah tanpa pilihan raya, Malaysia mengadakan Pilihan Raya Umum ke-15 (PRU15) pada 19 November 2022. Pilihan raya ini melihat jumlah calon yang sangat banyak: gabungan Barisan Nasional (BN) yang mentadbir Malaysia selama 61 tahun sehingga 2018, gabungan Pakatan Harapan (PH) yang mengambil alih pada 2018 dan kemudian runtuh pada 2020, gabungan Perikatan Nasional (PN) yang datang berkuasa pada 2020 dan gabungan Gerakan Tanah Air (GTA) yang baru didaftarkan yang dipimpin oleh bekas perdana menteri Tun Dr Mahathir dan ramai lagi calon.

Kaum dan agama memainkan peranan yang besar dalam politik Malaysia. Setiap kali musim pilihan raya, sentimen perkauman dan agama akan digunakan untuk memenangi sokongan, sementara berita semasa mungkin dijadikan isu kaum atau dibincangkan dari sudut pandang agama. Pemerhatian ini disokong oleh projek pemantauan Pusat KOMAS pada pilihan raya sebelumnya (Pilihan Raya Umum ke-14, Pilihan Raya Negeri Melaka dan Johor).

Dengan jangkaan persaingan yang sengit dalam pilihan raya ini khususnya, kami percaya bahawa penggunaan perkauman dan agama akan menjadi lebih buruk dalam PRU15. Oleh itu, Pusat KOMAS memutuskan untuk memantau insiden politik perkauman dan agama semasa kempen pilihan raya dari 5 hingga 18 November. Projek pemantauan ini mempunyai objektif berikut:

1. Untuk mengkaji penggunaan perkauman dan agama oleh ahli politik dan pihak-pihak berkepentingan atau yang berminat dalam kempen politik;
2. Untuk menentang insiden-insiden politik perkauman atau agama tersebut dan memberi amaran kepada orang awam agar tidak mengundi calon dan parti politik yang berkaitan.

Kaedah

Pusat KOMAS mengenal pasti insiden rasisme, diskriminasi kaum dan agama berdasarkan piawaian antarabangsa mengenai diskriminasi kaum dan rasisme yang ditakrifkan oleh badan-badan hak asasi manusia antarabangsa seperti Pejabat Pesuruhjaya Tinggi Hak Asasi Manusia:

1. Pejabat Pesuruhjaya Tinggi Hak Asasi Manusia Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (OHCHR) menetapkan definisi rasisme dalam penerbitan mereka bertajuk 'Dimensions of Racism' sebagai: "satu konsep yang menetapkan sesuatu kaum dan/atau kumpulan etnik ke dalam kedudukan kekuasaan berbanding yang lain berdasarkan pada sifat fizikal dan budaya, serta kekayaan ekonomi, melibatkan

hubungan hierarki di mana kaum 'unggul' menjalankan pemerintahan dan kawalan ke atas yang lain". Ia termasuk ideologi rasisme, tingkah laku prejudis, pengaturan struktur dan amalan institusi yang menghasilkan kesenjangan kaum serta pemikiran yang salah bahawa hubungan diskriminatif antara kumpulan-kumpulan itu dapat dibenarkan dari segi moral dan saintifik. Rasisme adalah kepercayaan yang mendalam di mana satu kumpulan merasa lebih unggul daripada yang lain. Ia boleh ditampilkan secara terbuka dalam jenaka perkauman, cacian atau jenayah kebencian. Bagi tujuan laporan ini, kami juga memasukkan konsep yang menetapkan satu agama tertentu di atas yang lain.

2. Artikel 1, Konvensyen Antarabangsa Menentang Diskriminasi Ras (ICERD) menakrifkan diskriminasi ras sebagai "sebarang perbezaan, pengecualian, sekatan atau pilihan berdasarkan pada bangsa, warna, keturunan atau asal kebangsaan atau etnik yang mempunyai tujuan atau kesan untuk membatalan atau merosakkan pengiktirafan, nikmat atau latihan hak asasi manusia dan kebebasan asasi yang sama di dalam bidang kehidupan politik, ekonomi, sosial, budaya atau bidang kehidupan awam yang lain." Bagi tujuan laporan ini, kami juga memasukkan perbezaan, pengecualian, sekatan atau pilihan berdasarkan agama.
3. Artikel 4, ICERD menentukan tanggungjawab negara-negara untuk "mengutuk semua propaganda dan semua organisasi yang berdasarkan pada idea atau teori keunggulan satu kaum atau kumpulan orang dari satu warna atau asal etnik, atau yang cuba membenarkan atau mempromosikan kebencian dan diskriminasi ras dalam apa jua bentuk, dan mempunyai tanggungjawab untuk mengambil langkah-langkah positif dan segera yang direka bentuk untuk membasmi semua hasutan kepada, atau tindakan-tindakan, diskriminasi tersebut." Bagi tujuan laporan ini, kami juga memasukkan idea atau teori keunggulan satu agama yang mempromosikan kebencian dan diskriminasi agama.

Ahli pasukan anti-diskriminasi Pusat KOMAS memantau portal berita utama serta akaun media sosial mereka sendiri (termasuk Facebook, Twitter, Instagram dan TikTok) setiap hari. Pemerhatian dibuat khususnya terhadap situasi berikut:

1. Seseorang atau parti dengan pengaruh politik yang besar dan/atau kepentingan yang besar dalam memenangi pilihan raya atau memperoleh manfaat.
2. Membuat kenyataan yang berkaitan dengan kumpulan etnik atau agama dan membawa kesan yang jelas untuk mempengaruhi kumpulan etnik atau agama tersebut untuk mengundi atau menentang calon atau parti politik tertentu berdasarkan faktor kaum atau agama (boleh atau tidak melibatkan ketegangan atau permusuhan kaum atau agama)

ATAU

Melakukan tindakan yang memprovokasi ketegangan atau permusuhan kaum atau agama, atau tindakan yang jelas menunjukkan kecenderungan atau pengasingan terhadap kumpulan etnik atau agama.

Tren Politik Perkauman dan Agama sewaktu PRU15

Berdasarkan pemantauan selama 14 hari, sejumlah 24 kejadian telah direkodkan dan dikompilasikan dalam projek pemantauan ini (rujuk Jadual 1). Hari ke-11 kempen mempunyai jumlah kejadian tertinggi, manakala Hari ke-4, Hari ke-8 dan Hari ke-14 tidak merekodkan sebarang kejadian.

Jadual 11. Bilangan kejadian yang direkodkan sepanjang dua minggu kempen pilihanraya.

	Hari 1	Hari 2	Hari 3	Hari 4	Hari 5	Hari 6	Hari 7
Jumlah Insiden	3	3	1	0	1	3	1
	Hari 8	Hari 9	Hari 10	Hari 11	Hari 12	Hari 13	Hari 14
Jumlah Insiden	0	1	1	5	2	3	0

Semua kejadian adalah **kenyataan atau kata-kata retorik berkaitan kaum atau agama dengan kesan yang dapat diramalkan untuk mempengaruhi pengundi** untuk mengundi atau menentang calon atau parti politik tertentu berdasarkan faktor kaum atau agama. Tiada kejadian diskriminasi dikesan semasa projek pemantauan ini.

Berdasarkan analisis kejadian yang berlaku, kami mengamati beberapa tren politik berdasarkan kaum dan agama dalam kempen pilihanraya:

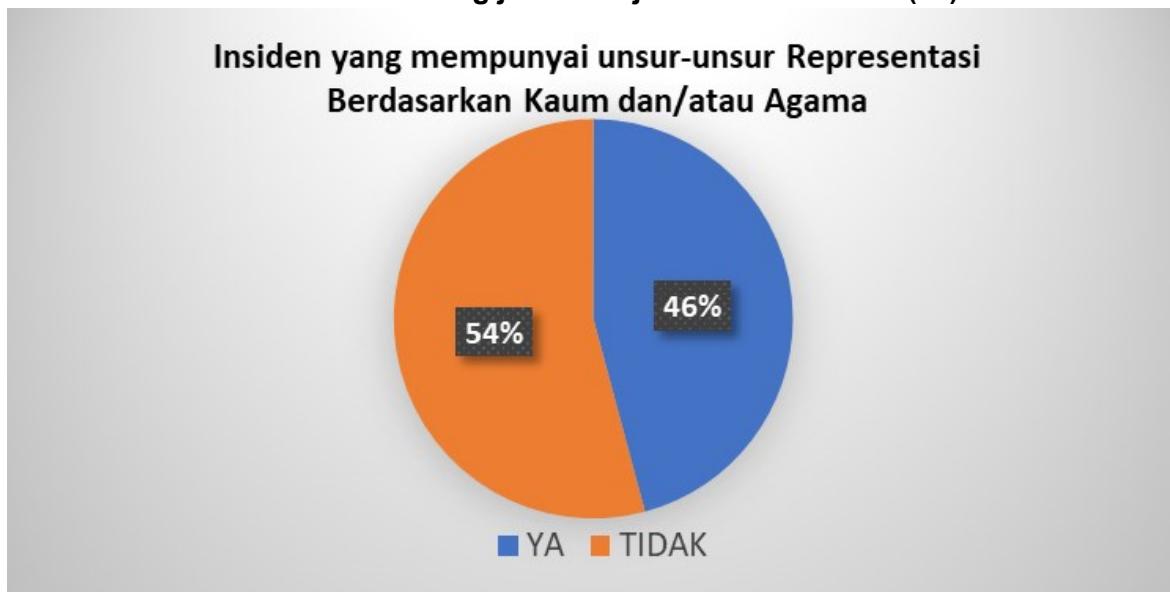
(1) Representasi Berdasarkan Kaum dan/atau Agama

Dalam tren ini, parti politik atau calon tertentu yang berpaksikan pada kaum atau agama tertentu mengaku bahawa mereka adalah parti atau calon yang sesuai untuk mewakili kumpulan kaum atau agama tersebut, dengan menjanjikan peningkatan yang besar dalam kesejahteraan kumpulan tersebut. Kenyataan yang termasuk dalam trend ini sering kedengaran seperti:

- A. Menjamin kesejahteraan kumpulan kaum dan/atau agama akan dijaga (lihat Item 3, 6, 10, 20, 23 dalam Lampiran)
- B. Memastikan wakil yang lebih kuat untuk kumpulan kaum dan/atau agama di Parlimen (lihat Item 2, 7, 11, 18 dalam Lampiran)
- C. Mengaku bahawa calon atau parti politik dari kaum atau agama lain tidak akan dapat mewakili kepentingan satu kumpulan kaum dan/atau agama (lihat Item 7, 9 dalam Lampiran)

Daripada 24 kejadian yang direkodkan, sebanyak 11 daripadanya ditemui mempunyai unsur-unsur tren ini (lihat Graf 5).

Graf 5. Bilangan kejadian yang direkodkan yang mempunyai unsur-unsur Representasi Berdasarkan Kaum dan/atau Agama, diukur berbanding jumlah kejadian keseluruhan (24)

(2) Menakut-nakutkan

Dalam tren ini, parti politik atau calon-calon membangkitkan ketakutan dan kegusaran di kalangan kumpulan etnik atau agama yang merasa diri mereka terpinggir dan memerlukan bantuan atau perlindungan. Kenyataan-kenyataan yang dimasukkan dalam tren ini kerap kali berbunyi seperti:

- A. Ketakutan untuk didominasi oleh kumpulan etnik atau agama lain (lihat Item 4, 8, 12, 14, 17, 19, 21, 24 di Lampiran)
- B. Ketakutan untuk dikhianati oleh kumpulan etnik atau agama lain (lihat Item 8, 12, 19, 21, 24 di Lampiran)
- C. Ketakutan untuk dirugikan atau dikebelakangkan oleh kumpulan etnik atau agama lain (lihat Item 5, 10, 11, 22 di Lampiran)

Daripada 24 insiden yang dirakamkan, 12 daripadanya didapati mempunyai unsur-unsur dalam tren ini, menjadikan ianya sebagai tren paling kerap digunakan dalam politik perkauman dan agama (dengan perbezaan yang sedikit) yang dipantau oleh Pusat KOMAS untuk Pilihan Raya Umum ke-15 (lihat Graf 6.)

Graf 6. Bilangan insiden yang direkodkan yang mempunyai unsur-unsur menakut-nakutkan, diukur terhadap jumlah keseluruhan insiden (24)

(3) Keunggulan Etnik dan Agama

Dalam tren ini, parti politik atau calon-calon secara langsung mempromosi atau membuat pernyataan berdasarkan kepercayaan bahawa satu etnik atau agama lebih unggul daripada yang lain atau mempunyai lebih banyak hak daripada yang lain di negara ini. Mereka cenderung menghasut kumpulan etnik atau agama tertentu untuk menegakkan dominasi ke atas kumpulan etnik atau agama lain, yang berkemungkinan memberi kesan terhadap etnik minoriti.. Kenyataan-kenyataan yang dikelaskan dalam tren ini kerap kali berbunyi seperti:

- A. Ancaman terhadap kumpulan etnik atau agama lain (lihat Item 16 di Lampiran)
- B. Penghasutan ke ganasan terhadap kumpulan etnik atau agama lain (lihat Item 13 di Lampiran)
- C. Kata-kata kesat (lihat Item 1 di Lampiran)
- D. Janji dominasi etnik (lihat Item 15 di Lampiran)

Daripada 24 insiden yang direkodkan, hanya 4 daripadanya didapati mempunyai unsur-unsur dalam trend ini (lihat Graf 7.)

Graf 7. Bilangan insiden yang direkodkan yang mempunyai unsur-unsur keunggulan etnik dan agama, diukur terhadap jumlah keseluruhan insiden (24)

Kebanyakan pernyataan dinyatakan oleh ahli politik yang bertanding dalam pilihan raya, berbanding dengan mereka yang lain seperti ahli politik yang tidak bertanding dan bukan ahli politik.

Penggunaan Politik Berunsurkan Kaum atau Agama oleh Gabungan Politik

Graf 8. Bilangan insiden politik berunsurkan kaum atau agama mengikut gabungan politik

Antara parti politik dan gabungan politik yang terlibat dalam pilihan raya, Perikatan Nasional (PN) dan Barisan Nasional (BN) bertanggungjawab terhadap kebanyakan insiden yang direkodkan, di mana calon atau ahli politik daripada gabungan ini menggunakan kenyataan retorik kaum lebih banyak daripada calon atau ahli politik daripada gabungan lain (lihat Graf 8). Satu-satunya insiden yang tidak mempunyai petunjuk yang jelas mengenai pelakunya dalam konteks gabungan politik ialah insiden di mana penyampai berita dari Awesome TV mengingatkan orang Melayu agar tidak mengundi Pakatan Harapan (PH); namun, kenyataan itu jelas bersifat kaum dan politik kerana satu kaum telah jelas dijadikan audiens sasaran dan satu gabungan politik telah dinamakan.

Graf 9. Bilangan insiden yang direkodkan bagi setiap tren politik berunsurkan kaum atau agama mengikut gabungan politik

Setelah menganalisis bagaimana setiap gabungan politik menggunakan politik berunsurkan kaum atau agama, didapati bahawa PN bertanggungjawab terhadap lebih banyak mesej Berunsurkan Ketakutan dan Keunggulan Kaum atau Agama daripada gabungan politik lain, sementara BN bertanggungjawab terhadap lebih banyak mesej Perwakilan Kaum atau Agama (lihat Graf 9). Secara umumnya, kebanyakan gabungan politik mengambil bahagian dalam menyebarkan mesej Berunsurkan Ketakutan, sementara hanya sedikit yang menggalakkan Keunggulan Kaum atau Agama.

Pasca-PRU15

Setelah Pilihan Raya Umum ke-15, di mana negara menanti-nanti untuk melihat apa yang akan terjadi selepas Parlimen yang tergantung pertama berlaku hasil dari keputusan pilihan raya, video-video pendek yang bercorak perkauman dan/atau agama muncul di platform media sosial, khususnya TikTok, yang menimbulkan kebimbangan di kalangan rakyat Malaysia. Video-video pendek yang secara langsung menyebutkan rusuhan kaum pada 13 Mei ditemui, ada yang menghina bahawa kejadian serupa mungkin berlaku tidak lama lagi manakala yang lain menghasut orang ramai untuk bersenjata. Jenis video yang terakhir ini lebih samar, dengan kurang teks, tetapi kadang-kadang menunjukkan gambar senjata seperti keris atau parang, yang lebih menunjukkan kemungkinan berlakunya keganasan. Video-video ini juga maklumat yang salah dan palsu mengenai kejadian 13 Mei, diajar secara tidak telus dan menyeluruh di dalam mata pelajaran sejarah di sekolah-sekolah kebangsaan. Video-video secara purata mendapat banyak tontonan, sehingga puluhan dan ratusan ribu tontonan. Sebagai reaksi kepada video-video ini, ramai netizen mula mengutarakan kebimbangan mereka di platform media sosial mereka sendiri, manakala ahli politik dan polis mengeluarkan kenyataan untuk memperingatkan mereka yang memuat naik video-video tersebut. TikTok Malaysia juga bertindak balas terhadap insiden ini dengan mengeluarkan video-video yang mereka anggap sebagai 'ucapan kebencian' dan 'ekstremisme keganasan', namun tempoh yang diambil untuk bertindak mungkin terlalu lewat dengan mengambilkira maklumat salah dan palsu telah tersebar jauh dan luas, menyebabkan rasa takut dan ketegangan di kalangan rakyat Malaysia.

Saranan dan Kesimpulan

Berdasarkan dapatan dari projek pemantauan media sosial ini, adalah mengkhawatirkan bahawa kaum dan/atau agama terus menjadi alat politik yang berkesan yang digunakan oleh ahli politik, parti politik dan ahli yang berkaitan untuk memperoleh sokongan dan undi. Walaupun penggunaan kaum dan/atau agama mungkin memberi manfaat jangka pendek kepada ahli politik dan parti politik, penggunaannya boleh memburukkan perpecahan etnik, membangkitkan emosi negatif dan ketakutan terhadap kaum lain, mencipta kecurigaan dan permusuhan antara kaum.

Oleh itu, kami menyeru semua ahli politik dan parti politik untuk **mengambil langkah segera untuk menghentikan penggunaan politik kaum dan agama**. Ahli politik harus memberi tumpuan terhadap polisi awam yang benar-benar memberi manfaat kepada pengundi dari semua kaum dan agama dan tidak memihak kepada kumpulan etnik tertentu. Adalah hipokrit bahawa pada satu hujung ahli politik sendiri mengaku tidak membiarkan mana-mana kumpulan etnik terpinggir manakala pada hujung yang lain mereka memburuk-burukkan kumpulan etnik lain, membuat tuduhan atau tuntutan yang menghina kumpulan etnik lain. Parti-parti gabungan harus berhenti memainkan kad politik kaum dan agama dalam kempen dan mesej mereka. Mereka perlu menghentikan hipokrasi mereka sebelum keadaan menjadi lebih teruk dan tidak dapat diperbaiki.

Kami juga **menyeru para pengundi untuk menuntut kebertanggungjawaban dari wakil yang dipilih**. Sebagai pengundi, kita mempunyai tanggungjawab untuk mengkaji calon-calon pilihan kita sebelum mengundi mereka. Kita perlu memilih dengan bijak dan menolak ahli politik dan parti politik yang mengeksplotasi kaum dan agama untuk keuntungan mereka

sendiri. Diharapkan akan terdapat penurunan penggunaan politik kaum dan agama dalam pilihan raya pada masa hadapan.

Lampiran

No.	Tarikh	Insiden	Pautan
1	5/11/22	Penyokong BN di Ayer Hitam gelar Calon PH Ayer Hitam, Sheikh Umar Bagharib Ali sebagai "anjing Cina"	https://www.malaysiakini.com/news/642751
2	5/11/22	Calon Kota Tampan / Menteri Besar Perak Datuk Seri Saarani Mohamad meminta pengundi Cina dan India mencontohi pengundi bukan Melayu yang membuat keputusan semasa pilihan raya negeri di Johor dan Melaka. "... Akibatnya sekarang ini kebanyakannya kerajaan negeri seperti Perak mereka tiada wakil daripada orang Cina dan India. Harapan saya supaya mereka mengambil iktibar kali ini orang Cina dan India kembalilah memberi sokongan kepada BN," kata beliau.	https://malaysiagazette.com/2022/11/05/saarani-seru-pengundi-cina-india-kembali-sokong.bn/
3	5/11/22	Calon bebas di Beserah Joseph Tang Saing Yew bertanding untuk membela nasib kaum Cina dalam menyelesaikan masalah pengundi di kawasan terbabit. "Saya cuba nasib kerana saya mahu jaga kawasan penduduk Cina, sebab dari dulu saya tidak pernah nampak YB (wakil rakyat) atau calon lain datang di kawasan penduduk Cina. Jadi, saya rasa saya ada peluang untuk jaga pengundi Cina."	https://www.sinarharian.com.my/article/229541/berita/politik/calon-bebas-mahu-bela-nasib-kaum-cina
4	6/11/22	Penyampai berita Awesome TV didakwa mengeluarkan kenyataan bersifat perkauman. "Semua pengundi Melayu mesti keluar mengundi untuk menunaikan kewajipan sivik mereka jika mereka tidak mahu kuasa politik dikuasai oleh kaum lain... jika Pakatan Harapan (PH) menang."	https://www.hmetro.com.my/mutakhir/2022/11/90057/6/pru-15-penysampai-berita-awesome-tv-berita-757-didakwa-keluarkan-kenyataan
5	6/11/22	Calon Marang / Presiden PAS Abdul Hadi Awang mengemukakan siaran FB yang bersifat perkauman. "Hari ini kita menyaksikan kuasa undi orang Melayu semakin rendah kerana berlakunya persempadanan semula yang tidak memihak kepada kawasan majoriti orang Melayu."	https://www.facebook.com/abdulhadiawang/posts/pfbid02uhckhvoQwWPH6S65CKZVSZhWfrjaYPAjygwtu4YhKFXD1EpfxcBPye9QzH1f6Rjl
6	6/11/22	Calon BN di Ayer Hitam / Presiden MCA Wee Ka Siong menyeru kepada pengundi Cina, "For me, as the president of MCA, I make my request to everyone - I need more votes in order to win, especially the Chinese votes which are more important to me - please vote for me so that I can have greater capacity/ability to do more in the government for the Chinese community, and fight for more benefits. (penterjemahan)"	https://www.orientaldaily.com.my/news/nation/2022/11/06/523958
7	7/11/22	Calon Kota Tinggi / Naib Presiden UMNO Datuk Seri Mohamed Khaled Nordin berhasrat untuk angkat isu Melayu dengan lebih lantang daripada sebelumnya. "Satu parti yang mewakili orang Melayu kerana di Parlimen, kita mesti bercakap mengenai Melayu."	https://www.utusan.com.my/nasional/2022/11/pru15-khaled-akan-lantang-angkat-isu-melayu/
8	9/11/22	Calon Bera / Perdana Menteri kerajaan sementara Datuk Seri Ismail Sabri Yaacob mengingatkan rakyat supaya tidak	https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2022/11

		terperangkap dengan permainan Pakatan Harapan (PH) yang meletakkan calon Melayu daripada DAP. "Walaupun PH meletakkan wakil Melayu seperti di Parlimen Ayer Hitam tetapi di belakangnya adalah DAP. Ini bermakna satu undi untuk PH adalah satu undi untuk DAP."	/1023316/pru15-jangan-terperangkap-helah-dap-pm
9	10/11/22	Calon Bentong Liow Tiong Lai berkata MCA adalah satu-satunya parti yang boleh menawarkan pengalaman unik ini kepada masyarakat Cina. "Inilah sebabnya kami menggesa rakyat Cina Malaysia agar kembali kepada parti untuk memberikan MCA dan anda sendiri suara yang kuat di Parlimen, kerajaan dan dalam Jemaah Menteri."	https://www.freemalaysiatoday.com/category/bahasa/tempatan/2022/11/10/masyarakat-cina-perlu-suara-kuat-di-parlimen-kerajaan-kata-liow/
10	10/11/22	Timbalan Premier Sarawak Datuk Amar Awang Tengah Ali Hasan (ADUN Bukit Sari) menyeru etnik Lun Bawang bersatu untuk membawa kemenangan kepada Gabungan Parti Sarawak (GPS) khususnya di Parlimen Lawas. Sekiranya perpecahan dalam kaum minoriti itu terus berlaku, ia akan merugikan mereka dalam mengecapi kemajuan dan pembangunan pada masa depan.	https://sarawakvoice.com/2022/11/10/kaum-minoriti-elak-berpecah-sokong-penuh-gps/
11	10/11/22	Naib Presiden Parti Demokratik Progresif (PDP) Datuk Henry Harry Jinep (ADUN Tasik Biru) berkata, GPS harus menang di tiga kawasan Parlimen dalam memastikan perwakilan yang kuat untuk kira-kira 200,000 kaum Bidayuh di Parlimen.	https://sarawakvoice.com/2022/11/10/perwakilan-kuat-wakili-suara-200000-bidayuh/
12	11/11/22	Calon Marang / Presiden PAS Abdul Hadi Awang bimbang DAP calonkan ramai orang Melayu	https://www.malaysiakini.com/news/643666
13	13/11/22	Pelakon Zul Huzaify mengeluarkan kenyataan mahu menyembelih orang bukan Islam dalam satu program anjuran PAS di Terengganu	https://twitter.com/KroniRakyat/status/1591587182661480448
14	14/11/22	Calon Teluk Intan / Penggerusi DAP Perak Nga Kor Ming memberi amaran Malaysia akan jadi macam Afghanistan sekiranya PAS mentadbir	https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2022/11/14/daps-nga-sounds-another-taliban-warning/
15	15/11/22	Calon Gunong Semanggol / Pesuruhjaya PAS Negeri Perak Razman Zakaria berkata bahawa "Perikatan Nasional (PN) is the best bet to preserve Malay-Muslim dominance in Perak"	https://www.malaysiakini.com/news/644316
16	15/11/22	Calon Marang / Presiden PAS Abdul Hadi Awang Hadi Awang mengeluarkan kenyataan bersifat perkauman. "Tiada siapa yang dapat meminda ketetapan Allah mahupun mencabarnya termasuklah golongan yang mahu mengubah kewujudan bangsa di Malaysia mengikut selera fikirannya..."	https://twitter.com/paspusat/status/1592360896000856064/
17	15/11/22	Calon Pagoh / Bekas Perdana Menteri Muhyiddin Yassin menyeru pengundi Melayu memberi sokongan kepada Perikatan Nasional. "Tell this to all the voters, especially Malays... I want to make sure at least 80 percent of Malay support us and PN can form a government... What will	https://www.kinntv.com/en/kininews/120512

		happen if BN or Pakatan Harapan win? You have the obligation and duty to save the country.”	
18	15/11/22	Timbalan Presiden Parti Pesaka Bumiputera Bersatu (PBB) Datuk Roland Sagah Wee Inn (ADUN Tarat) berhasrat menang tiga kerusi Bidayuh. It is important for GPS to win by a big majority in the three Bidayuh seats to give them a louder voice particularly in voicing out the needs of the community.	https://www.theborneopost.com/2022/11/15/gps-aims-for-clean-sweep-of-all-3-bidayuh-seats-in-ge15-says-sagah/
19	15/11/22	Calon Marang / Presiden PAS Abdul Hadi Awang risau terhadap calon-calon Melayu yang dipergunakan oleh Parti Tindakan Demokratik (DAP)	https://twitter.com/abdulhaidiawang/status/1592320002656727041/
20	16/11/22	Perikatan Nasional melancarkan handbook bagi masyarakat India (link taken down)	https://www.astroawani.com/berita-politik/pelancaran-handbook-valimai-strength-perikatan-nasional-bagi-masyarakat-india-3918882
21	16/11/22	Calon Tapah / Timbalan Presiden MIC Datuk Seri M. Saravanan mengingatkan masyarakat India agar tidak mudah terpedaya dengan hasutan bencian pemimpin tertentu sehingga membawa penolakan kepada Barisan Nasional (BN).	https://www.utusan.com.my/nasional/2022/11/jangan-terperangkap-sentimen-benci-pemimpin-hingga-tolak-bn/
22	17/11/22	Ketua Menteri Sabah Datuk Seri Hajiji Noor menafikan dakwaan Parti Warisan (Warisan) kononnya kerajaan Sabah memenggirkan kaum Cina terutamanya dalam pentadbiran negeri itu.	https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2022/11/1027031/pru15-hajiji-nafi-sabah-pingir-kaum-cina
23	17/11/22	Kontraktor Melayu di bawah Persatuan Kontraktor Melayu Malaysia (PKMM) akan terus memberikan sokongan kepada Barisan Nasional (BN).	https://www.utusan.com.my/nasional/politik/2022/11/pru15-kontraktor-melayu-di-bawah-pkmm-ikrar-sokong-bn/
24	17/11/22	PAS mengulangi idea “Undi PH = Undi DAP”	https://twitter.com/paspusat/status/1593084687995797504

Perlembagaan Persekutuan Malaysia

Perlembagaan Persekutuan Malaysia adalah sebuah perlembagaan bertulis yang mula berkuatkuasa pada tahun 1957 dan merupakan undang-undang utama Malaysia, terdiri daripada 183 Perkara. Perlembagaan ini adalah penyatuan dua undang-undang lama iaitu Perjanjian Persekutuan Tanah Melayu (1948) dan Perlembagaan Kemerdekaan (1957). Perlembagaan Persekutuan Malaysia mengiktiraf Persekutuan raja berperlembagaan Yang di-Pertuan Agong sebagai Ketua Negara dan mewujudkan 3 cabang kerajaan iaitu, cabang Undang-undang, dinamakan sebagai Dewan Rakyat dan Dewan Negara (Senat); Kehakiman dipimpin oleh Mahkamah Persekutuan, dan cabang Eksekutif dipimpin oleh Perdana Menteri dan ahli Kabinet lantikan beliau. Perlembagaan ini mengandungi peruntukan bagi memelihara kebijakan seluruh rakyat Malaysia. Bahagian ini menekankan peruntukan-peruntukan tertentu dalam Perlembagaan Persekutuan yang mendukung kesamarataan dan tanpa diskriminasi.

Perkara 3

- (1) Islam ialah agama bagi Persekutuan; tetapi agama-agama lain boleh diamalkan dengan aman dan damai di mana-mana bahagian Persekutuan.

Perkara 4

- (1) Perlembagaan ini ialah undang-undang utama Persekutuan dan apa-apa undang-undang yang diluluskan selepas Hari Merdeka yang tidak selaras dengan Perlembagaan ini adalah tidak sah setakat ketidakselarasan itu.

Perkara 8

- (1) Semua orang adalah sama rata di sisi undang-undang dan berhak mendapat perlindungan yang sama rata di sisi undang-undang.
- (2) Kecuali sebagaimana yang dibenarkan dengan nyata oleh Perlembagaan ini tidak boleh ada diskriminasi terhadap warganegara semata-mata atas alasan agama, ras, keturunan, tempat lahir atau jantina dalam mana-mana undang-undang atau dalam pelantikan kepada apa-apa jawatan atau pekerjaan di bawah sesuatu pihak berkuasa awam atau dalam pentadbiran mana-mana undang-undang yang berhubungan dengan pemerolehan, pemegangan atau pelupusan harta atau berhubungan dengan penubuhan atau penjalanan apaapa pertukangan, perniagaan, profesion, kerjaya atau pekerjaan.
- (3) Tidak boleh ada diskriminasi yang memihak kepada manamana orang atas alasan bahawa dia seorang rakyat Raja bagi mana-mana Negeri.
- (4) Tiada pihak berkuasa awam boleh mendiskriminasikan manamana orang atas alasan bahawa dia bermastautin atau menjalankan perniagaan di mana-mana bahagian Persekutuan di luar bidang kuasa pihak berkuasa itu.

Perkara 12

- (1) Tanpa menjaskan keluasan Perkara 8, tidak boleh ada diskriminasi terhadap mana-mana warganegara semata-mata atas alasan agama, ras, keturunan atau tempat lahir—
  - (a) dalam pentadbiran mana-mana institusi pendidikan yang disenggarakan oleh suatu pihak berkuasa awam, dan, khususnya, kemasukan murid-murid atau pelajar-pelajar atau pembayaran fi; atau

- (b) dalam memberikan bantuan kewangan daripada wang sesuatu pihak berkuasa awam bagi penyenggaraan atau pendidikan murid-murid atau pelajar-pelajar di manamana institusi pendidikan (sama ada disenggarakan oleh suatu pihak berkuasa awam atau tidak dan sama ada di dalam atau di luar Persekutuan).
- (2) Tiap-tiap kumpulan agama berhak menubuhkan dan menyelenggarakan institusi-institusi bagi pendidikan kanak-kanak dalam agama kumpulan itu sendiri, dan tidak boleh ada diskriminasi semata-mata atas alasan agama dalam mana-mana undang-undang yang berhubungan dengan institusi-institusi itu atau dalam pentadbiran mana-mana undang-undang itu; tetapi adalah sah bagi Persekutuan atau sesuatu Negeri menubuhkan atau menyenggarakan atau membantu dalam menubuhkan atau menyenggarakan institusi-institusi Islam atau mengadakan atau membantu dalam mengadakan ajaran dalam agama Islam dan melakukan apa-apa perbelanjaan sebagaimana yang perlu bagi maksud itu.

Perkara 153

- (1) Menjadi tanggungjawab Yang di-Pertuan Agong untuk melindungi kedudukan istimewa orang Melayu dan anak negeri mana-mana antara Negeri Sabah dan Sarawak dan kepentingan sah kaum-kaum lain mengikut peruntukan Perkara ini.
- (2) Walau apa pun apa-apa jua dalam Perlembagaan ini, tetapi tertakluk kepada peruntukan Perkara 40 dan peruntukan Perkara ini, Yang di-Pertuan Agong hendaklah menjalankan fungsinya di bawah Perlembagaan ini dan undang-undang persekutuan mengikut apa-apa cara yang perlu untuk meindungi kedudukan istimewa orang Melayu dan anak negeri mana-mana antara Negeri Sabah dan Sarawak dan untuk memastikan perizinan bagi orang Melayu dan anak negeri mana-mana antara Negeri Sabah dan Sarawak apa-apa perkadarhan yang difikirkan munasabah oleh Yang di-Pertuan Agong daripada jawatan dalam perkhidmatan awam (selain perkhidmatan awam sesuatu Negeri) dan daripada biasiswa, danasiswa dan keistimewaan pendidikan atau latihan yang seumpamanya atau kemudahan khas lain yang diberikan atau diadakan oleh Kerajaan Persekutuan dan, apabila apa-apa permit atau lesen dikehendaki oleh undang-undang persekutuan bagi mengendalikan apa-apa pertukangan atau perniagaan, maka, tertakluk kepada peruntukan undang-undang itu dan Perkara ini, daripada permit dan lesen itu.
- (7) Tiada apa-apa jua dalam Perkara ini boleh berkuat kuasa untuk melucutkan atau memberi kuasa supaya dilucutkan apa-apa hak, keistimewaan, permit atau lesen mana-mana orang, yang terakru kepada orang itu atau yang dinikmati atau dipegang oleh orang itu atau untuk memberi kuasa untuk menolak pembaharuan manamana permit atau lesen mana-mana orang atau untuk menolak pemberian apa-apa permit atau lesen kepada waris, pengganti atau penerima serah hak seseorang jika pembaharuan atau pemberian itu mungkin semunasabahnya dijangkakan mengikut perjalanan biasa keadaan.

Rukun Negara Malaysia

Rukun Negara telah diperkenalkan pada 31 Ogos 1970 oleh Kerajaan Malaysia bagi menyambut ulang tahun kemerdekaan negara yang ke-13.

Penggubalan Rukun Negara sebagai suatu ideologi nasional dilihat sebagai suatu respon yang perlu selepas insiden “13 Mei” pada tahun 1969, lanjutan daripada pilihan raya umum Malaysia. Kejadian rusuhan tersebut telah membawa kepada penubuhan Majlis Gerakan Negara bagi mengembalikan keamanan dan kestabilan kepada Malaysia sehingga 1971. Lanjutan daripada itu, Rukun Negara telah digunakan untuk membentuk perpaduan bangsa dalam kalangan rakyat terutamanya dengan menanamkan nilai dan prinsip berkenaan melalui pendidikan di sekolah. Kini, ideologi ini telah menjadi prinsip rujukan untuk memupuk keharmonian kaum serta saling hormat-menghormati.

Dalam **Bahagian Pertama** Rukun Negara, Malaysia berhasrat untuk membentuk:

- Mencapai perpaduan yang lebih erat dalam kalangan seluruh masyarakat;
- Memelihara satu cara hidup demokratik;
- Mencipta satu masyarakat yang adil di mana kemakmuran negara dapat dinikmati bersama secara adil dan saksama;
- Membentuk satu sikap yang liberal terhadap tradisi kebudayaan yang kaya dan berbagai-bagai corak; dan
- Membina sebuah masyarakat progresif yang akan menggunakan sains dan teknologi moden.

Prinsip Utama

Bahwasanya kami, rakyat Malaysia, berikrar akan menumpukan seluruh usaha dan tenaga kami bagi mencapai cita-cita tersebut berdasarkan prinsip-prinsip berikut:

- KEPERCAYAAN KEPADA TUHAN
- KESETIAAN KEPADA RAJA DAN NEGARA
- KELUHURAN PERLEMBAGAAN
- KEDAULATAN UNDANG-UNDANG
- KESOPANAN DAN KESUSILAAN

Ikrar dan Komitmen Sukarela Malaysia untuk Pencalonan bagi Majlis Hak Asasi Manusia Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu penggal 2022 – 2024¹⁷⁷

Malaysia telah mencalonkan dirinya untuk keahlian Majlis Hak Asasi Manusia Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu bagi penggal 2022-2024 kerana yakin akan mampu berkhidmat sebagai ahli Majlis yang membina. Malaysia dengan penuh bangganya telah disokong sebulat suara oleh Persatuan Negara-negara Asia Tenggara (ASEAN) sebagai calon ASEAN untuk dibawa ke Majlis tersebut.

Sekiranya dilantik ke Majlis Hak Asasi Manusia, Malaysia berikrar untuk:-

- i. Mengambil pendekatan menyeluruh dalam promosi dan perlindungan hak asasi dalam negara, terutamanya dalam saringan, pengawasan dan pelaksanaan saranan Semakan Berkala Sejagat (Universal Periodic Review (UPR))
- ii. Bekerjasama dengan OHCHR dan agensi-agensi Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (PBB²) yang berkaitan ke arah mempromosikan hak asasi manusia di dalam negara dan di seluruh dunia
- iii. Terus melibatkan diri secara konstruktif bersama Majlis Hak Asasi Manusia (HRC) dan mekanisme-mekanisme berkaitan sambal mempraktikkan perspektif sederhana dan seimbang bagi memupuk semangat bekerjasama
- iv. Melaksanakan polisi dan undang-undang yang memposisi dan melindungi hak-hak golongan rentan
- v. Memperkuat usaha untuk mencapai kesaksamaan jantina, pemerkasaan wanita dan menghapuskan keganasan terhadap wanita
- vi. Mengambil langkah yang lebih besar dalam melibat dan memperkasa golongan belia
- vii. Mewujudkan Pelan Tindakan Kebangsaan berkaitan Perniagaan dan Hak Asasi Manusia
- viii. Memperkuat usaha untuk mempromosikan persekitaran yang selamat, bersih, sihat dan mampan serta meningkatkan kefahaman terhadap kesan-kesan perubahan iklim terhadap kenikmatan hak asasi manusia
- ix. Terus mempromosi kepelbagaian melalui sikap hormat terhadap hak kebudayaan

¹⁷⁷ Ministry of Foreign Affairs Malaysia, "MALAYSIA'S CANDIDATURE TO THE UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS COUNCIL FOR THE TERM 2022-2024: VOLUNTARY PLEDGES AND COMMITMENTS", 6 April 2021. See: https://www.kln.gov.my/web/usa_un-new-york/news-from-mission/-/blogs/malaysia-s-candidature-to-the-human-rights-council-term-2022-2024-voluntary-commitments-and-pledges

- x. Terus memperkuat institusi-institusi dan mekanisme-mekanisme hak asasi manusia di Malaysia
- xi. Terus terlibat aktif dengan semua Negeri Ahli dan pihak berkepentingan ke arah merealisasikan sepenuhnya Agenda Pembangunan Mampan 2030

Bagi memenuhi ikrar-ikrar tersebut, Malaysia komited untuk:-

- i. Mengambil dan mempromosi pendekatan seimbang, adil, universal, tidak dipengaruhi politik, dan membina terhadap isu hak asasi manusia di HRC.
- ii. Mengukuhkan kerjasama pada peringkat antarabangsa bagi menyokong kerja yang dilaksanakan oleh pelbagai pelaksana PBB² dan mekanisme terlibat dalam mempromosi dan melindungi hak asasi manusia, termasuk mempromosi dan melindungi hak komuniti rentan, terpinggir dan minoriti di dalam negara.
- iii. Menegakkan prinsip pendekatan menyeluruh dengan pelibatan secara berterusan dalam perbincangan antara agensi bersama pihak berkepentingan seperti Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia (SUHAKAM) dan Organisasi Masyarakat Sivil (CSO) dalam memperluas promosi dan perlindungan hak asasi manusia untuk rakyat.
- iv. Meneruskan pelaksanaan semakan implementasi instrumen hak asasi manusia antarabangsa yang disertai Malaysia. Semakan tersebut telah membawa kepada penarikan diri daripada Konvensyen mengenai Penghapusan Segala Bentuk Diskriminasi Terhadap Wanita (Convention on the Elimination of All Form of Discrimination against Women (CEDAW)) dan Konvensyen mengenai Hak Kanak-kanak (Convention on the Rights of the Child (CRC)) pada tahun 2010.
- v. Melibatkan diri secara rapat dengan pihak berkepentingan yang relevan tentang kemungkinan menandatangani dan meratifikasi konvensyen antarabangsa yang menonjol berkenaan hak asasi manusia, dengan matlamat untuk mencapai kefahaman yang tepat dan lengkap terhadap hak dan kewajipan yang berkaitan, serta mengambil kira kemungkinan untuk mendamaikan standard yang ditubuhkan oleh instrumen tersebut melalui Persekutuan dan undang-undang domestik.
- vi. Memperkuat usaha untuk meningkatkan kesedaran hak asasi manusia dalam kesemua segmen populasi termasuk perkhidmatan awam, seperti pegawai penguatkuasa undang-undang, ahli badan kehakiman, pegawai kerajaan dan pihak-pihak berkepentingan lain.
- vii. Memperbaik mekanisme pengawasan proses UPR, dengan menggunakan Sarana Pangkalan Data Pengesahan Kebangsaan yang dibangunkan oleh OHCHR.
- viii. Menyokong dan melaksanakan Agenda Pembangunan Mampan 2030, terutamanya dalam merealisasikan hak untuk membangun, termasuk sokongan terhadap usaha semasa yang ditujukan kepada operasi dan implementasi agenda tersebut.

- ix. Berkongsi praktis-praktis terbaik bersama Negara Ahli lain dan rakan kongsi yang berminat, termasuk dalam aspek memajukan hak wanita, kanak-kanak dan orang kelainan upaya (OKU), membasmi kemiskinan, kesihatan dan pendidikan.
  - x. Berusaha secara berterusan pada peringkat serantau bersama pihak lain di bawah kerangka ASEAN, khususnya, bersama Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Antara Kerajaan ASEAN (AICHR) dalam promosi hak asasi manusia di rantau ini.
  - xi. Meningkatkan kerjasama dua hala dalam aspek perpindahan teknologi dan pertukaran saintis dalam pembangunan vaksin atas seruan Malaysia untuk mewujudkan vaksin yang mampu milik, mudah didapati dan saksama serta memulakan pelan hala tuju pembangunan dan penghasilan vaksin.
- i. Terus berganding bahu bersama PBB² dan Pertubuhan Kesihatan Sedunia (WHO) dalam usaha memperbaik kehidupan rakyat. Cabaran-cabaran hasil daripada memaksa setiap negara, termasuk Malaysia untuk fokus kepada hak terhadap kesihatan fizikal dan mental; hak terhadap keselamatan sosial; hak terhadap pendidikan; dan hak terhadap taraf kehidupan yang mencukupi, termasuk makanan, pakaian, dan perumahan.

Deklarasi Hak Asasi Manusia Sejagat

Deklarasi Hak Asasi Manusia Sejagat (UDHR) adalah sebuah dokumen bersejarah dalam sejarah hak asasi manusia. Digubal oleh perwakilan daripada latar belakang undang-undang dan budaya yang berbeza dari pelbagai rantau dunia, Deklarasi ini telah dibentangkan Mesyuarat Umum Bangsa-bangsa Bersatu pada 10 Disember 1948 sebagai piawai pencapaian umum untuk semua manusia dan semua negara.

Perkara 2

Setiap orang adalah berhak kepada semua hak-hak dan kebebasan yang termaktub dalam Perisyiharan ini, tanpa sebarang apa jua pembezaan, seperti bangsa, warna kulit, jantina, bahasa, ugama, faham politik atau lain-lain fahaman, asal-usul bangsa keturunan atau sosial harta-benda, kelahiran atau apa-apa taraf lain. Seterusnya, tiada sebarang pembezaan boleh dibuat berasaskan pada taraf politik atau bidangkuasa ataupun antarabangsa sesebuah negara atau wilayah datangnya seseorang itu, sama ianya merdeka, berauanah, tanpa pemerintahan sendiri atau berada di bawah apa-apa sekatan kedaulatan lainnya.

Perkara 7

Semua orang adalah samarata di sisi undang-undang dan berhak tanpa apa-apa pembezaan kepada perlindungan yang samarata di sisi undang-undang. Semua orang adalah berhak kepada perlindungan yang samarata daripada sebarang pembazaan yang melanggar Perisyiharan ini dan daripada sebarang hasutan terhadap pembezaan sedemikian.

Perkara 18

Setiap orang adalah berhak kepada kebebasan berfikir, perasaan hati dan ugama; hak ini termasuklah kebebasan menukar ugama atau kepercayaannya, dan kebebasan, sama ada secara bersendirian atau secara bersama-sama dengan orang-orang lain dan secara terbuka atau bersendiri, menganuti agama atau kepercayaannya melalui pengajaran, amalan, pemujaan dan pematuhan.

Perkara 22

Setiap orang, sebagai anggota masyarakat, adalah berhak kepada keselamatan sosial dan berhak menjadikan suatu kenyataan, melalui usaha negara dan kerjasama antarabangsa dan menurut organisasi dan sumber-sumber dalam negara masingmasing, hak-hak ekonomi, sosial dan kebudayaan yang termesti bagi kemuliaannya dan perkembangan bebas keperibadiannya.

Perkara 26 (2)

Pelajaran hendaklah ditujukan kepada perkembangan sepenuhnya keperibadian manusia dan ke arah memperkuatkannya lagi rasa hormat bagi hak-hak dan kebebasan asasi manusia, lantaran hendaklah memupuk persefahaman, kesabaran dan persahabatan di kalangan semua negara, bangsa atau kumpulan-kumpulan ugama, dan hendaklah memajukan segala kegiatan Bangsa-Bangsa Bersatu demi memelihara keamanan.

Perkara 27 (1)

Setiap orang berhak secara bebas mengambil bahagian dalam kegiatan kebudayaan masyarakatnya, menikmati kesenian dan sama-sama merasai kemajuan sains dan faedah-faedahnya.

Deklarasi Hak Asasi Manusia ASEAN

Malaysia sebagai Negara Ahli ASEAN telah menegaskan kepatuhan terhadap tujuan dan prinsip ASEAN seperti yang tercatat di dalam Piagam ASEAN, terutamanya dalam menghormati promosi dan perlindungan hak asasi manusia dan kebebasan asas, serta prinsip demokrasi, undang-undang dan urus tadbir yang baik. Dengan berbuat demikian, Malaysia telah bersetuju untuk menegakkan prinsip umum yang menangani isu rasisme dan diskriminasi kaum.

Perkara 2

Setiap orang adalah berhak kepada hak dan kebebasan yang termaktub dalam Perisyiharan ini, tanpa sebarang apa jua perbezaan, seperti bangsa, jantina, umur, bahasa, agama, pandangan politik atau pandangan lain, asal-usul negara asal atau sosial, status ekonomi, kelahiran, kecacatan atau status lain.

Perkara 3

Setiap orang mempunyai hak untuk pengiktirafan di mana-mana juga sebagai seorang insan di sisi undang-undang. Setiap orang adalah sama rata di sisi undang-undang. Setiap orang adalah berhak tanpa apa-apa diskriminasi kepada perlindungan yang sama rata di sisi undang-undang.

Perkara 9

Dalam merealisasikan hak asasi manusia dan kebebasan yang terkandung dalam Perisyiharan ini, prinsip kesaksamaan, keobjektifan, tanpa sikap memilih, tanpa diskriminasi, tanpa konfrontasi dan mengelakkan dwi-piawai dan ianya dipolitikkan, hendaklah sentiasa dipertahankan. Proses untuk merealisasikannya hendaklah mengambil kira penyertaan rakyat, keterangan dan perlunya kebertanggungjawaban.

Perkara 22

Setiap orang mempunyai hak untuk bebas berfikir, berhati nurani dan beragama. Semua bentuk sikap tidak bertoleransi, diskriminasi dan hasutan kebencian berdasarkan kepada agama dan kepercayaan hendaklah dihapuskan.

Perkara 31 (3)

Pendidikan hendaklah dihalakan ke arah perkembangan penuh keperibadian manusia dan kesedaran tentang maruahnya. Pendidikan hendaklah mengukuhkan rasa hormat kepada hak asasi manusia dan kebebasan asas di Negara Anggota ASEAN. Tambahan lagi, pendidikan hendaklah membolehkan semua orang menyertai masyarakat masing-masing secara berkesan, menggalakkan persefahaman, toleransi dan persahabatan di kalangan semua negara, kelompok bangsa dan agama, dan meningkatkan aktiviti ASEAN bagi mengekalkan keamanan.

Matlamat Pembangunan Lestari (SDG)

Malaysia bersama 192 pemimpin dunia lain telah menyokong dan menyatakan komitmen bagi Agenda Pembangunan Mampan 2030 (2030 Agenda) di Mesyuarat Umum Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu di New York pada 25 September 2015. Matlamat ini merupakan **komitmen global menuju pembangunan yang lebih mampan, bingkas dan inklusif**, melalui 17 SDG dan 169 sasaran. Malaysia telah mewujudkan persekitaran sesuai bagi mengambil dan melaksanakan 17 SDG tersebut dengan cara yang sistematis dan boleh ukur. Berikut digariskan Matlamat yang bertujuan untuk mempromosi peluang inklusif dan sama rata.

Matlamat 10 – Mengurangkan Kesenjangan di dalam Negara dan dalam kalangan Negara

SDG Sasaran 10.2

Menjelang 2030, perkasakan dan promosikan penyertaan sosial, ekonomi dan politik bagi semua orang, tanpa mengira umur, jantina, kekurangan upaya, kaum, etnik, tempat asal, agama atau tahap ekonomi atau status lain.

SDG Sasaran 10.3

Pastikan peluang yang saksama dan kurangkan kesenjangan pendapatan, termasuk memansuhkan undang-undang, polisi dan amalan bersifat diskriminasi serta mempromosikan undang-undang, polisi dan tindakan yang bersesuaian dalam perkara ini.

Cadangan Semasa Penilaian Berkala Berkala Ketiga Malaysia (2018)

UPR adalah sebuah proses unik yang melibatkan semakan rekod hak asasi manusia kesemua negara ahli PBB². UPR adalah proses yang digerakkan oleh Negara, di bawah naungan Majlis Hak Asasi Manusia, yang membolehkan setiap Negara untuk mengisyiharkan segala tindakan yang telah diambil untuk **memperbaiki situasi hak asasi manusia** di negara masing-masing dan memenuhi tanggungjawab hak asasi manusia mereka. Berasaskan mekanisme ini, situasi hak asasi manusia disemak setiap 5 tahun. Hasil setiap semakan akan dilaporkan dalam Laporan Akhir Kumpulan Pelaksana, yang menggariskan **cadangan-cadangan** yang perlu Negara yang sedang disemak tersebut laksanakan sebelum semakan seterusnya.

Penyertaan Malaysia dalam UPR Ketiga mempamerkan komitmen Kerajaan untuk terlibat sama dalam komuniti antarabangsa dan meneruskan perbincangan berkenaan hak asasi manusia. Penyertaan ini juga menunjukkan bahawa Malaysia bersedia untuk menjalinkan hubungan bersama Negara Ahli PBB² lain dalam sesi pertukaran pandangan yang jujur, bermakna dan teguh dalam bidang promosi dan perlindungan hak asasi manusia seperti pertambahan instrumen hak asasi manusia antarabangsa.

Berikut digariskan cadangan-cadangan yang diperoleh daripada kitaran UPR Ketiga Malaysia¹⁷⁸.

Cadangan 1, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 16, 39

Ratifikasi perjanjian asas hak asasi manusia antarabangsa dan memastikan implementasi perjanjian-perjanjian tersebut dengan baik, termasuk:

- Perjanjian Antarabangsa mengenai Hak Sivil dan Politik (*International Covenant on Civil and Political Rights*)
- Perjanjian Antarabangsa mengenai Hak Ekonomi, Sosial dan Budaya (*International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*)
- Konvensyen Antarabangsa mengenai Penghapusan Semua Bentuk Diskriminasi Kaum (*International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination*)
- Konvensyen berkaitan Status Pelarian (*Convention relating to the Status of Refugees*)
- Konvensyen Antarabangsa mengenai Perlindungan Hak Semua Pekerja Migran dan Anggota Keluarga Mereka (*International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families*)

Cadangan 57

Teruskan usaha yang bertujuan untuk membangunkan strategi-strategi pembinaan negara dan rangka kerja perundangan, pentadbiran dan dasar yang kukuh, terutamanya untuk memenuhi keperluan golongan rentan (Afrika Selatan)

¹⁷⁸ Ministry of Foreign Affairs, "Malaysia's Third Universal Periodic Review (UPR) by the UPR Working Group of the United Nations Human Rights Council" 8 November 2018. See: <https://www.kln.gov.my/web/guest/-/press-release-malaysia-s-third-universal-periodic-review-upr-by-the-upr-working-group-of-the-united-nations-human-rights-council-8-november-2018-genev>

Cadangan 67

Terus usaha untuk mengekalkan kohesi sosial dalam negara (Viet Nam)

Cadangan 72

Teruskan usaha ke arah memperkuuhkan integrasi masyarakat melalui melindungi kepelbagaiannya budaya (Iraq)

Cadangan 76

Teruskan dan meningkatkan usaha untuk mempromosikan budaya saling menghormati dan kewujudan bersama dalam kalangan komuniti yang berbeza dari segi agamanya (Kemboja)

Cadangan 128

Teruskan perlaksanaan dasar-dasar mengenai keharmonian antara agama, untuk terus mempromosikan perpaduan antara agama dan kepercayaan (Venezuela)

Cadangan 130

Teruskan pelaksanaan langkah-langkah yang bertujuan untuk memperkuat interaksi antara etnik dan agama di negara ini (Belarus)

Cadangan 131

Menjamin kebebasan agama atau kepercayaan kepada semua, membanteras ketidaksetaraan kaum dan agama, termasuk terhadap masyarakat Kristian (Croatia)

Cadangan 265

Meningkatkan usaha selanjutnya untuk keterlibatan sosial pekerja migran, dan integrasi dengan masyarakat setempat tanpa mengira kaum dan agama (Myanmar)

Cadangan 266

Ambil langkah-langkah yang perlu untuk menghalang dan menghukum semua bentuk keganasan terhadap pekerja asing, termasuk jenayah benci dan perkauman (Myanmar)

Saranan dan Kesimpulan

Tidak dapat dinafikan bahawa menentang rasisme yang sistemik adalah satu tugas yang berat dan mencabar, terutamanya apabila ianya telah diamalkan sejak beberapa dekad.. Sebenarnya, sesiapa sahaja di Malaysia akan menganggap isu-isu rasisme sebagai perkara yang tidak penting terutamanya apabila dibandingkan dengan isu-isu yang lebih penting seperti kenaikan harga barang dan pendapatan yang rendah. Ramai yang gagal mengaitkan antara isu-isu rasisme dan diskriminasi kaum dengan isu-isu harian walhal, rasisme dan diskriminasi kaum menghalang pertumbuhan negara dan memecah belah masyarakatnya. Politik, perniagaan, pekerjaan, pendidikan, dan kehidupan komuniti semuanya dipengaruhi oleh rasisme dan diskriminasi kaum. Sebagai kesannya, Malaysia, yang dikenali dan diakui kerana kepelbagaian, kini nampaknya telah akur terhadap permintaan para pelampau dan orang-orang yang mengamalkan sikap perkauman sempit, manakala peluang sama rata tetap kekal sebagai harapan yang jauh.

Dari asas ini, rasisme, diskriminasi, dan xenofobia mendapatkan sokongan. Ia telah berkembang dan disebarluaskan sehingga ia menjadi suatu norma. Sikap terlalu sensitif mengenai identiti etnik seseorang memburukkan lagi pandangan tentang negara, komuniti, kumpulan, bangsa, agama, cara hidup dan gaya hidup. Untuk mengatasi ini, Malaysia perlu merancang respon yang khusus di peringkat tempatan dan kebangsaan. Oleh itu, usaha kolektif oleh pelbagai pihak yang berkepentingan diperlukan untuk mengatasi peningkatan kejadian rasisme, diskriminasi kaum, dan xenofobia.

Tindakan segera harus diambil untuk mengatasi kehadiran politik kaum dan agama yang terus menghakis fabrik sosial negara. Ahli politik harus berhenti melaungkan kesepaduan kaum serta inklusiviti apabila mereka sendiri kembali kepada retorik perkauman untuk merebut dan mempertahankan kuasa. Mereka harus berhenti menanam tebu di tepi bibir, tetapi mengamalkan apa yang mereka dakwakan.

Selain itu, adalah penting bagi kerajaan untuk melaksanakan dasar-dasar dan program-program yang bertujuan untuk menyatukan negara, mencipta masyarakat yang inklusif, dan memelihara harmoni negara yang pelbagai bangsa dan agama. Kami menyeru penciptaan saluran penyelesaian konflik melalui pengisytiharan Rang Undang-Undang Suruhanjaya Rekonsiliasi Nasional. Keutamaan cadangan ini adalah untuk memberikan suatu pampasan kepada mangsa-mangsa perkauman dan/atau diskriminasi kaum. Rang Undang-Undang ini juga akan memudahkan pengenalan sebuah suruhanjaya untuk menyelesaikan masalah orang awam yang kurang berpuas hati. Ini penting kerana berdasarkan kajian kami yang terdahulu, kami mendapati bahawa kebanyakan mangsa mengadu di media sosial kerana mereka tidak tahu ada platform penyelesaian lain.

Langkah-langkah pencegahan juga perlu dilaksanakan bukannya menangani masalah setelah ia berlaku. **Kerajaan harus menguatkusakan mekanisme undang-undang** untuk mengatasi perkauman. Kami mencadangkan **Kanun Keseksaan dipinda** untuk mengemaskini definisi ucapan kebencian. Pindaan ini juga perlu memastikan Kanun Keseksaan selaras dengan Pelan Tindakan Rabat serta piawaian antarabangsa lain. Buat masa ini, peruntukan berkaitan dengan perkara ini sudah lapuk dan Akta Hasutan sering disebut sebagai undang-undang terdahulu. Sementara Pusat KOMAS menyokong seruan

untuk memansuhkan Akta Hasutan, kami percaya bahawa memberdayaan Kanun Keseksaan akan menjadikan ianya satu undang-undang yang lebih menyeluruh.

Program-program yang bertujuan untuk memupuk perpaduan juga perlu diperkenalkan. **Kempen kesedaran secara besar-besaran yang diarahkan kepada orang ramai dan mangsa-mangsa yang berpotensi**, serta latihan untuk pegawai yang berkaitan perlu diadakan. **Dialog yang berterusan tentang isu-isu perkauman, diskriminasi perkauman, dan xenofobia** juga perlu diadakan untuk membolehkan orang memahami dan menghormati satu sama lain.

Malaysia juga perlu menunaikan komitmen dan janjinya di peringkat antarabangsa. Walaupun Malaysia telah menunjukkan komitmen untuk mempromosikan kesamarataan dan ketiadaan diskriminasi di peringkat antarabangsa, keadaan di lapangan tidak mencerminkan itu. Oleh itu, kerajaan Malaysia perlu menunjukkan **komitmen yang jelas untuk membuat peningkatan dan kemajuan yang signifikan kepada rekod hak asasi manusia**, terutamanya dalam bidang rasisme, diskriminasi kaum, dan xenofobia.

Perhatian serius perlu diberikan untuk menangani isu rasisme, diskriminasi kaum dan xenofobia di Malaysia. Waktunya telah tiba untuk pentadbiran negara kita melayan setiap rakyat Malaysia dengan sama rata. Kami berharap bahawa kerajaan MADANI akan menghormati dan menerapkan kepelbagaian dari perspektif hak asasi manusia, selaras dengan piawaian dan norma antarabangsa tanpa menghapuskan sebarang peruntukan undang-undang yang ditubuhkan sebagai tindakan afirmatif.

Glosari

AICHR	Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Antara-Kerajaan ASEAN
ASEAN	Persatuan Negara-negara Asia Tenggara
CRC	Konvensyen Mengenai Hak Kanak-Kanak
CEDAW	Konvensyen mengenai Penghapusan Segala Bentuk Diskriminasi Terhadap Wanita
Ching Ming	Acara kebudayaan untuk memperingati mereka yang telah meninggal dunia
COVID-19	Penyakit Coronavirus 2019
CSO	Pertubuhan masyarakat sivil
DAP	Parti Tindakan Demokratik
PRU15	Pilihanraya umum ke-15 di Malaysia
GERAKAN	Parti Gerakan Rakyat Malaysia
GPS	Gabungan Parti Sarawak
GRS	Gabungan Rakyat Sabah
GTA	Gerakan Tanah Air
HRC	Majlis Hak Asasi Manusia
ICERD	Konvensyen Antarabangsa Mengenai Penghapusan Segala Bentuk Diskriminasi Kaum
IPT	Institut Pengajian Tinggi
ISMA	Ikatan Muslimin Malaysia
MCA	Persatuan Cina Malaysia (Malaysian Chinese Association)
MIC	Kongres India Malaysia (Malaysian Indian Congress)
MOH	Kementerian Kesihatan
DEB	Dasar Ekonomi Baru
NGO	Pertubuhan Bukan Kerajaan
OHCHR	Pejabat Pesuruhjaya Tinggi untuk Hak Asasi Manusia (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights)
PAS	Parti Islam Se-Malaysia
PBB¹	Parti Pesaka Bumiputra Bersatu
PBB²	Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (United Nations)
PBM	Parti Bangsa Malaysia
PDRM	Polis Di-Raja Malaysia
PEJUANG	Parti Pejuang Tanah Air
Perkasa	Pertubuhan Pribumi Perkasa

PH	Pakatan Harapan
PKR	Parti Keadilan Rakyat
PN	Perikatan Nasional
Ponggal	Festival menuai Tamil
PTMI	Pelan Tindakan Masyarakat India
PUTRA	Parti Bumiputera Perkasa Malaysia (Mighty Malaysian Bumiputera Party)
Ramadan	Bulan dimana masyarakat Muslim berpuasa
RTM	Radio Televisyen Malaysia
SDG	Matlamat Pembangunan Mampan (Sustainable Development Goals)
SUHAKAM	Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia (Human Rights Commission of Malaysia)
Taliban	Kumpulan fundamental Islam yang memerintah Afghanistan
TERAJU	Unit Peneraju Agenda Bumiputera
Thaipusam	Sambutan dalam agama Hindu ketika bulan penuh berdasarkan takwim Tamil
UDHR	Deklarasi Hak Asasi Manusia Sejagat (Universal Declaration of Human Rights)
UMNO	Pertubuhan Kebangsaan Melayu Bersatu (United Malays National Organisation)
UNHCR	Pesuruhjaya Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu untuk Pelarian (United Nations High Commissioner for Refugees)
UPR	Penilaian Berkala Sejagat (Universal Periodic Review)
WHO	Pertubuhan Kesihatan Sedunia (World Health Organisation)

